

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ “Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника”
Факультет філології

Ірина Джочка, Оксана Ципердюк

Сучасна українська літературна мова
Морфологія

ДІЄСЛОВО. НЕЗМІННІ ЧАСТИНИ МОВИ

Збірник тестів

Івано-Франківськ
2016

УДК 811.161.2'366

ББК 81.411.1-21

Рекомендувала до друку Вчена рада факультету філології
ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя
Стефаника” (протокол № 4 від 22 грудня 2016 року).

Рецензенти:

В. М. Питель – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника).

М. Й. Петришин – кандидат філологічних наук, доцент кафедри загального та германського мовознавства (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника).

Джочка І. Ф., Ципердюк О. Д.

Сучасна українська літературна мова. Морфологія : Дієслово. Незмінні частини мови : збірник тестів / Ірина Джочка, Оксана Ципердюк. – Івано-Франківськ : видавець Голіней О. М., 2016. – 132 с.

Тестові завдання, наведені в збірнику, систематизовано відповідно до програми курсу морфології сучасної української літературної мови для філологічних факультетів вищих навчальних закладів. Охоплено теоретичний і практичний матеріал з тем “Дієслово” та “Незмінні частини мови”. Завдання можна використовувати в ході аудиторних практичних занять, для самостійної та індивідуальної роботи, контрольної перевірки знань студентів. Подано основну, додаткову та довідкову літературу з усього курсу.

Призначено для студентів-філологів, викладачів, учителів та учнів шкіл і гімназій гуманітарного профілю. Посібник може бути використано у викладанні спецкурсів і спецсемінарів із поглибленого вивчення морфології сучасної української літературної мови.

ЗМІСТ

Передмова	4
ДІЄСЛОВО	6
Значення дієслова, його граматичні ознаки. Дієслівні форми. Дві основи дієслова.....	6
Категорія виду	17
Категорія перехідності/неперехідності. Категорія стану	26
Категорія способу	36
Категорія часу	46
Категорії особи, роду, числа дієслова. Дієвідмінювання.....	57
Дієприкметник. Предикативні форми на -но (-ено), -то. Дієприслівник	67
НЕЗМІННІ ЧАСТИНИ МОВИ	78
Прислівник	78
Прийменник	85
Сполучник	96
Частка	106
Вигук	115
Список рекомендованої літератури	125

ПЕРЕДМОВА

Людина, яка не байдужа до мовної культури, дбає про свою мовну компетентність, буде використовувати найрізноманітніші можливості для збагачення лінгвістичних знань, формування основних комунікативних ознак мовлення, зокрема правильності й багатства використання мовних засобів.

Одним із ефективних методів навчання, засвоєння та контролю знань є тестові завдання. Системно відображаючи програмовий матеріал, вони сприяють також об'єктивному і всебічному оцінюванню рівня його засвоєння, аналізу особливостей мовної культури особистості.

Матеріали збірника дібрано, систематизовано і структуровано відповідно до вимог “Робочої навчальної програми із сучасної української літературної мови”, затвердженої для студентів філологічних спеціальностей Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. За змістом він охоплює теоретичний і практичний матеріал змістових модулів “Дієслово” та “Незмінні частини мови”. Ілюстративний матеріал, використаний під час складання тестів, дібрано з найкращих текстів художньої та наукової літератури, фольклорних джерел, публіцистики.

Тестовий спосіб виконання завдань спонукає до мислення, аналізу й узагальнення мовних фактів, сприяє формуванню особистості, яка володіє вмінням і навичками вільного й грамотного користування мовними засобами у різних формах мовлення. Розв'язуючи тести, студенти систематизують, повторять теоретичний матеріал, що охоплює такі питання, як: загальнокатегоріальне значення дієслова та прислівника, морфологічні категорії дієслова (вид, перехідність / неперехідність, стан, спосіб, час, особа тощо) та прислівника (категорія ступенів порівняння), дієвідмінювання, морфолого-синтаксичні особливості прислівника, частиномовний статус та морфологічні ознаки службових частин мови та вигуків, орфографічні, пунктуаційні та стилістичні норми, пов'язані з дієсловом та незмінними частинами мови. У структуру тестових завдань входять чотири варіанти відповідей, один із яких правильний.

Тому робота зі збірником, що передбачає як аудиторне, так і самостійне опрацювання теоретичних питань та застосування здобутих знань під час розв'язання практичних завдань (як простих, так і комплексних, зокрема морфологічного аналізу дієслівних форм та незмінних частин мови), активізуватиме розумові зусилля студентів щодо засвоєння, осмислення і закріплення матеріалу, передбаченого робочою навчальною програмою; сприятиме формуванню їхнього світогляду, розвитку навичок вільного, комунікативно виправданого використання мовних засобів у різних формах і сферах мовлення; матиме пізнавальне, естетичне й виховне значення.

Викладачам він допоможе організувати самостійну та індивідуальну роботу з усіма студентами групи, об'єктивно проконтролювати й оцінити результати їхніх навчальних досягнень.

ДІЄСЛОВО

ЗНАЧЕННЯ ДІЄСЛОВА, ЙОГО ГРАМАТИЧНІ ОЗНАКИ ДІЄСЛІВНІ ФОРМИ. ДВІ ОСНОВИ ДІЄСЛОВА

1. Хто є автором праць “Дієслово – рух, дія, образ” (1977) та “Структура українського дієслова” (1971)?

- а) В. М. Русанівський;
- б) І. І. Ковалик;
- в) К. Г. Городенська;
- г) І. Р. Вихованець.

2. У якому рядку правильно охарактеризовано дієслово як частину мови?

- а) самостійна повнозначна периферійна частина мови;
- б) центральна самостійна повнозначна частина мови;
- в) периферійна службова неповнозначна частина мови;
- г) центральна самостійна неповнозначна частина мови.

3. Яке категоріальне значення має дієслово?

- а) ознака;
- б) ознака іншої ознаки;
- в) процесуальна ознака;
- г) непроцесуальна ознака.

4. У якому рядку подано латинський відповідник до терміна “дієслово”?

- а) ад’єктив;
- б) субстантив;
- в) нумератив;
- г) вербатив.

5. Яке твердження є НЕправильним?

- а) іменники, які називають дію або стан, не означають процесу, що протікає в часі, а передають опредметнені дії або стани;
- б) термін “дієслово” вперше вжито в граматиках XVI ст.;

- в) 1907 р. Є. Тимченко замість усталеного терміна “дієслово” вживав термін “часівник”;
- г) дієслова мають активну й широку валентність.

6. У якому рядку ВСІ дієслова належать до однієї лексико-семантичної групи?

- а) співати, кидати, прагнути, зеленіти, копати;
- б) животіти, кохати, синіти, пересувати, веліти;
- в) починати, завершувати, зупинити, гавкати, п’яніти;
- г) сказати, розповідати, гукати, бубніти, промовляти.

7. Валентність – це здатність дієслова:

- а) виступати головним членом речення;
- б) до семантичної сполучуваності з іншими словами – актантами;
- в) поєднуватися з необов’язковими актантами;
- г) до семантичної сполучуваності з підметом.

8. У реченні *Діти принесли мамі квіти* дієслово поєднується з такими актантами:

- а) суб’єкт, адресат, об’єкт;
- б) суб’єкт, адресат, інструменталь;
- в) об’єкт, адресат, засіб;
- г) суб’єкт, об’єкт, локатив.

9. У якому реченні вжито допоміжне дієслово?

- а) Кожна весна вселяє в наші душі надію;
- б) Зчаста люди не хочуть помічати помилок близьких людей;
- в) Люблю п’янкий запах сіна;
- г) Ми були молодими й безкомпромісними.

10. У якому рядку ВСІ граматичні категорії є власне-дієслівними?

- а) час, спосіб, вид, стан, особа;
- б) особа, число, рід, відмінок;
- в) час, спосіб, вид, стан, перехідність / неперехідність;
- г) вид, стан, перехідність / неперехідність, категорія ступенів порівняння.

11. Яким часовим формам НЕ властива категорія особи?

- а) формам минулого часу та умовного способу;
- б) формам теперішнього часу;
- в) формам наказового способу;
- г) усім формам майбутнього часу.

12. Яке твердження є правильним?

- а) категорії виду, стану, способу належать до загальнодієслівних;
- б) категорія роду властива всім часовим формам дійсного способу;
- в) дієприкметник має іменні категорії відмінка, роду і числа;
- г) категорія часу властива формам умовного й наказового способів.

13. Яка синтаксична роль у реченні є основною для дієслова?

- а) підмет;
- б) означення;
- в) додаток;
- г) присудок.

14. Яка форма дієслова може виступати будь-яким членом речення?

- а) дієприкметник;
- б) безособові форми на *-но*, *-то*;
- в) інфінітив;
- г) дієприслівник.

15. У якому рядку НЕправильно подано співвідношення дієслівної форми та її синтаксичної функції?

- а) дієприкметник – означення або іменна частина складеного присудка;
- б) безособові форми на *-но*, *-то* – означення;
- в) особово-родові форми – присудок;
- г) дієприслівник – обставина.

16. У якому рядку наведено синонім до терміна “фінітивні дієслова”?

- а) дієвідмінювані дієслова;

- б) неособові форми;
- в) непередикативні форми;
- г) вербоїди.

17. До вербоїдів належать такі дієслівні форми:

- а) особово-родові форми;
- б) форми дійсного, умовного й наказового способів;
- в) інфінітив, дієприкметник, дієприслівник, безособові форми на *-но, -то*;
- г) форми минулого, давноминулого, теперішнього та майбутнього часів.

18. У якому рядку ВСІ дієслівні форми є вербоїдними?

- а) створивши, молитися, споруджене, запрацювали б, намальовано;
- б) скорочена, підкреслити, витерто, подав, бронюючи;
- в) подоланий, знесено, перемагаючи, витьохкувати, підрісши;
- г) декламувала, вишиваю, буду змагатися, було піросло, митимеш.

19. У якому рядку ВСІ дієслівні форми є фінитивними?

- а) атакуватимеш, пожовтіла, розмежувати, піднісши, поливаючи;
- б) вивчив би, любив, пожартуйте, кохаю, обожнюватиме;
- в) перейдуть, винеси, мугикали, піднято, цінуємо;
- г) знаймо, буду друкувати, анонсовано, перегорне, чубляться.

20. До яких граматичних форм належать дієслівні словоформи *наздоженемо, присягнула, будете танцювати, почав би, закидай*?

- а) дієвідмінювані;
- б) непередикативні;
- в) недієвідмінювані;
- г) вербоїдні.

21. У якому варіанті ВСІ дієслівні словоформи є особово-родовими?

- а) стрибнеш, захищали, була дізналася, згіркле, підростають;
- б) буду співати, зроблю, написала, сказав би, присядь;

- в) вивчено, одягла, з'ясовуєте, нехай принесе, подбаємо;
- г) милувалися, красуватися, височіє, розслабся, хилилося б.

22. Які граматичні категорії властиві інфінітиву?

- а) час, особа, число;
- б) рід, число, відмінок;
- в) вид, перехідність / неперехідність;
- г) вид, спосіб, перехідність / неперехідність.

23. Інфінітив може виступати в реченні в ролі:

- а) означення або іменної частини складного присудка;
- б) підмета і присудка;
- в) будь-якого члена речення;
- г) обставини.

24. У якому рядку наведено український відповідник до терміна “інфінітив”?

- а) дія;
- б) дієйменник;
- в) ім'я;
- г) означення.

25. Яким членом речення виступає інфінітив у реченні *Мені спало на думку співати?*

- а) додаток;
- б) підмет;
- в) означення;
- г) присудок.

26. Яке твердження є НЕправильним?

- а) інфінітив може мати спільні з іменником суфікси, зокрема зі значенням пестливості (*спатусі, їстоньки*);
- б) у реченні *Припинити розмови, – нетерпляче звернувся до них доцент, підвищуючи голос* (О. Гончар) інфінітив набуває значення наказового способу;
- в) інфінітив, або неозначена форма дієслова, відповідає на питання *що робити? що зробити?*;

г) інфінітив твориться за допомоги формотворчого закінчення -*ти*, рідше – аломорфа *-ть*.

27. Скільки формотвірних основ мають дієслова?

- а) дві;
- б) одну;
- в) три;
- г) п'ять.

28. У якому рядку ВСІ дієслівні форми утворюються від інфінітивної основи?

- а) оспіване, підтримала, дзвонячи, напружений, дякував би;
- б) проспіваний, збирали, кукурікав би, пожовтілі, накинувши;
- в) просякла, намокло б, посадивши, вирощую, загороджений;
- г) знайдемо, вирішуй, синіючий, полемо, захоплюючись.

29. У якому рядку ВСІ дієслівні форми утворюються від основи теперішнього часу?

- а) схопивши, закоханий, пестило, нарахували б, звитий;
- б) мирилися, допоможи, жевріє, знаючи, співаючий;
- в) рятуючи, ріжучий, червоніють, зачерпну, зустрічай;
- г) творить, посадила, сидячий, зеленіючи, допікають.

30. У якому рядку є дієслово, у якому основа інфінітива та основа теперішнього часу збігаються?

- а) бажати, брати, вити, атакувати, гноїти;
- б) бити, куняти, вишивати, клеїти, плести;
- в) хотіти, бігти, везти, козакувати, носити;
- г) подавати, збігатися, могли, синіти, кохати.

31. До якого структурного (морфологічного) класу дієслів належать дієслова *малювати, загоювати, видзвонювати, забудувати*?

- а) продуктивного;
- б) непродуктивного;
- в) дуже продуктивного;
- г) малопродуктивного.

32. У якому рядку ВСІ дієслова належать до дієвідмінюваних дієслівних форм?

- а) бренькають, ризикни, писатиму, бряжчало, буду читати;
- б) намальований, прочитаємо, мріятимемо, будеш розв'язувати, хай працює;
- в) будячи, привіз би, зліпимо, запалила, буду вчити;
- г) завантажив, проводять, виняньчила б, плануємо, оспівувати.

33. У якому рядку ВСІ дієслова належать до вербоїдних дієслівних форм?

- а) виступаючи, весніє, пробуджено, прокльовуються, читай;
- б) завершить, вечоріє, малюй, хай підготує, знатимемо;
- в) залило, збудувавши, навчив би, дописати, притягнений;
- г) збережено, вивчаючи, оспіваний, опoетизовувати, засвоївши.

34. Які граматичні категорії властиві всім дієслівним формам?

- а) вид, стан, спосіб;
- б) перехідність / неперехідність, вид, час;
- в) вид, перехідність / неперехідність, стан;
- г) перехідність / неперехідність, стан, спосіб.

35. У якому рядку ВСІ слова належать до дієслівних форм?

- а) усміхаючись, кидати, перемелений, прочитано, радію;
- б) хай пам'ятає, прочитала б, одужати, дублюючий, кислий;
- в) переглянутий, читання, мальований, накреслено, перечитати;
- г) розкрито, малюючи, зів'ялий, вірила б, будівельний.

36. У якому рядку НЕ всі слова належать до дієслівних форм?

- а) прикрашаючи, вишитий, колють, навчись, розповівши;
- б) усміхнений, спрацьований, необхідно, пишемо, знати;
- в) вчитаний, формувати, прагнемо, зупинімо, керуй;
- г) розповідаймо, спекла, прибираєш, розмальовано, перечитувати.

37. У якому реченні іменна частина присудка виражена інфінітивом?

- а) У кожної людини є про що розповісти (М. Чабанівський);

- б) Лиш боротись – значить жить (*І. Франко*);
- в) Яка ганьба – плювати у криницю, що з неї пив, що з неї мати п'є (*М. Лиходід*);
- г) Як любо йти коханою землею і рідний вітер пити без кінця! (*В. Сосюра*).

38. У якому реченні інфінітив виступає додатком?

- а) Дід любив спати під дубом (*О. Довженко*);
- б) Ті пісні мене вчили поважати труд людський і піт, шанувати Вітчизну мою милу, бо вона одна на цілий світ (*В. Симоненко*);
- в) Сходили на базар, помилися у бані, – я вірші став писать під вечір золотий – Писав чомусь про смерть, неначе знав, що ніччю раптовий стрілів блиск вогку пониже тьму... (*В. Сосюра*);
- г) Керувати – це передбачати (*із часопису*).

39. У якому рядку наведено дієслівні форми, кожна з яких може бути схарактеризована за родом?

- а) почервонілий, написаний, прогуляв, вивчили б, хотіли;
- б) начитаний, намальовано, сидів, знала б, був прийшов;
- в) приходив, досліджений, викликав, іскрилося, шумів би;
- г) вимкнений, опрацьований, зеленіючий, знаючи, сміявся.

40. У якому рядку НЕ всі дієслівні форми утворено від основи інфінітива?

- а) будуть вчити, шифруватимуть, спостерігай, зрозумівши, прочитав;
- б) схаменувся, було раділо, крикнув, опустілий, навчивши;
- в) загоєна, схаменувся, була прийшла, прочитавши, написаний;
- г) дісталось, почервонілий, помітивши, прийшов би, знайти.

41. Позначте варіант, у якому наведено дієслівні форми, утворені від основи теперішнього часу?

- а) світять, казатиму, домалюйте, хай знає, захоплюючий;
- б) стоятимуть, поведеш, прочитай, прасувала, прийду;
- в) квітуючий, розсекречують, говорімо, досліджую, навчаючи;
- г) говори, кажемо, нехай танцює, прибігши, чаруючи.

42. Укажіть рядок із дієслівними формами (однією, двома, ...), у яких збігаються основа інфінітива та основа теперішнього часу?

- а) стояти, дозволяти, тратити, спати, бажати;
- б) поливати, мазати, садити, малювати, цвісти;
- в) усміхатися, працювати, казати, переживати;
- г) бігти, пливти, берегти, нести, везти.

43. Укажіть речення, у якому інфінітив виступає обставиною?

- а) Він умів не просто слухати, а викликати у свого співрозмовника бажання висловити все, що важким тягарем лежало на серці (*З. Тулуб*);
- б) Ідуть дівчата в поле жати (*Т. Шевченко*);
- в) Ясне сонце почало підніматися десь далеко за лісом (*О. Гончар*);
- г) Стала наближатися година рушати в дорогу (*С. Васильченко*).

44. Укажіть речення, у якому інфінітив виступає додатком?

- а) Треба було їхати в місто на базу відвозити здобич (*Іван Багряний*);
- б) Страшно впасти у кайдани, Умирать в неволі, А ще гірше – спати, спати, І спати на волі (*Т. Шевченко*);
- в) Прилітає зозуленька над ним покувати (*Т. Шевченко*);
- г) Навчив журавлик хлопчика літати (*Б. Олійник*).

45. У якому реченні неозначена форма дієслова набуває значення дійсного способу?

- а) Ми звикли друзів зустрічати на повну широчінь сердець (*Л. Дмитерко*);
- б) Все вдається, все біжить, тільки б жити, тільки б жить (*П. Тичина*);
- в) Цап крутнувсь, зіп'явсь на дибки і... тікать, задравши хвіст (*С. Олійник*);
- г) Нас пригоди спинити не в силі (*П. Грабовський*).

46. У якому реченні неозначена форма дієслова набуває значення бажального способу?

- а) Він рад буде навіть поступитися чим-небудь, аби привести діло до кінця (*Панас Мирний*);
- б) От аби мені хоч раз бабахнути, – аж мружусь від задоволення, уявляючи, як би я стрельнув із стаєра (*М. Стельмах*);
- в) Люди жати, а ми на межі лежати (*Народна творчість*);
- г) Швидше будемо писати, бо хочеться спати і вам, і мені (*Т. Шевченко*).

47. У якому реченні неозначена форма дієслова набуває значення наказового способу?

- а) Тільки й на думці, що Павло; як би то хутче побачитись! (*Марко Вовчок*);
- б) – Е-ех! – позіхнув хтось у гурті, аж луна пішла кругом, – поборотися б з ким оце абощо... (*С. Васильченко*);
- в) – Покликати, – коротко звелів султан, і в його голосі чулася нетерплячка (*П. Загребельний*);
- г) Я їй розказувати, а вона сміятись та радіти (*Марко Вовчок*).

48. У якому рядку правильно визначено основу теперішнього часу для дієслова *козакувати*?

- а) козакуй-;
- б) козак-;
- в) козакува-;
- г) козаку-.

49. У якому рядку правильно визначено основу інфінітива для дієслова *котити*?

- а) коч-;
- б) коти-;
- в) кач-;
- г) кот-.

50. У якому рядку правильно визначено презенсну основу для дієслова *рити*?

- а) рит-;
- б) рити;

- в) ри-;
- г) рий-.

51. У якому рядку правильно визначено основу теперішнього часу для дієслова *муркотати*?

- а) муркота-;
- б) муркот-;
- в) муркоч-;
- г) муркот'-.

52. Укажіть правильне твердження:

- а) від основи інфінітива утворюються дієслова умовного способу;
- б) від інфінітивної основи утворюються дієприслівники недоконаного виду;
- в) від основи теперішнього часу утворюються дієприкметники минулого часу;
- г) від презенсної основи утворюються дієприслівники доконаного виду.

53. Укажіть правильне твердження:

- а) від основи інфінітива утворюються особові форми теперішнього часу;
- б) від презенсної основи утворюються дієслова минулого часу;
- в) від основи теперішнього часу утворюються особові форми наказового способу;
- г) від інфінітивної основи утворюються форми майбутнього часу доконаного виду.

54. У якому рядку ВСІ дієслівні форми утворюються від основи інфінітива?

- а) віяли, підбурювала б, послухайте, розгорнувши, висіяний;
- б) запалало б, виривши, зрозумілий, вив, вичитане;
- в) битий, заморожений, підсолюючи, прооперувавши, навчу;
- г) гуляє, прийди, ведучи, розкажуть, жевріюча.

55. У якому рядку ВСІ дієслівні форми утворюються від основи теперішнього часу?

- а) сидимо, розбиті, піднесете, сплять, біжи;

- б) повідала, насолити, розкряє, повдвілий, вивчили б;
- в) закохаються, вийдїть, смажачи, перегородило, пише;
- г) прийди, заморожуючий, толкуючи, гудеш, запалю.

КАТЕГОРІЯ ВИДУ

56. Укажіть правильне твердження:

- а) усі дієслова становлять видові пари;
- б) видова пара – це дві граматично тотожні дієслівні словоформи, що розрізняються лише лексичним значенням;
- в) категорія виду (аспект) – це дієслівна морфологічна категорія мішаного, словозмінно-словотвірного, типу, яка вказує на відношення дії, названої дієсловом, до суб'єкта;
- г) розділ граматики, який вивчає дієслівний вид і всю сферу видових і суміжних з ними значень, називається аспектологією.

57. У якому рядку ВСІ дієслівні форми доконаного виду?

- а) розжарений, підготуйтеся, забинтовано, буду ілюструвати, висадивши;
- б) посивілий, випити, брикне, заморожено, опублікувавши;
- в) обмежитися, підмовляв би, защебетали, позолочений, підрісши;
- г) сіятиме, пливуть, вихлюпуй, співчуваючи, несла би.

58. Від дієслів доконаного виду НЕ утворюється:

- а) простий майбутній час;
- б) минулий час;
- в) теперішній час;
- г) давноминулий час.

59. До якого типу видових пар належать дієслівні пари *принести – приносити, загребти – загібати, надіслати – надсилати*?

- а) імперфективаційні;
- б) перфективаційні;
- в) суплетивні;
- г) акцентуаційні.

60. У якому рядку НЕ всі дієслова є парновидовими?

- а) допомагати, класти, допекти, піднести, замикати;
- б) зігріти, викорчовувати, витягти, випікати, зробити;
- в) викрасти, вибрати, збити, закотити, засипати;
- г) покрикувати, веліти, гордувати, відростити, форсувати.

61. У якому рядку є суплетивні видові пари?

- а) підказати – підказувати, допекти – допікати, зігріти – зігрівати, падати – впасти;
- б) нарвати – наривати, зеленіти – позеленіти, програмувати – запрограмувати, закотити – закочувати;
- в) темніти – стемніти, розв'язати – розв'язувати, брати – взяти, блимати – блимнути;
- г) виносити – виношувати, лити – налити, чіпляти – почепити, зігріти – зігрівати.

62. Яким способом утворюються дієслова недоконаного виду засипати, розрізати?

- а) префіксація;
- б) акцентуаційний (зміна наголосу);
- в) суфіксація;
- г) чергування звуків.

63. Яке твердження є НЕправильним?

- а) додаткову семантику, яка вноситься в дієслова афіксами разом із видовим значенням, називають способом дієслівної дії;
- б) одновидові – це непарні дієслова одного виду, вживаються в одній формі: або доконаного, або недоконаного виду;
- в) двовидові дієслова поєднують в одній формі значення обох видів;
- г) парновидові дієслова не утворюють видових пар.

64. У якому рядку ВСІ дієслова є одновидовими доконаного виду?

- а) писати, рахувати, зачитувати, пришвидшувати, котити;
- б) їздити, мріяти, мешкати, залицятися, покашлювати;
- в) арештувати, гарантувати, наслідувати, вінчати, женити;

г) розпищатися, налітатися, затремити, попрацювати, відквітувати.

65. У якому реченні двовидове дієслово має значення недоконаного виду?

- а) Давно організували б зустріч, якби була можливість;
- б) Завтра вінчатиму молодят;
- в) Цю справу слідчий уже розслідував;
- г) Загін згодом атакує ворога.

66. Дієслово, що виражає граматичне значення доконаного чи недоконаного виду залежно від контексту, не змінюючи морфологічної форми, називається:

- а) одновидовим доконаного виду;
- б) парновидовим;
- в) двовидовим;
- г) одновидовим недоконаного виду.

67. Яке твердження є НЕправильним?

- а) форми майбутнього часу утворюються тільки від дієслів недоконаного виду;
- б) двовидове дієслово – дієслово, що вживається то в значенні доконаного, то недоконаного виду, не маючи морфологічних ознак розмежування;
- в) дієслівні морфологічні категорії часу і способу у своїх внутрішніх межах орієнтовані на відображення позамовної дійсності;
- г) до невласне-дієслівних категорій належать категорії особи, числа та роду.

68. Залежно від реалізації виду дієслова української мови можуть поділятися на такі групи:

- а) двовидові, одновидові й непарновидові;
- б) парновидові, непарновидові, двовидові;
- в) непарновидові, парновидові й одновидові;
- г) двовидові, одновидові й суплетивні.

69. До формотворчих в українській мові належать такі префікси:

- а) на-, від-, по-, з-/с-, в-/у-, під-, про-;
- б) на-, за, роз-, об-, в-/у-, пере-, про-;
- в) на-, за, по-, з-/с-, в-/у-, при-, про-;
- г) на-, за, по-, над-, в-/у-, при-, ви-.

70. НЕ є видовими парами дієслова, наведені в рядку:

- а) купити – накупити, коментувати – відкоментувати, різати – різнути;
- б) ловити – піймати, м'якнути – пом'якнути, шифрувати – зашифрувати;
- в) твердіти – затвердіти, забивати – забити, брати – взяти;
- г) ділити – поділити, будувати – побудувати, шукати – знайти.

71. У якому рядку ВСІ інфінітиви вжито у формі dokonаного виду?

- а) Безперечно, такий телескоп без дефектів всього лиш за вісім років державності створити важко. Це дуже складна система дзеркал. Але ж, принаймні, можна було б уже мати хоч якийсь проект (*Л. Костенко*);
- б) Що повинна була відразу зробити Україна? Насамперед – об'єктивно оцінити ситуацію. Поставити свою оптику, свою систему дзеркал. Розробити свою гуманітарну політику, її стратегію та пріоритети. Зафіксувати себе у свідомості людства парадоксом молодій держави з тисячолітньою культурою, що була досі заблокована в силу історичних причин (*Л. Костенко*);
- в) Та ще такий тепер час настав, що кожен може пускати зайчики зі свого балкона. Кожен може дивитися в перевернутий бінокль. Кожен може все розглядати крізь свою призму (*Л. Костенко*);
- г) Закомплексована феміністка, зиркнувши на себе у своє дамське дзеркальце, може заявити: “Літератури у нас нема”. Якись архаїчні щелепи можуть пережовувати у пресі нестерпне для слуху слово “жид”. Державний діяч колгоспного типу може привселюдно з трибуни ностальгувати за колискою братніх народів (*Л. Костенко*).

72. У якому рядку ВСІ дієслова є одновидовими?

- а) знайти, заспівати, розгаласуватися, присолодити, сіпнути;
- б) розхворітися, затоваришувати, акредитувати, забирати;
- в) одквітнути, грюкнути, посумувати, покрикувати, перегніватися;
- г) попідпорядковувати, поназбирувати, відіслати, розреготатися.

73. У якому рядку наведено видові пари до дієслів *їхати, їсти, підписати, виклика́ти*?

- а) заїхати, поїсти, підписувати, ві́кликати;
- б) приїхати, доїсти, підписувати, ві́кликати;
- в) приїхати, поїсти, підписувати, ві́кликати;
- г) приїхати, поїсти, писати, ві́кликати.

74. Дієслова *вінчати, веліти, мовити, женити, розслідувати* в граматиці традиційно визначають як:

- а) одновидові недоконаного виду;
- б) парновидові;
- в) двовидові;
- г) одновидові доконаного виду.

75. Акцентуаційним способом творяться видові пари від УСІХ дієслів, наведених у рядку:

- а) випікати, скликати, набирати;
- б) викликати, насипати, видирати;
- в) розсипати, розкидати, присилати;
- г) викидати, засипати, розрізати.

76. У якому рядку ВСІ наведені групи дієслів належать до одновидових недоконаного виду?

- а) дієслова на позначення професійної і непрофесійної діяльності людини; дієслова зі значенням мовлення; дієслова на позначення односпрямованого руху;
- б) дієслова зі значенням звучання; дієслова на позначення різноспрямованого руху; дієслова, що означають нерегулярні дії, утворені префіксально-суфіксальним способом;

- в) дієслова зі значенням мислення; дієслова, що позначають початкову фазу розгортання дії; дієслова зі значенням набуття певної ознаки, уподібнення до чогось;
- г) дієслова зі значенням зневаги; дієслова, що означають короткотривалу дію; дієслова, що позначають достатність довго виконуваної дії, утворені префіксально-постфіксальним способом.

77. У якому реченні двовидове дієслово виражає граматичне значення доконаного виду?

- а) Реформування звітності для зовнішніх користувачів перебуває на проміжному етапі: база даних показників сайту поступово адаптується для використання в аналітичних цілях;
- б) Крім того, Національний банк концентрує та стандартизує методологію складання показників статистичної звітності, що дозволить уникнути їх дублювання та підвищити якість даних;
- в) Національний банк удосконалює та централізує систему збору, оброблення та поширення статистичної інформації;
- г) До кінця 2015 року ми плануємо й надалі стандартизувати та централізувати звітність, яка подавалася регіональними представництвами регулятора до обласних держадміністрацій та органів статистики.

78. Укажіть правильне твердження:

- а) роди дії – підпорядковані категорії аспектуальності пари дієслів, одне з яких характеризується якимось додатковим семантичним значенням: повторюваності, розподільності, однократності і под.;
- б) парновидове дієслово – дієслово, що вживається в значенні то доконаного, то недоконаного виду, не маючи морфологічних ознак розмежування;
- в) недоконаний вид дієслова – одна з трьох грамем категорії виду, яка означає, що дія триває, не має внутрішнього обмеження, не досягає внутрішньої межі і тому не є завершеною в часі;
- г) морфологічні класи дієслів – те саме, що дієслівні роди.

79. НЕ є способом творення видових пар дієслів:

- а) суфіксація;
- б) суплетивізм;
- в) дезафіксація;
- г) акцентуація.

80. Дієслівні роди, що об'єднують одновидові дієслова доконаного виду, поділяють на групи:

- а) часові, кількісні, результативні;
- б) починальні, обмежувальні, фінитивні;
- в) фазові, фінитивні, багатократні;
- г) багатократні, однократні, кількісні.

81. У якому рядку ВСІ дієслівні форми недоконаного виду?

- а) хотіла б, красувалися, нехай рознесе, підриваючи, берімо;
- б) виконувати, усвідомлюючи, спатоньки, виявили б, збережено;
- в) будеш пам'ятати, шелестітиму, тріщали, в'янучий, шито;
- г) починайте, їдемо, позначене, падають, думаючи.

82. У якому рядку ВСІ видові пари утворено суфіксацією?

- а) відкотити – відкочувати, переслати – пересилати, перепливти – перепливати;
- б) знебарвити – знебарвлювати, зв'язати – зв'язувати, виповзти – виповзати;
- в) підписати – підписувати, випити – випивати, розрізати – розрізати;
- г) завести – заводити, ототожнити – ототожнювати, вішати – повісити.

83. У якому рядку ВСІ дієслова є одновидовими недоконаного виду?

- а) гостювати, ходити, гребувати, підбріхувати, гадати;
- б) гриміти, заморгати, гидувати, вчителювати, афішувати;
- в) підвивати, водити, експортувати, лікарювати, полетіти;
- г) абстрагувати, шипіти, пописувати, зимувати, продівувати.

84. Скільки дієслівних форм недоконаного виду використано в реченні *Мене тут забудуть, а я приїжджатиму восени відразу*

до парку Потоцьких... Брестиму пожовтілим листям, дихатиму з ним, з містом, посвіжілим повітрям і радитиму, що повернувся додому, у місто, де для мене не буває літніх місяців (І. Ципердюк)?

- а) чотири;
- б) п'ять;
- в) шість;
- г) сім.

85. У якому рядку ВСІ пари дієслів є співвідносними видовими формами?

- а) будувати – збудувати, співати – поспівати, вилити – виливати, забрати – забирати;
- б) солити – підсолити, красти – украсти, виповзти – виповзати, писати – написати;
- в) нумерувати – пронумерувати, шукати – знайти, скликати – склікати, стукати – постукувати;
- г) пекти – спекти, забрати – забирати, розрізати – розрізати, ловити – піймати.

86. Видова пара – це...

- а) співвідносні дієслова, що розрізняються тільки граматичним значенням виду і відтінками лексичного значення;
- б) дві лексично тотожні дієслівні словоформи, що розрізняються між собою лише граматичним значенням виду;
- в) дієслова, що вживаються в значенні то доконаного, то недоконаного виду, не маючи морфологічних ознак розмежування;
- г) два дієслова, які відрізняються граматичним значенням, словотворчими засобами при цьому виступають префікси або суфіксами.

87. Дієслова, які не протиставляються за видовою ознакою в межах видової пари, називаються:

- а) одновидовими;
- б) двовидовими;
- в) парновидовими;
- г) видовою парою.

88. До префіксальних, префіксально-суфіксальних та префіксально-постфіксальних дериватів, які виражають цілісні дії або стани, належать:

- а) парновидові дієслова;
- б) двовидові дієслова;
- в) одновидові дієслова доконаного виду;
- г) непарновидові дієслова недоконаного виду.

89. До двовидових дієслів належать:

- а) дієслова, які, виражаючи однакове граматичне значення виду, розрізняються тільки префіксами;
- б) дієслівні основи іншомовного походження, запозичені переважно із західноєвропейських мов та оформлених на українському ґрунті за допомогою суфіксів *-ува-*, *-ізува-* / *-изува-*, *-фікува-*;
- в) дієслова, між якими не існує ніяких інших значенневих відмінностей, крім власне видових;
- г) співвідносні дієслова, що відрізняються тільки значенням виду.

90. Яким способом утворено видові пари *вішати – повісити*, *падати – впасти*, *чіпляти – почепити*, *кланятися – поклонитися*, *ковтати – проковтнути*?

- а) імперфективацією;
- б) префіксацією;
- в) конфіксацією;
- г) суфіксацією.

91. Визначте, у якому рядку НЕ всі дієслова мають доконаний вид:

- а) принести, злетіти, розрізнити, підв'язати, запитати;
- б) врятувати, замерзнути, допомогти, подорожчати, завітати;
- в) обеззброїти, віддячити, скинути, випрасувати, стукнути;
- г) пояснити, вирости, насміхатися, прикрасити, знебарвити.

92. Виберіть рядок, у якому видові пари ВСІХ дієслів створюються суфіксальним способом:

- а) підписувати, ступати, скошувати, брати, скакати;
- б) перевозити, засівати, догоджати, ловити, вінчати;

- в) перечитати, заробляти, вишити, допомогти, підбити;
- г) переконувати, впливати, шукати, відмежовувати, робити.

93. Видові пари УСІХ дієслів якого рядка творяться префіксальним способом?

- а) вибирати, робити, читати, шифрувати, лімітувати;
- б) малювати, рахувати, будувати, жовкнути, читати;
- в) дрібнішати, дорожчати, дозувати, гоїти, скликати;
- г) ділити, м'якнути, модернізувати, готувати, шукати.

94. У якому реченні вжито дієслово, яке належить до починального дієслівного роду?

- а) Тихо закапав холодний і пронизливий дощ (*П. Панч*);
- б) Пухкий сніг засипав землю, будинки (*М. Коцюбинський*);
- в) Тойді Катерина Буде собі московкою, Забудеться горе; А поки що, нехай люде Що хотять говорять (*Т. Шевченко*);
- г) Терлецький загородив невеличкий куток собі в подвір'я (*Іван Нечуй-Левицький*).

95. У якому рядку ВСІ дієслова належать до дієслівного роду зі значенням недостатньої інтенсивності дії?

- а) прибудувати, підкрутити, надбігти, припекти, надгризти;
- б) прим'яти, підсушити, надкусити, підпороти, надірвати;
- в) прикрасити, підписати, надломити, приварити, підчистити;
- г) пришити, підлити, присмажити, надтесати, надбудувати.

КАТЕГОРІЯ ПЕРЕХІДНОСТІ / НЕПЕРЕХІДНОСТІ КАТЕГОРІЯ СТАНУ

96. У якому рядку всі дієслова у словосполученнях є перехідними?

- а) віддавати борги, розкрити дужки, заглядати у вікно, не прийти вчасно;
- б) не завершити завдання, цінувати колегу, цікавитися літературою, згадувати літо;
- в) зустрітися на вулиці, затамувати подих, намалювати соняшника, переконати опонента;

г) насипати муки, подарувати квіти, не вивчити вірша, пояснити матеріал.

97. У якому рядку ВСІ дієслова є НЕперехідними?

- а) перебігти, вигнати, рахувати, навчати, будувати;
- б) випити, написати, відчитати, нести, не розуміти;
- в) розквітнути, куняти, бігти, стати, старіти;
- г) пролити, сунути, споруджувати, знаходити, насипати.

98. У якому реченні вжито дієслово пасивного стану (за В. Виноградовим)?

- а) За матерньою поміччю хлопчик не забарився умитися, прибратися (*Панас Мирний*);
- б) Залізо ржавіє, не знаходячи собі застосування, стояча вода цвіте, а на холоді вкривається кригою, розум же людини, не знаходячи собі застосування, хиріє (*В. Сухомлинський*);
- в) Косар на луці косу дзвінко клепле (*М. Рильський*);
- г) І згадується Улянці дідова казка (*О. Донченко*).

99. До якого різновиду зворотних дієслів належать дієслова цілуватися, обніматися, битися, сваритися?

- а) власне-зворотні;
- б) безоб'єктно-зворотні;
- в) взаємно-зворотні;
- г) пасивно-зворотні.

100. Яке твердження є НЕправильним?

- а) категорія перехідності / неперехідності не є загальнодієслівною;
- б) від перехідних дієслів утворюються пасивні форми із постфіксом *-ся*;
- в) неперехідні дієслова не мають співвідносних форм пасивного стану і є (за В. Виноградовим) позастановими;
- г) перехідні дієслова означають дію, спрямовану на об'єкт, і вимагають прямого додатка у формі знахідного відмінка без прийменника, родового відмінка при запереченні, родового відмінка зі значенням частини від цілого.

101. Які семантичні групи дієслів належать до перехідних?

- а) дієслова зі значенням стану;
- б) дієслова зі значенням односпрямованого руху;
- в) дієслова зі значенням звучання (передають звуки тварин, комах і неживої природи);
- г) дієслова зі значенням конкретної фізичної дії.

102. У якому реченні вжито дієслово активного стану (за сучасною концепцією)?

- а) ...шляхи ґрунтові забруковуються (*І. Муратов*);
- б) По всій долині розгорталося бурхливе будівництво (*О. Гончар*);
- в) Командире, хай поблиз Дніпра відпочине воїна душа (*М. Стельмах*);
- г) Даринці ще довго чувся лагідний голос батька.

103. До якої групи позастанових, на думку В. Виноградова, належать дієслова на зразок *світлішати, спати, ходити*?

- а) перехідні дієслова;
- б) неперехідні дієслова без *-ся*;
- в) неперехідні безособові дієслова;
- г) неперехідні дієслова на *-ся*, що без *-ся* не вживаються.

104. У якому рядку подано визначення *категорії стану* (за сучасною концепцією О. Боднарка, І. Милославського)?

- а) морфолого-словотвірної-синтаксична категорія, яка виражає відношення дії або стану до об'єкта;
- б) морфолого-словотвірної-синтаксична категорія, яка виражає відношення дії або стану до суб'єкта;
- в) морфолого-словотвірної-синтаксична категорія, яка виражає відношення дії або стану до внутрішньої межі або результату;
- г) морфолого-словотвірної-синтаксична категорія, яка виражає відношення дії або стану до суб'єкта та об'єкта.

105. Яке твердження є правильним?

- а) за сучасною теорією категорії стану, усі зворотні дієслова належать до активного стану;

- б) до зворотного стану належать дієслова на **-ся**, утворені від перехідних дієслів, але не можуть мати при собі додатка в О. в. зі значенням реального виконавця дії;
- в) дієслова активного стану означають дію, спрямовану на граматичний суб'єкт;
- г) у сучасному українському мовознавстві панує одностайність у розумінні категорії стану.

106. У якому рядку ВСІ дієслова є перехідними?

- а) кохати, митися, чистити, дивитися, позичити;
- б) вболівати, скреготати, белькотіти, стрибати, дивуватися;
- в) розвантажити, перенести, відрахувати, налити, зустріти;
- г) розкрити, скласти, бігти, проспівати, спати.

107. У якому рядку ВСІ дієслова в словосполученнях є НЕперехідними?

- а) косити траву, почати роботу, розпалити вогнище, освітлювати вулицю, не знати батька;
- б) готуватися до іспиту, листуватися з товаришем, молодіти душею, тихо зітхати, сидіти за столом;
- в) фальсифікувати документ, співати в ансамблі, йти через ліс, позичити грошей, думати про Україну;
- г) сідати на землю, торкнутися руки, зносити хмиз, не милувався краєвидом, медитувати щодня.

108. У якому реченні є дієслово зворотного стану (за В. Виноградовим)?

- а) Підмет підкреслюється однією рискою, а присудок – двома;
- б) Ця пісня виконується хором уперше;
- в) Він сміявся найгучніше;
- г) Усі метнулись хутко з хати (*Леся Українка*).

109. Хто з мовознавців дотримується думки, що категорія стану передає відношення дії до суб'єкта та об'єкта?

- а) Ф. Буслаєв;
- б) О. Боднарко;
- в) В. Виноградов;
- г) І. Милославський.

110. У якому рядку наведено НЕправильне твердження?

- а) за В. Виноградовим, категорія стану не є загальнодієслівною, оскільки він виділяє позастанові дієслова;
- б) за В. Виноградовим, є дві грамеми категорії стану: активний стан, пасивний стан;
- в) за В. Виноградовим, є чотири групи дієслів: активного стану, пасивного стану, зворотного стану, позастанові;
- г) за В. Виноградовим, активний стан мають лише перехідні дієслова, а пасивний – неперехідні дієслова із постфіксом *-ся*, які утворені від перехідних без зміни лексичного значення й можуть мати при собі додаток-агентив в орудному відмінку.

111. До якого різновиду зворотних дієслів належать дієслова *митися, голитися, одягатися, купатися*?

- а) власне-зворотні;
- б) безоб'єктно-зворотні;
- в) пасивно-зворотні;
- г) взаємно-зворотні.

112. До якого стану (за сучасною концепцією) належить виділене дієслово в реченні *Михайлик заворожено дивився, як зерно поволі *сиплеться* з відра в мішок*?

- а) позастанове;
- б) активного;
- в) пасивного;
- г) зворотно-середнього.

113. До якої групи позастанових, на думку В. Виноградова, належать дієслова на зразок *не лежитьься, хочеться, світає*?

- а) дієслова на *-ся*, лексичне значення яких відрізняється від відповідних перехідних дієслів без *-ся*;
- б) неперехідні дієслова без *-ся*;
- в) неперехідні безособові дієслова;
- г) неперехідні дієслова на *-ся*, що без *-ся* не вживаються.

114. У якому рядку подано визначення дієслівної категорії перехідності / неперехідності?

- а) морфолого-словотвірно-синтаксична категорія, яка виражає відношення дії або стану до суб'єкта;
- б) морфолого-словотвірно-синтаксична категорія, яка виражає відношення дії або стану до об'єкта;
- в) морфологічна дієслівна категорія словозмінно-словотвірного типу, яка вказує на відношення дії до її внутрішньої межі або результату;
- г) морфолого-словотвірно-синтаксична категорія, яка виражає відношення дії або стану до суб'єкта та об'єкта.

115. Яке твердження щодо виділеного дієслова в реченні *Юнак грає в оркестрі народних інструментів* є правильним?

- а) це дієслово є перехідним;
- б) це дієслово є неперехідним;
- в) це дієслово є непрямо-перехідним;
- г) це дієслово є перехідним, ужитим у значенні неперехідного.

116. У якому рядку ВСІ дієслова є перехідними?

- а) насміхатися, дихати, ковзатися, належати, гарчати;
- б) засолити, перекрити, гукнути, запросити, женити;
- в) збудувати, не віднести, здобути, не сумувати, засолити;
- г) налітати, впорядкувати, штрафувати, сіпати, читатися.

117. У якому рядку ВСІ дієслова в словосполученнях є НЕперехідними?

- а) висловити вдячність, не знати долі, повісити картини, подарувати коханій, відмовити у проханні;
- б) виступити на мітингу, трудитися з усіма, любити поезії, вивчається істориками, розгомонілися серед друзів;
- в) ходити пішки, не славити ворогів, сумувати за рідними, користуватися пільгами, відзвітувати про поїздку;
- г) працювати завзято, поспати в готелі, навчатися мови, одружитися з однокласником, сидіти в куцах.

118. У якому реченні є дієслово пасивного стану (за сучасною концепцією категорії стану)?

- а) Сміються, плачуть солов'ї і б'ють піснями в груди (*Олександр Олесь*);
- б) Він знався на музиці (чи не єдиний з вас) (*В. Герасим'юк*);
- в) Ця штучна тканина дуже легко рветься;
- г) Рветься серце в далеку дорогу.

119. Яке твердження є правильним?

- а) за сучасною концепцією категорії стану, дієслова бувають: активного стану, пасивного стану, позастанові;
- б) за В. Виноградовим, усі неперехідні дієслова є позастановими;
- г) за сучасною концепцією категорії стану, всі дієслова мають стан: активний або пасивний;
- в) за В. Виноградовим, усі дієслова із постфіксом *-ся* є зворотного стану.

120. У якому рядку наведено НЕправильне твердження?

- а) дієслівна категорія перехідності / неперехідності є міжрівневою словотвірною-синтаксичною;
- б) перехідність і неперехідність дієслів має свої словотвірні маркери;
- в) неперехідними є передусім дієслова зі значенням стану;
- г) перехідні дієслова передають дію, спрямовану на об'єкт.

121. До якого різновиду зворотних дієслів належать дієслова *пригадуватися, чутися, уявлятися, снитися, подобатися*?

- а) безоб'єктно-зворотні;
- б) пасивно-зворотні;
- в) взаємно-зворотні;
- г) власне-зворотні.

122. Які групи дієслів переважно належать до перехідних?

- а) дієслова із постфіксом *-ся*;
- б) відад'єктивні дієслова із суфіксами *-і-*, *-ну-*, *-а-*;
- в) дієслова зі значенням різноспрямованого руху;
- г) дієслова зі значенням мовлення.

123. До якої групи позастанових, на думку В. Виноградова, належить дієслова на зразок *зжитися, стукатися, добігатися*?

- а) неперехідні безособові дієслова;
- б) неперехідні дієслова на *-ся*, що без *-ся* не вживаються;
- в) дієслова на *-ся*, утворені від неперехідних дієслів, що можуть уживатися без *-ся*;
- г) неперехідні дієслова без *-ся*.

124. У якому рядку подано визначення категорії стану (за В. Виноградовим)?

- а) морфолого-словотвірної-синтаксична категорія, яка виражає відношення дії або стану до об'єкта;
- б) морфолого-словотвірної-синтаксична категорія, яка виражає відношення дії або стану до результату;
- в) морфолого-словотвірної-синтаксична категорія, яка виражає відношення дії або стану до суб'єкта;
- г) морфолого-словотвірної-синтаксична категорія, яка виражає відношення дії або стану до суб'єкта та об'єкта.

125. Яке твердження щодо виділеного дієслова в реченні *Катруся читає з трьох років* є правильним?

- а) це дієслово є перехідним, ужитим у значенні неперехідного;
- б) це дієслово є непрямо-перехідним;
- в) це дієслово є перехідним;
- г) це дієслово є неперехідним.

126. Відшукайте варіант, у якому ВСІ дієслова у словосполученнях є перехідними:

- а) зустрічаю друзів, пахне сіном, грати роль, щиро дякувати;
- б) не бачила сестри, пас ягнята, говорити правду, шануймо батьків;
- в) написали диктант, принеси води, не чути співу, подякувати господарям;
- г) дивіться фільм, дякуємо долі, їдуть поїздом, граємо в шашки.

127. У якому рядку ВСІ дієслова є НЕперехідними?

- а) підкреслити, наїдатися, проказати, згрібати, зеленіти;
- б) кліпати, цвісти, зітхати, голити, задуматися;

- в) їхати, червоніти, кашляти, боятися, світати;
- г) прати, білити, вигнати, перестрибнути, копати.

128. У якому реченні перехідне дієслово вжито у значенні неперехідного?

- а) Ця розквітла яблуня нагадує мені дитячі роки;
- б) Мені добре спиться під спів солов'їв;
- в) Навіть вправний художник може малювати картину не один рік;
- г) Петрик малює з раннього дитинства.

129. У якому рядку наведено НЕправильне твердження?

- а) категорії стану і перехідності / неперехідності є власне-дієслівними;
- б) категорія стану і категорія перехідності / неперехідності не пов'язані між собою;
- в) перехідні дієслова утворюють співвідносні граматичні форми активного й пасивного стану;
- г) категорії стану, перехідності / неперехідності є загальнодієслівними.

130. До якого різновиду зворотних дієслів належать дієслова *веселитися, хвилюватися, дивуватися*?

- а) непрямо-зворотні;
- б) безоб'єктно-зворотні;
- в) пасивно-зворотні;
- г) загально-зворотні.

131. Скільки дієслів активного стану (за В. Виноградовим) є в реченнях: *Слово перетворює воду повсякдення на Вино Святощів (О. Бердник). Хай оживає істина стара: Людина починається з добра (Л. Забашта). Спинись, людино, досить спотикатись на філософських каменях, облиш свій практицизм (Н. Диб'як). Тупого болю не заглушиш Розпачливим криком ночі (Василь Еллан)?*

- а) три;
- б) чотири;
- в) два;

г) сім.

132. До якого стану (за сучасною концепцією) належить виділене дієслово в реченні *Наш пес Бровко кусався навіть тоді, коли був щеням?*

- а) пасивного;
- б) активного;
- в) зворотно-середнього;
- г) позастанове.

133. До якої групи позастанових, на думку В. Виноградова, належить дієслова на зразок *сміятися, пишатися, боятися?*

- а) дієслова на *-ся*, утворені від неперехідних дієслів, що можуть уживатися без *-ся*;
- б) неперехідні безособові дієслова;
- в) неперехідні дієслова на *-ся*, що без *-ся* не вживаються;
- г) неперехідні дієслова без *-ся*.

134. Які дієслова науковці називають непрямо-перехідними (невласне-перехідними)?

- а) дієслова, які означають дію, спрямовану на об'єкт, і вимагають прямого додатка;
- б) дієслова, які означають дію, яка не переходить на інший предмет;
- в) дієслова, які означають дію, опосередковано спрямовану на об'єкт, і мають при собі непрямі додатки;
- г) перехідні дієслова, які вживаються у значенні неперехідних.

135. У якому рядку НЕправильно подано іншомовний відповідник до терміна?

- а) стан – аспект;
- б) неозначена форма дієслова – інфінітив;
- в) категорія перехідності / неперехідності – категорія транзитивності / нетранзитивності;
- г) дієслово – вербатив.

КАТЕГОРІЯ СПОСОБУ

136. Яке твердження є правильним?

- а) категорія способу – морфологічна словозмінна категорія, яка виражає відношення дії чи стану до моменту мовлення;
- б) категорія виду – загальнодієслівна граматична категорія мішаного, словозмінно-словотвірного типу, яка вказує на відношення дії, названої дієсловом, до дійсності;
- в) категорія перехідності / неперехідності дієслова, яка вказує на відношення дії, названої дієсловом до суб'єкта (виконавця дії або носія стану) і об'єкта (предмета, на який спрямовується дія або стан у процесі їх реалізації);
- г) категорія стану – дієслівна граматична категорія, яка виражає відношення дії або стану до суб'єкта, який буває діючим (активним) або недіючим (пасивним).

137. Значення реальної дії чи реального стану або процесу передає:

- а) наказовий спосіб;
- б) дійсний спосіб;
- в) умовний спосіб;
- г) бажальний спосіб.

138. Категорія способу не містить граматичного значення, указанного в рядку:

- а) дійсний, умовний, наказовий, спонукальний;
- б) наказовий, дійсний, умовний, теперішній;
- в) кон'юнктив, індикатив, оптатив, імператив;
- г) умовний минулий, дійсний, наказовий, умовний.

139. У якому рядку НЕправильно наведено український відповідник терміна?

- а) кон'юнктив – умовний спосіб;
- б) індикатив – дійсний спосіб;
- в) оптатив – спонукальний спосіб;
- г) імператив – наказовий спосіб.

140. Грамемами бажального та спонукального способу категорію способу доповнив:

- а) Віталій Русанівський;
- б) Іван Вихованець;
- в) Ілля Кучеренко;
- г) Арнольд Грищенко.

141. У якому реченні дієслово вжито у формі й значенні умовного способу?

- а) Ви б, тітко, самі пішли у двір, упали панові в ноги, може, він змилується і відпустить Миколу (*І. Тобілевич*);
- б) Якби мої думи німії на струни проречисті впали, зайшлись би плачем мої струни і сміхом дитячим заграли (*Леся Українка*);
- в) Якби оті проміння золоті у струни чарами якими обернути... (*Леся Українка*);
- г) Коли ти любиш рідний край, гори, палай! (*М. Вороний*).

142. У якому рядку ВСІ дієслівні форми належать до дійсного способу?

- а) Вже почалось, мабуть, майбутнє. Оце, либонь, вже почалось... Не забувайте незабутнє, воно вже інеєм взялось (*Л. Костенко*);
- б) Гусак засичав на ондатру: мовляв, мало тобі риби в заплаві, а ти ще й мого гусенятка хочеш? Лише підпливи – вб'ю! (*М. Вінграновський*);
- в) Ти знов прийшла, моя печальна музо. Не бійся, я не покладаю рук. Пливе над світом осінь, як медуза, і мокре листя падає на брук (*Л. Костенко*);
- г) Заворожу і зачарую, твій світ собою заступлю, запаморочу, замилую, себе, шалена, загублю (*Г. Світлична*).

143. УСІ дієслова дійсного способу в рядку:

- а) давав би, читайте, ходила, пектимо, сів;
- б) приходить, дозволено, стереже, буду кликати, дав;
- в) даси, зробиш, казав, пишу, стоятиму;
- г) обмежилися, борімося, загориться, матимеш, писав.

144. У якому реченні НЕ вжиті дієслова наказового способу?

а) Хай не розбудить смутку телефон. Нехай печаль не зрушиться листами. Хай буде легко. Це був тільки сон, що ледь торкнувся пам'яті вустами (*Л. Костенко*);

б) Нудьга гнітить... Недуже серце скніє – німа, холодна пустка у душі... Де ж ти? Вернись, утрачена надіє, і зворуши! (*М. Вороний*);

в) Нехай у грудях ти чудове серце маєш і серце те усіх збавля, бо всіх до нього ти ласкаво пригортаєш. Та, коли ти України не кохаєш, – ти не моя! (*М. Вороний*);

г) Ой не крийся, природо, не крийся, що ти в тузі за літом, у тузі. У туманах ти сниш... А чогось так сичі розридалися в лузі (*П. Тичина*).

145. Яке твердження є НЕправильним?

а) дієслівні форми способу, крім своєї первинної категорійної функції, у відповідних мовленнєвих контекстах можуть набувати вторинних функцій – способових та часових;

б) наказовий спосіб дієслова – грамема категорії способу дієслова, яка виражає волевиявлення мовця про бажану дію або бажаний процес чи стан, але він не спрямовує його до співрозмовника чи співрозмовників, щоб вони виконали цю дію чи реалізували потрібний стан;

в) кон'юнктив – грамема, що означає не реальну, а тільки бажану або можливу за певних умов дію;

г) дійсний спосіб дієслова – грамема, що виражає дію, яка реально відбувається, відбулася чи відбудеться, стверджуючи чи заперечуючи її.

146. Значення ірреальної дії чи ірреального стану або процесу НЕ передає:

а) імператив;

б) індикатив;

в) кон'юнктив;

г) оптатив.

147. Яка синтаксична конструкція НЕ є характерною для вживання дієслів умовного способу:

- а) прості речення, у яких виразником умовної модальності є аналітична неособова форма, у якій поєднано інфінітив із часткою *б*;
- б) складнопідрядне речення з підрядною умовною частиною, у якій визначено умови виконання певної нереальної дії, вираженої в головній частині;
- в) безсполучникові складні речення, предикативні частини яких поєднані умовно-наслідковими відношеннями;
- г) прості ускладнені речення, що є трансформами складнопідрядних речень із підрядною умовною частиною, яка згорнулася в детермінантний другорядний член, виражений прийменниками *за, у разі* та відпредикатним іменником.

148. Правильно утворено форми наказового способу в рядку:

- а) пишімо, учися, хай познайомиться, зустрічаємо, прийдіть;
- б) пиши, нехай вчиться, познайомся, зустрічаймо, пішли;
- в) познайоммось, нехай пише, учітеся, зустрічай, хай ідуть;
- г) хай пишуть, учімося, давай познайомимось, зустрінь, ходімо.

149. Граматичне значення часу характерне тільки для дієслівних форм:

- а) наказового способу;
- б) умовного способу;
- в) бажального способу;
- г) дійсного способу.

150. Скільки форм умовного способу вжито в наведеному реченні *Гетьмани, гетьмани, якби то ви встали, подивились на той Чигирин, що ви будували, де ви панували! Заплакали б тяжко, бо ви б не пізнали козацької слави убогих руїн* (Т. Шевченко)?

- а) чотири;
- б) три;
- в) п'ять;
- г) шість.

151. Форми умовного та наказового (3 особа) способу за структурою є:

- а) синтетичними;
- б) аналітичними;
- в) аналітико-синтетичними;
- г) суплетивними.

152. Допущено помилку в утворенні форми наказового способу дієслова в рядку:

- а) відвідати – нехай відвідають;
- б) посидіти – посидь;
- в) познайомитися – познайомтесь;
- г) почитати – почитаємо.

153. НЕправильно утворено форму наказового способу дієслова в рядку:

- а) читати – читаймо;
- б) стати – станьте;
- в) сидіти – сідай;
- г) їсти – хай їсть.

154. У якому реченні дієслівна форма наказового способу виражає значення іншої способової грами?

- а) Так, так, і не думайте довго, відповідайте відразу, бо тільки відповідь без вагань можна вважати щирою, йдеться про людські взаємини, тут не торгуються, не розраховують з холодним серцем (*П. Загребельний*);
- б) Вже такий оце є, такий у когось удався, що від найменшого, навіть лагідного доторку мимоволі скручується в клубок, як оте плавневе їжаченя, оте сіреньке й колюче, що тільки торкни його рукою, так воно миттю й згорнеться, сховається само в себе – лише голки-шпичаки в усі боки стирчать! (*О. Гончар*);
- в) О слово! Будь мечем моїм! Ні, сонцем стань! Вгорі спинися, осяй мій край і розлетися дощами судними над ним (*Олександр Олесь*);
- г) А пам'ятаєш? – Добре пам'ятаю. – А не забув? – Чи не забув? – О, ні. – Здається, знову в молодість вертаю, все наче увижається вві сні. І першу зустріч? Першу і останню. – А я лиш першу. Ніби

й не було минулих років нашому коханню, не вір, що за водою все сплигло (*В. Стус*).

155. Правильним є твердження, наведене в рядку:

а) імператив виражає волевиявлення мовця про бажану дію або бажаний процес чи стан, але він не спрямовує його до співрозмовника чи співрозмовників, щоб вони виконали цю дію чи реалізували потрібний стан;

б) наказовому, як і умовному, способові властива категорія часу;

в) індикатив – грамема категорії способу дієслова, яка виражає волевиявлення мовця – наказ, вимогу, спонукання тощо виконати бажану для нього дію чи набути бажаний для нього процес або стан;

г) спонукальний спосіб виражає таку бажану дію, яка може відбутися лише тоді, якщо на те є добра воля особи, до якої звертається мовець.

156. Форма умовного минулого способу вжита в реченні:

а) Якби не поезії дивнії чари, Убогі жили б ми, понурі, як хмари (*І. Франко*);

б) Брати дзвінкоголосі, до мети, Співаючи, я годен з вами йти. Якби я турбувався лиш про себе, Вже б онімів давно від самоти (*Д. Павличко*);

в) Полюбила чорнобрива Козака дівчина. Полюбила – не спинила: Пішов – та й загинув... Якби знала, що покине – Була б не любила; Якби знала, що загине – Була б не пустила... (*Т. Шевченко*);

г) Стоїть на пагорбі вітряк, Де поле неокрає. Хотів би він літати так, Як вертоліт літає (*Д. Павличко*).

157. Стилiстично маркованими формами наказового способу є:

а) форма першої особи множини із закінченням **-ім** та форма другої особи множини із закінченням **-іте**;

б) форма першої особи множини із закінченням **-імо** та форма другої особи множини із закінченням **-те**;

в) форма першої особи множини із закінченням **-імо** та форма другої особи однини із закінченням **-и**;

г) форма першої особи множини із закінченням *-мо* та форма другої особи множини із закінченням *-те*.

158. Визначення категорії способу дієслова наведено в рядку:

а) дієслівна граматична категорія, яка виражає відношення дії або стану до суб'єкта, який буває діючим (активним) або недіючим (пасивним);

б) морфологічна словозмінна категорія дієслова, яка виражає відношення дії чи стану до дійсності;

в) загальнодієслівна граматична категорія мішаного, словозмінно-словотвірного типу, яка вказує на відношення дії, названої дієсловом, до внутрішньої межі;

г) граматична категорія дієслова, яка вказує на відношення дії, названої дієсловом до суб'єкта (виконавця дії або носія стану) і об'єкта (предмета, на який спрямовується дія або стан у процесі їх реалізації).

159. Традиційно в особовій парадигмі наказового способу виділяють:

а) шість форм (дві прості і чотири складені);

б) п'ять форм (дві прості і три складені);

в) п'ять форм (три прості і дві складені);

г) шість форм (усі складені).

160. У якому реченні ужито дієслово зі значенням спонукального способу?

а) Іти б отак і йти серед цієї тихої задумливої краси, сягнути б аж туди, де небо торкається землі... (О. Гончар);

б) Кіт Мартин мишей не їсть, А за рибою аж плаче. За одну щупачу кість Плем'я дав би він мишаче (Д. Павличко);

в) Він з того тяжкого дня Перестав ходити до річки. Але голод не рідня – Хоч бери і їж порічки! Хоч берися до мухви, Що дратує мисль котячу, Хоч бери й мишей лови І суцільно змінюй вдачу (Д. Павличко);

г) Не піду я, – каже Рись, – [SEP] Потім ще і з ним борись Та кусайся цілу ніч, Адже він за таку річ Лютий буде, як дракон, – Та й мене вже хилить сон... Ось до Вовка ти б зайшов, – Той pomoже. Будь здоров!.. (Д. Павличко).

161. Найактивнішими у транспозиційних переходах (набутті вторинних функцій – способових та часових – у відповідних мовленнєвих контекстах) є форми:

- а) наказового способу;
- б) дійсного способу;
- в) умовного способу;
- г) бажального способу.

162. У якому рядку наведено дієслова (одне, два...), від яких можна утворити паралельні форми наказового способу?

- а) колоти, співати, глянути, боятися, думати;
- б) кликати, дути, креслити, смикати, сідати;
- в) червоніти, нести, гаяти, берегти, вважати;
- г) веліти, будувати, доїти, знати, цокотіти.

163. Допущено помилку в утворенні форми наказового способу дієслова в рядку:

- а) спостерегти – спостережи;
- б) відчувати – хай відчуває;
- в) ходити – ходімо;
- г) зробити – зробімте.

164. У якому реченні НЕ вжито дієслівної форми наказового способу?

- а) Нехай, як грім, гудуть гармати, нехай п'яніє все в чаду – я в полоні буду сам стояти, шаблі ворожі відбивати і, може, ранений впаду – а в стан ваш мертвий не піду (*Олександр Олесь*);
- б) Не прискорюйте подій: можете не наздогнати (*Л. Сухоруков*);
- в) Розкуйтеся, братайтеся, у чужому краю не шукайте, не питайте того, що немає і на небі, а не тільки на чужому полі (*Т. Шевченко*);
- г) “Гуляй, гуляй, господине, нехай наша журба згине! Ой чи згине, чи не згине, гуляй, гуляй, господине!” (*Леся Українка*).

165. У якому рядку вжито дієслівну форму бажального способу?

- а) Коли б усі одурені прозріли, коли б усі убиті ожили, то небо, від прокльонів посіріле, напевне, репнуло б від сорому й хули (В. Симоненко);
- б) Коли б гора зневіри впала, коли б зажеврїлась мета, моя б ще сурма золота весняним громом пролунала (Олександр Олесь);
- в) Еге ж, тоді ти в морі... А мені, якби не помагав мій друг одвічний, мій щирий приятель осінній дощик, прийшлося би згинуть з парою! (Леся Українка);
- г) Не сподіваючись на більше, я мрію тільки про одне: хоч одного б створити вірша, який переживе мене (В. Соколов).

166. У якому рядку наведено правило утворення форм наказового способу за допомогою закінчень *-імо (-ім), -и, -іть*?

- а) після приголосних [д'], [т'], [з'], [с'], [л'], [н'];
- б) після приголосних [б], [п], [в], [м], [ж], [ч], [ш], [щ], [р];
- в) у дієсловах з основою на [л] або [р] після приголосного;
- г) після [й].

167. Укажіть рядок із правильним твердженням:

- а) у реченні *Вовченя ж візьми та й утечи* взимку на острів – *шукай* вітра в полі виділені слова виражають значення наказового способу;
- б) форми інфінітива не можуть уживатися у значенні наказового чи дійсного способу;
- в) спонукальний спосіб за формою і змістом є контамінацією наказового та умовного способів;
- г) супровідною синтаксичною особливістю синтетично-аналітичних форм умовного способу є їх поєднання з іменниками у кличній формі.

168. Центр особової парадигми наказового способу формують:

- а) друга особа однини та множини, перша особа множини;
- б) друга особа однини та друга особа множини;
- в) друга особа однини та множини, третя особа однини та множини;
- г) друга особа однини та множини, перша особа однини.

169. Крайню периферію апелятивної семантики, яка відбиває ситуацію, коли мовець звертається до свого співрозмовника чи співрозмовників не як до потенційних виконавців чи посередників у реалізації потрібних для нього дії чи стану, а лише як до слухача або слухачів, яким повідомляє про свій намір виконати дію або реалізувати стан самому, становить (становлять):

- а) перша особа однини;
- б) перша особа множини;
- в) перша особа однини та множини;
- г) третя особа однини та множини.

170. Яке твердження є НЕправильним?

- а) умовний спосіб має аналітичну форму вираження, утворену поєднанням дієслова у формі минулого часу та частки *би* (*б*);
- б) у традиційній граматиці категорію способу кваліфікують як самостійну тричленну дієслівну категорію, що об'єднує грами дійсного, умовного та наказового способу;
- в) типовим виразником бажальної модальності є аналітична неособова форма, у якій поєднано інфінітив із часткою *б*;
- г) форми умовного та наказового способів утворюються від основи інфінітива.

171. За необхідності чемно, ненав'язливо висловити своє прохання замість форм дійсного способу уживають дієслова у формі:

- а) наказового способу;
- б) бажального способу;
- в) дієйменника;
- г) умовного способу.

172. У якому рядку ВСІ дієслова в 2 особі однини наказового способу матимуть закінчення *-и*?

- а) відробити, сісти, терпіти, рушати, пробудитися;
- б) цвісти, підказати, брати, взяти, бігти;
- в) переписати, їсти, сидіти, зиркнути, любити;
- г) підказувати, мити, оклигати, дозволити, кидати.

173. У якому рядку ВСІ цифри вказують на дієслова дійсного способу? *Повірите (1), іноді він у мене просто золотий: мамо, не хвилюйтесь (2), не плачте (3), я слухатимусь (4), житимем (5) дружно, і школи не пропускатиму (6), завтра мене раненько розбудить (7). Вибігаючи на роботу, поставлю (8) йому будильник під вухо, а він і будильник проспить (9), і до школи потім не дійде (10), бо когось по дорозі зустрів (11), чимось захопився (12) і вже про все на світі забув (13)! Десь уже в плавнях його шукайте (14), бо там йому найлюбіше, там йому право-воля!*

- а) 1, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 12;
- б) 1, 3, 5, 6, 7, 9, 10, 14;
- в) 1, 2, 3, 6, 8, 9, 10, 12;
- г) 1, 3, 5, 6, 8, 9, 10, 14.

174. У якому рядку ВСІ дієслівні форми є способовими?

- а) читаю, кидатимемо, кажучи, виконано, схвильовано;
- б) ридаєш, горіти, покликаний, хай вибирає, усміхався б;
- в) принесемо, лежали, нехай співає, хотіла б, не сидиться;
- г) будете пекти, стоїмо, завантаживши, почато, пишучий.

175. Скільки дієслів із граматичним значенням умовного способу вжито в реченні *Коли б був я вітром буйним, я б розгонив чорні хмари, щоб від хмар не слались тіні, щоб сміялось завжди сонце* (Олександр Олесь)?

- а) три;
- б) чотири;
- в) п'ять;
- г) два.

КАТЕГОРІЯ ЧАСУ

176. У якому реченні дієслово вжито в теперішньому неактуальному часі?

- а) Андрійко передає товаришеві ручку;
- б) Сашко зрозумів свою помилку;
- в) Земля обертається навколо своєї осі;
- г) Батько заносить у дім кошик з грибами.

177. У якому рядку наведено НЕправильне твердження?

- а) категорія часу – морфологічна словозмінна категорія дієслова, що виражає відношення дії чи стану до моменту мовлення;
- б) розрізняють три форми майбутнього часу: одну доконаного виду та дві недоконаного виду;
- в) усі форми чоловічого роду минулого часу утворюються від основи інфінітива за допомоги формотворчого суфікса *-в-* та нульового закінчення;
- г) часові форми дієслова належать до дієвідмінювання.

178. Плюсквамперфект – це:

- а) минулий час;
- б) давноминулий час;
- в) теперішній час;
- г) майбутній час.

179. У якому реченні дієслівну форму теперішнього часу вжито в значенні майбутнього?

- а) За годину диліжанс рушає і зникне її миле лице, може, й надовго (*О. Іваненко*);
- б) І вам згадується садок, високий ганок, Летючі зорі, тиха літня ніч... (*Леся Українка*);
- в) А в мого брата була дівчина, Боже мій милий, яка дівчина. Таке ж воно молоде та щасливе! Ніякого лиха не знає, не відає, бігає собі та сміється, мов у срібні дзвоники дзвонить (*Марко Вовчок*);
- г) Цілими днями, бувало, просиджує хлопець над книжками (*А. Головка*).

180. У якому рядку наведено правильне твердження?

- а) дієсловам минулого, давноминулого та майбутнього часів властиве лише значення недоконаного виду;
- б) аналітична форма майбутнього часу утворена за допомоги допоміжного дієслова *мати* та інфінітива;
- в) дієслова теперішнього часу змінюються за особами і числами;
- г) часові форми, ужиті в непрямому значенні, називаються абсолютними.

181. У якому варіанті ВСІ дієслова подано в синтетичній формі недоконаного виду майбутнього часу?

- а) будеш підтримувати, буде знати, будемо їсти, будете йти, будуть нести;
- б) житимеш, садитимуть, цвістиме, шкодуватиму, шануватимете;
- в) казатиме, підніматимеш, підніму, палатиму, гукатимете;
- г) роби, сидіть, несімо, прагніть, покинь.

182. У якому рядку наведено НЕправильне твердження?

- а) дієсловам минулого, давноминулого та майбутнього часів властиве значення доконаного та недоконаного виду;
- б) дієслова минулого часу змінюються за родами і числами;
- в) аналітичну форму майбутнього часу утворено за допомоги допоміжного дієслова *бути* та інфінітива;
- г) часові форми, ужиті в переносному значенні, називаються абсолютними.

183. У якому реченні вжито форму майбутнього часу в значенні наказового способу?

- а) Водимо ми, значить, та й водимо! А воно як мотоне, як мотоне, а тоді попустить (*Остан Вишня*);
- б) У цьому році буде йому [вітрякові] вдосталь роботи: намахатися крилами, нагуркочеться жорнами, навітається з людьми (*М. Стельмах*);
- в) І, може, тоді завітає та доля жадана До нашої рідної хати..? (*Леся Українка*);
- г) – Гаразд, досить, – обірвав гетьман Капусту, – пошлеш новий універсал... (*Н. Рибак*).

184. У якому рядку ВСІ часові форми є синтетичними недоконаного виду?

- а) буде заходити, було перекидало, був підробляв, будете стимулювати, були хотіли;
- б) спитаєш, відкрив, переніс, закличу, насадять, збираємо;
- в) показуємо, зважатимете, заплітаю, підстрибував, відстежуватимеш;
- г) саджали, заплете, проказуватимуть, доносить, викохувала.

185. У якому рядку ВСІ часові форми утворено від презенсної основи?

- а) свиснете, запобігали, крикнув, була хотіла, сфотографували;
- б) дивуєтесь, надихає, заколишуть, принесеш, висловлюємося;
- в) стукну, агітуємо, спостерігають, біг, напишете;
- г) наполягаємо, буду знати, підстерігало, зважатимеш, увімкнуть.

186. У якому рядку вжито форму складного майбутнього часу?

- а) прийме, будемо дякувати, відсвяткують, підганяв, благословиш;
- б) будуть падати, було підняло, не поранимо, поцілуєте, підкажу;
- в) змодельюють, чекаймо, наватажиш, посадимо, нехай побудують;
- г) будеш замовляти, промовить, знатиме, попереджає, піднесемо.

187. Засобом вираження граматичного значення теперішнього часу дієслів виступають:

- а) допоміжні дієслова;
- б) суфікси;
- в) закінчення;
- г) закінчення і постфікси.

188. Яке твердження є НЕправильним?

- а) плюсквамперфект у сучасній українській мові вживається лише в розмовному і художньому стилях;
- б) сучасна форма минулого часу утворена на базі перфекта;
- в) у межах теперішнього часу розрізняють власне-теперішній час і невласне-теперішній час;
- г) у складених формах майбутнього часу допоміжне дієслово вказує лише на особу, а дія чи стан позначається інфінітивом.

189. Яке твердження є правильним?

- а) дієслова теперішнього часу вказують на дію або стан, що здійснюються в момент мовлення про них, мають тільки форми доконаного виду, змінюються за особами та числами;

- б) постійний теперішній час є різновидом теперішнього неактуального часу й означає дію, яка визначає постійні закономірності;
- в) форми давноминулого часу є складними, родовими;
- г) за характером особових флексій минулого часу дієслова поділяються на дієвідміни.

190. Яке твердження є НЕправильним?

- а) проста форма майбутнього часу утворюється від презенсної основи;
- б) складна форма майбутнього часу є своєрідною рисою української мови;
- в) теперішній час у художніх текстах може вживатися в значенні минулого;
- г) від інфінітивної основи із суфіксом *-ну-* утворюються форми минулого часу, у яких цей суфікс завжди усікається.

191. У якому рядку в УСІХ парах правильно утворено форми теперішнього часу?

- а) слати ('посилати') – стелеш, виходити – вийду, перекладати – перекладаємо;
- б) виносити – виношу, слати ('стелити') – шлемо, прибирати – прибираєш;
- в) стелити – стелють, запускати – запускаю, створювати – створює;
- г) виводити – виводжу, слати ('посилати') – шлють, приходити – приходять.

192. Скільки форм минулого часу вжито в реченнях: *Лукаш... знаходить вербову сопілку, що був кинув, бере її до рук і йде по білій галяві до берези (Леся Українка); Ми не зірвали переліт-траву, <...> без ключ-трави на світі я живу (Є. Гуцало); Ми працю любимо, що в творчість перейшла (М. Рильський); Знав би, де впадеш, солону постелив би (Народна творчість)?*

- а) три;
- б) дві;
- в) чотири;
- г) п'ять.

193. У якому рядку вжито форму складеного майбутнього часу?

- а) Тупого болю не заглушиш Розпачливим криком вночі (*Василь Еллан*);
- б) І довго будуть дивуватись люди, Напишуть вчені тисячі томів... (*В. Симоненко*);
- в) Все шукатиму зірку провідну, Ясну владарку темних ночей (*Леся Українка*);
- г) Піп колись був розсердився на дідових батьків, і як у них народився хлопець, то й назвав його Македоном (*І. Сенченко*).

194. У якому реченні вжито дієслівну форму майбутнього часу в значенні минулого?

- а) Я на вбогім сумнім перелозі буду сіять барвисті квітки (*Леся Українка*);
- б) Коли втомлюся я життям щоденним, Щоденним лихом, що навколо бачу, Тоді я думку шлю в світи далекі, Блукає погляд мій в країні мрії (*Леся Українка*);
- в) І тільки отаке подумав, а кінь як піде вихилясами (*Г. Тютюнник*);
- г) Через півгодини ти йдеш в атаку на Павлівку, вибиваєш звідти ворога (*Ю. Яновський*).

195. У якому рядку є дієслова, що мають паралельні форми минулого часу?

- а) спопелити, пожовкнути, мерзнути, стерти, везти;
- б) принести, терти, гнути, вити, зачинити;
- в) крикнути, запам'ятати, дихати, крякати, гавкати;
- г) деренчати, клясти, нап'яти, могти, зберегти.

196. Граматичні форми майбутнього часу доконаного виду, минулого часу доконаного і недоконаного видів, теперішнього часу належить до:

- а) синтетичних;
- б) аналітичних;
- в) аналітико-синтетичних;
- г) суплетивних.

197. Граматичні форми складного майбутнього часу належать до:

- а) аналітичних;
- б) аналітико-синтетичних;
- в) суплетивних;
- г) синтетичних.

198. Засобом вираження граматичних значень часу, особи та числа в аналітичних формах майбутнього часу виступає:

- а) інфінітивний суфікс;
- б) флексія допоміжного дієслова;
- в) основа інфінітива;
- г) інфінітивний постфікс.

199. Якого граматичного значення стосується визначення “одна з грамем категорії часу, яка вказує на дію, яка відбудеться чи відбудуватиметься після моменту мовлення про неї”?

- а) теперішній час;
- б) майбутній час;
- в) минулий час;
- г) давноминулий час.

200. Граматичні форми складеного майбутнього часу недоконаного виду належать до:

- а) синтетичних;
- б) аналітико-синтетичних;
- в) суплетивних;
- г) аналітичних.

201. У якому реченні вжито форму теперішнього часу в значенні минулого?

- а) Як дитиною, бувало, упаду собі на лихо, То хоч в серце біль доходив, Я собі вставала тихо (*Леся Українка*);
- б) Там дивний ліс зітхає ароматом І десь дзвенить од гімнів п'яних птиць (*Є. Маланюк*);
- в) Приїжджає, було, й щоліта додому Оленка (*А. Тесленко*);
- г) Завтра рано-вранці всі вирушаємо в гори.

202. Скільки форм майбутнього часу вжито в реченнях: *Ніяк не знайдемо свого гласу, та на півсвіту вистачить Тараса!* (М. Шевченко); *Хочеш вік прожити немарно ти – вищої шукай собі мети, щоб за тебе більшою була: за великою зростеш і сам, з нею воля духові й рукам* (Б. Грінченко)?

- а) дві;
- б) три;
- в) чотири;
- г) п'ять.

203. У якому рядку НЕ всі часові форми утворено від презенсної основи?

- а) здійсниться, запобігнете, підтвердили, виразимо, шукаю;
- б) допомагають, полікуємо, підтримаєш, тішитесь, розповідаю;
- в) несе, покажуть, свиснуть, подаруємо, нагородиш;
- г) порадите, минають, знаходиш, важу, адаптує.

204. Виділеної дієслівної форми, ужитої в реченні *Зрозумійте – днями виступаємо на велику справу* (О. Довженко), **стосується така характеристика:**

- а) форма теперішнього часу вжита в значенні минулого часу;
- б) форма майбутнього часу передає дію, пов'язану з реальним минулим часом;
- в) форма минулого часу функціонує в значення наказового способу;
- г) форма теперішнього часу позначає дію, яка відбудеться після моменту мовлення про неї.

205. У якому реченні вжито невласне-теперішній постійний час?

- а) А зараз сади квітують, мов оранжереї (О. Гончар);
- б) Уранці сонце сходить, а ввечері – заходить;
- в) Біжать до воріт матері, наречені, дружини (М. Луків);
- г) Жовте листя лежить на землі.

206. У якому реченні вжито невласне-теперішній розширений час?

- а) У цю хвилину мер перерізає стрічку (із радіорепортажу);

- б) Земля обертається навколо своєї осі;
- в) Мати вишиває доньці весільний рушник;
- г) Зараз ось тітка Меланка сідає на веранду.. (Є. Гуцало).

207. Яку дію позначають форми теперішнього часу в реченні *Весною, коли рясним білоцвіттям каштанів і акацій закипає Київ, вечорами синіми виходжу я на круті й зелені схили Дніпра* (І. Цюпа)?

- а) дію, яка повторюється;
- б) дію, яка збігається з моментом мовлення;
- в) дію, що триває якийсь проміжок часу;
- г) дію як постійну властивість предмета.

208. Виділених дієслівних форм, ужитих у реченні *А як усміхнеться, бувало, чого, як блиснуть жартом ті мов заплакані очі, то всі смутки відразу злетять від тебе, а в грудях затремтить ніжка радість,* **стосується така характеристика:**

- а) форми теперішнього часу вжиті в значенні минулого часу;
- б) форми теперішнього часу передають значення майбутнього часу;
- в) форми минулого часу функціонують у значенні наказового способу;
- г) форми майбутнього часу передають дії, пов'язані з реальним минулим часом.

209. Яким формам дієслова властиві всі граматичні значення категорії часу?

- а) дієприкметник;
- б) особово-родові форми;
- в) дієприслівник;
- г) інфінітив.

210. Яку дію позначає форма минулого часу в реченні *Просився вовк у пастухи, а свиня – в городники?*

- а) одиничну дію, яка відбулася до моменту мовлення;
- б) повторювану дію, яка відбувалася до моменту мовлення;
- в) дію як вираження узагальненого значення, колективного досвіду;

г) дію, що тривала якийсь проміжок часу до моменту мовлення.

211. У формах минулого часу на зразок *написав, відзвітувала, сфотографували* засобом вираження граматичного значення виду виступає:

- а) суфікси і закінчення;
- б) закінчення;
- в) префікси;
- г) суфікси.

212. У “Теоретичній морфології української мови” І. Вихованця, К. Городенської (2004 р.) фонему /м/ у синтетичній формі майбутнього часу недоконаного виду вважають:

- а) частиною кореня *-им-*;
- б) окремим суфіксом;
- в) частиною інфінітивного суфікса *-ти-*;
- г) частиною (нарощеною фонемою) особових закінчень: *-му, -меш, -ме, -memo, -мете, -муть*.

213. У якому реченні форма минулого часу виражає значення майбутнього часу?

- а) Раз на вікні у панському будинку патлатий цуцик спочивав: то ляже на бочок, то догори на спинку, або на лапку морду клав (*Л. Глібов*);
- б) Концерт розпочинається завтра о 18 годині;
- в) Під твоїм високочолим небом Гартував я душу молоду (*В. Симоненко*);
- г) Діти, бувайте! Ми поїхали.

214. У формах минулого часу на зразок *принесло, показали, виявив* засобом вираження граматичного значення часу виступає:

- а) суфікси;
- б) закінчення;
- в) префікси;
- г) закінчення.

215. У якому рядку наведено часову форму, яка є однією зі своєрідних морфологічних рис української мови?

- а) частую, дадуть, буду знати, рознесу, переказала;
- б) підкажуть, будуть співати, їм, знала, розцвітає;
- в) підступлять, водимо, подорожуватиме, була співала, розповідь;
- г) зварите, будемо смажити, приготуєте, посолила, господарюєш.

216. У якому рядку допущено помилку в правописі особових закінчень дієслів теперішнього (майбутнього) часу?

- а) плескати – плескає, хропіти – хропите;
- б) стругати – стругає, полоти – полете;
- в) хотіти – хотять, колисати – колишу;
- г) розметати – розмече, слати – стелете.

217. У якому рядку допущено помилку в правописі особових закінчень дієслів теперішнього (майбутнього) часу?

- а) стругати – стружеш, колоти – колеш;
- б) колисати – колисаю, доїти – доють;
- в) смикати – смикаю, бурмотати – бурмоче;
- г) плескати – плещу, сопіти – сопеш.

218. У якому рядку допущено помилку в правописі особових закінчень дієслів теперішнього (майбутнього) часу?

- а) сукати – сучиш, хропти – хропемо;
- б) плескати – плеще, молоти – меле;
- в) дихати – дишу, свистати – свищеш;
- г) стругати – струже, стелити – стелеш.

219. У якому рядку допущено помилку в правописі особових закінчень дієслів теперішнього (майбутнього) часу?

- а) сукати – сукаєш, сипати – сиплемо;
- б) муркотіти – муркоче, смикати – смиче;
- в) розметати – розметає, кроїти – кроїш;
- г) колисати – колишуть, ревіти – ревете.

220. У якому рядку допущено помилку в правописі особових закінчень дієслів теперішнього (майбутнього) часу?

- а) плескати – плескаєш, свистіти – свистимо;
- б) стругати – стругаєш, боротися – борються;
- в) дихати – дихаю, кришити – кришить;
- г) смикати – смичу, волокати – волочить.

КАТЕГОРІЇ ОСОБИ, РОДУ, ЧИСЛА ДІЄВІДМІНЮВАННЯ

221. Яке твердження є НЕправильним?

- а) неповнота особової парадигми може виявлятися у відсутності в дієслів особових форм однини;
- б) із категорією особи тісно пов'язана категорія числа;
- в) категорія числа дієслова має власне-дієслівний характер;
- г) до безособових належать дієслова, які означають стан природи.

222. У якому рядку правильно наведено визначення дієслівної категорії особи?

- а) дієслівна граматична категорія, яка виражає відношення дії або стану до суб'єкта, який буває діючим (активним) або недіючим (пасивним);
- б) грамема, яка позначає дію або стан, що передбачає виконавця дії і змінюється за особами;
- в) граматична категорія, особова парадигма якої складається з трьох форм;
- г) граматична словозмінна категорія дієслова, що означає відношення дії або стану до суб'єкта (виконавця дії, носія стану) з погляду мовця.

223. Дієслова, особова парадигма яких не має хоча б однієї із шести особових форм, – це...

- а) нефінітивні дієслова;
- б) дієслова неповної особової парадигми;
- в) дієслова наказового способу;
- г) безособові дієслова.

224. У якому рядку перелічено групи дієслів, що належать до першої дієвідміни:

- а) дієслова з основою інфінітива на **-і-**, що зберігається під час дієвідмінювання; дієслова з основою інфінітива на **-оло-**, **-оро-**;
- б) дієслова з основою інфінітива на приголосний; дієслова *боятися, стояти, спати, бігти*;
- в) дієслова з основою інфінітива на **-ну-**; дієслова, які мають в інфінітиві основу на **-и-** і в особових формах ці голосні втрачають;
- г) усі дієслова на **-отити**; дієслова з односкладовою інфінітивною основою на **-и-**, **-у-**, які зберігаються під час дієвідмінювання, а також похідні від них.

225. Дієслова, співвідносні з третьою особою однини, які виражають стани і процеси, носієм яких є людина або все довкілля (за “Теоретичною морфологією української мови” І. Вихованця, К. Городенської), – це...

- а) безособові дієслова;
- б) дієслова неповної особової парадигми;
- в) особові дієслова на позначення стану;
- г) одноособові, або моноособові дієслова.

226. У якому рядку є дієслова, що мають неповну особову парадигму?

- а) хворіти, знаходити, читати, брати, викопати;
- б) запросити, перейти, повзти, кричати, співати;
- в) цвісти, жати, мукати, нести, капати;
- г) терти, гнути, косити, плести, садити.

227. У якому реченні вжито безособове дієслово?

- а) Літнє сонце швидко висушило дороги після дощу;
- б) Після морозива мене завжди нудить;
- в) Собака тягне свого ланцюга аж до хвіртки;
- г) Припадають порохом у моїй старій квартирі книги.

228. У якому рядку НЕ допущено помилок в особових закінченнях дієслів?

- а) муркочеш, беремо, з'їш, гудять, перекажете;

- б) відповімо, розколять, шле, біжуть, доводжу;
- в) робить, віддаси, хотять, стелю, глянемо;
- г) мелемо, засвідчите, відповіси, киплю, женуть.

229. У якому рядку ВСІ дієслова належать до першої дієвідміни?

- а) відчувати, пізнавати, сивіти, клеїти, молоти;
- б) берегти, починати, асфальтувати, боятися, змиритися;
- в) пекти, ридати, усміхатися, вибирати, боротися;
- г) червоніти, розвантажувати, відповісти, бігти, хотіти.

230. Допущено помилку в утворенні особової форми в рядку:

- а) слати – стелить;
- б) молоти – мелемо;
- в) сипати – сиплють;
- г) волокни – волочеш.

231. До дієслів з неповною особовою парадигмою належать усі групи дієслів, ОКРІМ:

- а) “фаунонімні” дієслова на позначення дій (стану) істот, що пов’язані з народженням потомства; характерної поведінки тварин, комах; характерних звуків тварин, птахів, комах;
- б) перехідні двопріфіксні дієслова (*повкидати, поналивати* тощо);
- в) неперехідні дієслова з двома префіксами, перший з яких *по-* (*повилітати, попірходити* тощо);
- г) “флористичні” дієслова на позначення різних фізіологічних процесів у живій природі; на позначення процесів у неживій природі; на позначення звукового фону довкілля або звуків, пов’язаних із роботою техніки.

232. Укажіть НЕправильне твердження:

- а) у дієсловах II дієвідміни чергування приголосних відбувається в усіх особових формах;
- б) дієслова *бути, дати, їсти* та на *-вісти* належать до архаїчної дієвідміни (або атематичних);

в) деякі дієслова в межах своєї дієвідміни мають паралельні особові форми, одна з яких зберігає тематичний суфікс основи, а інша – ні, наприклад: *стружу* і *стругаю*, *смичу* і *смикаю* та ін.;

г) дієслово *сукати* може належати як до першої, так і до другої дієвідміни.

233. Дієслова, які належать до II дієвідміни, указані в рядку:

а) дієслова з основою інфінітива на **-а-** не після шиплячого приголосного або після шиплячого приголосного, коли це **-а-** під час дієвідмінювання зберігається;

б) дієслова з основою інфінітива на **-ну-** та дієслова з основою на **-отіти**;

в) дієслова *боятися*, *бігти*, *спати*, *стояти* та дієслова з основою інфінітива на приголосний;

г) дієслова, основа інфінітива яких закінчується суфіксам **-і-** (**-ї-**), **-и-** або **-а-** (після шиплячого) і цей суфікс у 1-й особі однини випадає.

234. До морфологічних ознак, характерних для особових форм дієслів II дієвідміни, належать:

а) в основі з'являється або зникає звук [e];

б) поява **й** перед закінченням у дієсловах, основа яких закінчується кореневим **и**;

в) суфікс **-ува-** змінюється на **-уй-**.

г) чергування **б, п, в, м, ф** // **бл', пл', вл', мл', фл'**.

235. До безособових дієслів НЕ належить група дієслів, указана в рядку:

а) дієслова, що виражають станові ознаки, пов'язані із явищами природи чи стихійними явищами (*світати*, *мрячити*, *гриміти* тощо);

б) дієслова, що позначають процеси, які відбуваються в неживій природі, хімічні реакції, фізіологічні процеси (*горіти*, *цвісти*, *окислюватися* тощо);

в) дієслова, що позначають успіх, оцінку міри, достатності недостатності певного стану (*таланити*, *бракувати*, *вистачати* тощо);

г) дієслова, що виражають фізичний або психічний стан істоти (*температурити, лихоманити, сидітися* тощо).

236. У якому реченні особова дієслівна форма виражає значення іншої грами особи (вжита з вторинним, транспонованим значенням)?

а) Ідеш отак у доброму косарськiм товариствi i бачиш, iдучи, й вечiрнє небо, i ясну зорю, i її з грабельками на округлому дiвочому плечi (*О. Довженко*);

б) Зiйде сонце – утру сльози, нiхто не побачить (*Т. Шевченко*);

в) Не сподiваючись на бiльше, я мрiю тiльки про одне: хоч одного створити вiрша, який переживе мене (*В. Соколов*);

г) Ось i сонце. Вся природа радiє йому: смiються поля, дзвенять в повітрі бджоли, птахи розспiвалися в дiбровi (*Ю. Збанацький*).

237. УСI дієслова безособові в рядку:

а) кортить, живеться, дощить, не вiриться, нудить;

б) не спиться, пахло, твориться, освiжає, хочеться;

в) бракує, висушило, замело, пiдмерзає, прогримить;

г) блиснуло, прогримить, свiтило, хвилюється, бракує.

238. Вiдшукайте варіант, у якому ВСI дієслова належать до першої дiєвiдмiни:

а) кроїти, перевезти, читати, споруджувати, муркотати;

б) подарувати, iржати, буркотiти, слати, колоти;

в) видiляти, змагатися, гудiти, бiгти, вiншувати;

г) засяяти, бажати, сопiти, обiгрiти, ревіти.

239. У якому рядку допущено помилку в правописі особових закiнчень дiєслiв?

а) одужаєш, гуркотиш (вiд гуркотiти), стеляться (вiд стелитися), стелешся (вiд слатися), стежиш;

б) гаєте, свистиш, наколешся, мелять, белькотять (вiд белькотати);

в) стругаєш, белькочеш (вiд белькотати), вiдпорють, завадиш, бiжуть;

г) говориш, бачимось, сиплеш, купаєшся, колються.

240. Укажіть рядок, у якому під час утворення форм теперішнього часу змінюються ВСІ дієслівні основи:

- а) читати, везти, сидіти, стерти, бити;
- б) вести, летіти, співати, їхати, лити;
- в) гнати, їхати, жати, тяти, дути;
- г) горіти, нести, стояти, молоти, мити.

241. У якому рядку наведено НЕправильне визначення категорії особи дієслова?

- а) морфологічна словозмінна категорія дієслова, яка виражає відношення дії чи стану до дійсності з погляду мовця;
- б) граматична категорія, яка виражає відношення дії до суб'єкта (або діяча) з погляду того, хто говорить;
- в) словозмінна категорія дієслова, що означає відношення дії або стану до суб'єкта (виконавця дії, носія стану) з погляду мовця;
- г) словозмінна категорія, що виражає відношення дії до дійової особи.

242. Яке твердження є правильним?

- а) категорія роду – класифікаційна граматична категорія прикметників, займенників та деяких числівників, дієслівних форм, конкретні значення якої дублюють родові значення іменників;
- б) дієслова на позначення фізичного або психічного стану людини (*морозить, трусить, лихоманить, нудить* та ін.) належать до дієслів неповної особової парадигми;
- в) за числами та особами змінюються дієслова дійсного способу;
- г) категорія особи характеризує дію (стан) за відношенням її до учасників мовленнєвого акту, що виражається формами 1-ї, 2-ї і 3-ї особи.

243. Укажіть НЕправильне твердження:

- а) форма вживання безособових дієслів збігається з формою третьої особи однини теперішнього й майбутнього часу та формами минулого часу середнього роду;
- б) різні значення особи узагальнюються морфологічною категорією лише в нефінітивних (вербоїдних) дієсловах;

- в) особові парадигми дієслова здебільшого є повними і складаються із шістьох словоформ;
- г) категорія числа в дієслові аналогічно до грамем категорії особи є залежною від числових значень іменника-підмета і кваліфікується як невластне-дієслівна.

244. Дієслова *дати, бути, їсти, на -вісти* та їхні похідні належать до:

- а) дієслів I дієвідміни;
- б) дієслів II дієвідміни;
- в) дієслів архаїчної дієвідміни;
- г) тематичних дієслів.

245. Чергування приголосних у дієсловах I дієвідміни відбувається:

- а) тільки в першій особі однини;
- б) у всіх особових формах однини та множини;
- в) тільки в першій особі однини та третій особі множини;
- г) в усіх особових формах однини.

246. Укажіть рядок, у якому вжито дієслово неповної особової парадигми:

- а) Протоптавши по ріллі стежину на першому полі, ми, як після справжньої роботи, витираємо кашкетами зопрілі чуби... (М. Гриценко);
- б) Сусід ніяк не вмоється на своєму прокрустовому ложі... (О. Гончар);
- в) У ньому [велетенському люстрі] відбиваються густо-синє небо й бузково-білі хмари (В. Хижняк);
- г) Весна цього року пізня, тільки вибруньковуються каштанові свічки (І. Розум).

247. У якому реченні особова дієслівна форма виражає значення іншої грами особи (вжита з вторинним, транспонованим значенням)?

- а) Наслухавшись козацьких мудрих дум, заснуть не можу – мучать давні муки (В. Крищенко);
- б) У моїм селі сади цвітуть – проглянути не можна (П. Воронько);

в) Лише, бувало, розплющиш очі – ласкавий світ б'є у вікно, в шибку зазирає веселий поранок, озивається лагідний материн голос (*К. Гордієнко*);

г) Люблю я дощ рясний, що гучно з неба ллється... (*М. Рильський*).

248. Відшукайте варіант, у якому НЕ всі дієслова належать до першої дієвідміни:

а) вижати, нести, вити, сопти, посіяти;

б) молоти, слухати, слати, розуміти, відчувати;

в) волокати, сипати, муркотати, запалювати, лити;

г) пливти, хропти, кроїти, стелити, колоти.

249. У якому рядку НЕ допущено помилок у правописі особових закінчень дієслів?

а) ллєш, усміхаєшся, надишишся, буркочеш (від буркотати);

б) зичать, стелють (від слати), прагнемо, їсте, озиваються;

в) виростеш, стогнеш, іржать, сиплють, їдять;

г) непокояться, зловиш, клеють, втаїмо, згаєте.

250. У якому реченні НЕ вжито безособового дієслова?

а) Мені кортіло підійти ближче й погладити їх по чорно-білих перах, доторкнутися до червоного дзьоба, до лискучих шкіряних чобітків (*П. Мовчан*);

б) І мене щось захопило за серце – і не відпустило. Я не хотіла, щоб він так думав, і знала, чому не хотіла... (*М. Вайно*);

в) Звичка жити смертельно небезпечна: ще нікому не вдалося вибратися із життя живим (*В. Черняк*);

г) Для росту їм бракувало ґрунту; зіп'явшись на висоту, вони падали й засихали, хрест-навхрест перекриваючи плиту стовбурами, де можна було вигідно сидіти (за *В. Голдінгом*).

251. Укажіть правильне твердження:

а) змінюються основи тільки в часових формах першої особи однини в дієсловах *знати, слати, молоти, жити, жати, м'яти*;

б) особові форми характерні для дієслів минулого часу та умовного способу;

- в) у дієсловах другої дієвідміни в першій особі однини приголосні [д], [т], [з], [с] змінюються на [дж], [ч], [ж], [ш], а [зд], [ст] – на [ждж], [шч] (орфографічно – *ш*);
 г) дієслово *сипати* належить до другої дієвідміни.

252. У якому рядку наведено НЕправильне твердження?

- а) дієслова *слати, волокати, сипати, хрипяти* належать до першої дієвідміни;
 б) за відсутності іменника-підмета категорійні грами виражають різні значення особи дещо модифіковано – як означено-особові, неозначено-особові або узагальнено-особові, або й зовсім втрачають його – стають безособовими;
 в) стилістично забарвлені форми теперішнього часу 3 особи однини, які збігаються формально з основою інфінітива, можуть утворюватися від дієслів I та II дієвідмін;
 г) власне безособовими є дієслова, які не можуть мати при собі граматичного підмета (у формі називного відмінка).

253. Дієслова, належні до I дієвідміни, указані в усіх рядках, ОКРІМ:

- а) дієслова, які закінчуються на *-отіти*;
 б) дієслова, які закінчуються на *-отати*;
 в) дієслова з основою інфінітива на *-і*, що зберігається під час дієвідмінювання;
 г) дієслова з основою інфінітива на *-ува-* (*-юва-*), які під час дієвідмінювання втрачають компонент *-ва-*.

254. Дієслова, наведені в реченнях *На всьому небі блискає страшна блискавка і гримить грім* (Іван Нечуй-Левицький) і *Ой без милого соловейка і світ не світає* (М. Чернявський), належать до:

- а) особових дієслів з повною особовою парадигмою;
 б) власне безособових дієслів;
 в) безособових дієслів, ужитих у значенні особових з неповною особовою парадигмою;
 г) безособових дієслів, ужитих у значенні особових з повною особовою парадигмою.

255. Чергування приголосних у дієсловах II дієвідміни відбувається:

- а) тільки у формах третьої особи множини;
- б) тільки у формах першої особи однини (за винятком дієслова *бігти* та тих дієслів, основа яких закінчується на губний).
- в) у формах першої особи однини, якщо основа дієслова закінчується на губний звук;
- г) в усіх особових формах однини і множини.

256. У якому реченні особова дієслівна форма виражає значення іншої грами особи (вжита з вторинним, транспонованим значенням)?

- а) Чомусь пам'ятаю, що річка звалась Леглич (*Л. Костенко*);
- б) Гаї шумлять – я слухаю. Хмарки біжать – милуюся (*П. Тичина*);
- в) Пищать зранку синиці, а горобці ховаються в соломі – невдовзі мороз подужчає (*народна творчість*);
- г) Ідеш: волошки у житах, березка в'ється по стеблині (*Олександр Олесь*).

257. УСІ дієслова, у часових формах теперішнього часу яких чергування приголосних відбувається в УСІХ особах, наведено в рядку:

- а) пекти, могти, тесати, гуркотати, берегти;
- б) в'язати, муркотати, носити, графити, полоти;
- в) хотіти, вуркотати, збудити, ловити, кинути;
- г) полоскати, булькотати, крутити, любити, вертіти.

258. Відшукайте варіант, у якому НЕ всі дієслова належать до другої дієвідміни?

- а) чистити, їздити, косити, бігти, волочити;
- б) ударити, муркотіти, радити, доїти, свистіти;
- в) ловити, говорити, кроїти, сипати, стелити;
- г) графити, клеїти, спати, горіти, боятися.

259. У якому рядку допущено помилку в правописі особових закінчень дієслів?

- а) сиплеш, свищемо (від свистати), зборють, пишеш, зважать;

- б) проспіваш, схочуть, стелите (від слати); гуркоче (від гуркотіти);
 в) буркотять (від буркотіти), стелеш (від слати), заволочемо (від заволокти);
 г) біжать, хочуть, сиплють, гуркотиш (від гуркотіти), мелете.

260. Скільки безособових дієслів ужито в наведеному тексті:
Тайновидець, він одразу ж розгадає наші думки. Підходить до дерева й довго розшукує між гіллям обернену до сонця гілку, кладе руку на неї й легесенько струшує. Гупнуло на землю. Перше гупнуло глухо й лежить, і важко очі від нього відвести. Це і є найулюбленіша в наших краях груша-скороспілка! Жовта, мов диня, від удару аж тріснула, соком-медом іскристим так і бризнуло з неї... А тим часом гупнуло ще й ще. Господар, нахилившись, сам бере, дає тобі, дає йому, нікого не забуде: "Покуштуйте, хлопці, щоб не так надалі кортіло" (за О. Гончаром).

- а) два;
 б) три;
 в) п'ять;
 г) чотири.

ДІЄПРИКМЕТНИК. ФОРМИ НА **-НО, -ТО** ДІЄПРИСЛІВНИК

261. Укажіть правильне твердження:

- а) активні дієприкметники теперішнього часу утворюються від основи інфінітива дієслів недоконаного виду за допомоги суфіксів **-уч- (-юч-), -ач- (-яч-)**;
 б) дієприкметник – невербоїдна відмінювана форма, що означає дію як ознаку предмета, виражену морфологічними категоріями дієслова і прикметника;
 в) традиційно дієприкметник визначається як аналітична дієслівна форма;
 г) форми на **-но (-ено), -то** є регулярними дериватами, які утворюються від основ пасивних дієприкметників із суфіксами

-н-, *-ен-* (*-єн-*), *-т-* доконаного, рідше – недоконаного виду, за допомоги суфікса *-о*.

262. Яке твердження є НЕправильним?

- а) активні дієприкметники, що творяться за допомоги суфіксів *-уч-* (*-юч-*), *-ач-* (*-яч-*), становлять особливу проблему морфології сучасної української мови;
- б) у реченнях із предикативними формами на *-но* (*-ено*), *-то* об'єкт максимально нейтралізований, суб'єкт же є обов'язковим компонентом;
- в) пасивними називаються дієприкметники, що виражають ознаку предмета за відношенням до дії, яку виконує інший предмет;
- г) продуктивний різновид у сучасній українській мові становлять активні дієприкметники, утворювані за допомоги суфікса *-л-* від інфінітивних основ неперехідних дієслів доконаного виду.

263. Слова *спілий*, *стиглий*, *зрілий*, *прілий*, *умілий*, *талий*, *тривалий*, *кислий* у сучасній українській мові визначають як:

- а) ад'єктивовані дієприкметники;
- б) активні дієприкметники минулого часу;
- в) віддієслівні прикметники;
- г) пасивні дієприкметники минулого часу.

264. Активні дієприкметники теперішнього часу утворюються:

- а) від основи теперішнього часу неперехідних дієслів недоконаного виду;
- б) від основи інфінітива неперехідних / перехідних дієслів недоконаного виду;
- в) від основи теперішнього часу неперехідних / перехідних дієслів недоконаного виду;
- г) від основи інфінітива перехідних дієслів недоконаного виду.

265. Пасивні дієприкметники минулого часу утворюються:

- а) від основи інфінітива перехідних дієслів доконаного, рідко – недоконаного виду;

- б) від основи інфінітива неперехідних дієслів доконаного, рідко – недоконаного виду;
- в) від основи теперішнього часу неперехідних дієслів доконаного, рідко – недоконаного виду;
- г) від основи інфінітива неперехідних дієслів доконаного виду.

266. Усі твердження є правильними, ОКРІМ:

- а) творення пасивних дієприкметників за допомоги суфікса **-н-** супроводжується чергуванням приголосних;
- б) дієприкметники на **-т(ий)** утворюються від односкладових дієслівних основ на **-и, -і, -у, -я** (після шиплячого **-а**), **-ер**;
- в) паралельні форми дієприкметників на **-т(ий), -ен(ий)** утворюються від дієслів із суфіксом **-ну- (-н-)**;
- г) паралельні форми дієприкметників на **-т(ий), -ен(ий)** утворюються від дієслів з основою інфінітива на **-оро-, -оло-**.

267. Укажіть НЕправильне твердження:

- а) дієприкметники бувають активного й пасивного станів;
- б) предикативні форми на **-но (-ено), -то** виконують функцію головного члена речення;
- в) предикативні форми на **-но (-ено), -то** виражають значення результативного стану, що є наслідком виконаної дії;
- г) дієприкметники змінюються за всіма часами.

268. Хто з мовознавців визначає предикативні форми на **-но, -то як аналітичні дієслова?**

- а) Віталій Русанівський та Марія Плющ;
- б) Арнольд Грищенко та Володимир Горпинич;
- в) Галина Гнатюк та Іларіон Слинко;
- г) Іван Вихованець та Катерина Городенська.

269. Слова *відомий, знайомий, видимий, любимий, терпимий* у сучасній українській мові визначають як:

- а) ад'єктивовані дієприкметники;
- б) віддієслівні прикметники;
- в) активні дієприкметники;
- г) пасивні дієприкметники.

270. Дієприкметникам властиві дієслівні ознаки, перелічені в рядку:

- а) утворені від дієслова, типово виконують функцію присудка, мають морфологічні значення часу, виду і стану;
- б) утворені від дієслова, змінюються за родами, числами та відмінками;
- в) утворені від дієслова, можуть виконувати функцію присудка, мають морфологічні значення часу, виду і стану;
- г) утворені від дієслова, мають морфологічні значення часу, способу, виду, стану, особи.

271. У якому рядку ВСІ слова є дієприкметниками?

- а) вкритий, обліплений, знаний, усміхнений, живучий;
- б) зголоднілий, зв'язаний, пошитий, спочиваючий, знаний;
- в) відроджений, малюючий, палючий, заслужений, митий;
- г) охолоджений, загорнений, любий, родючий, зімлілий.

272. Укажіть рядок, у якому ВСІ дієприкметники доконаного виду:

- а) наклеєний, потемнілий, стомлений, вкритий, розквітлий;
- б) загорнутий, зрілий, молочений, закам'янілий,
- в) взутий, стиглий, купований, набридлий, м'ятий;
- г) побачений, окрилений, помитий, горілий, порений.

273. У якому рядку перелічено дієслова, від кожного з яких можна утворити паралельні форми дієприкметників пасивного стану минулого часу?

- а) бризнути, зіпсувати, зігнути, шити, змочити;
- б) колоти, покинути, спалахнути, розквітнути, осяяти;
- в) пороти, збагнути, спалахнути, відчинити, посадити;
- г) розвинути, змолоти, розпороти, одягнути, повернути.

274. У якому рядку під час творення ВСІХ дієприкметників пасивного стану відбувається чергування приголосних?

- а) скосити, затопити, взути, зрозуміти, знайти;
- б) передплатити, зловити, терти, здобути, налити;
- в) носити, розчистити, спекти, розграфити, вразити;
- г) змастити, показати, підвезти, змочити, причесати.

275. У якому рядку ВСІ слова пишуться окремо з часткою *не*?

- а) водою не/затоплена місцина, не/торкана роса, робота не/завершена, не/зарослі береги;
- б) не/захищений порт, клумба вчасно не/прополена, досі не/прибрана квартира, завдання не/зрозуміле;
- в) робота не/зроблена, не/почорнілий з часом паркан, ще не/скошена пшениця, ніким не/забуті герої;
- г) не/намальована ще картина, не/забута образа, сорочка не/вишита, не/завершені тести.

276. У якому реченні НЕ допущено пунктуаційних помилок?

- а) Сонях дістав із грудей золотаве, задимлене серце і, закохавшись у ластівку, ластівці віддає (Є. Гуцало);
- б) Опинившись у лузі, чи в полі, заслухаюсь мови і послухаю слово, проказане зіллям громовим (Є. Гуцало);
- в) Сади стоять обдмухані вітрами, листки летять, киваючи гілля (Л. Костенко);
- г) Поки ми собі на здоров'я тут говорим на сотні тем, гине час стікаючи кров'ю не написаних нами поем (Л. Костенко).

277. У якому реченні допущено пунктуаційну помилку?

- а) Хатина, схилена на схилі, стоїть сумуючи сама (Б. Дегтярьов);
- б) Пахучі схиляючи віти, залиті цвітінням рясним, хотів би я садом шуміти (В. Сосюра);
- в) Шумить, вриваючись у душу, спокій, як у пробитий корабель вода (Д. Павличко);
- г) Раптово грянувши з розбігу, пропахлий йодом моря дощ відтанцював гувльиву джигу на плитах задзвенілих площ (М. Бажан).

278. Яке речення потребує граматичного редагування?

- а) Сяйвом переповнені плоди мерехтять, палають, не згасають;
- б) Сниться вночі мені зорями вишите небо;
- в) Ще спить земля, укутана снігами;
- г) Прочитаний вірш студенткою вразив усіх присутніх.

279. Укажіть рядок, у якому допущено граматичну помилку:

- а) Волинщину, Подільщину могилами зрито, снарядами збито, ні орано, ні сіяно під чорнеє літо (за П. Усенком);
- б) У полях Берестечка поховано предками прадідів кості (за А. Малишком);
- в) Хилилася у гетьмана старого голова. На вістрі шаблі сховано всі вольності й права (за І. Драчем);
- г) Розорано й розорено стерню, що вже, здається, й не уродить колос (за Є. Гуцалом).

280. У якому реченні НЕ вжита(-і) предикативна(-і) форма (-и) на -но, -то?

- а) Спершу виводить рівну, тягучу мелодію синтезатор, електроклавішний звук пронизує, але веде вповільнено, незакінчено, кожної миті чекаєш доповнення (Ю. Покальчук);
- б) Картина “Кущі” висить у музеї на боковій стіні. Її освітлено збоку (Ю. Яновський);
- в) До наших днів дійшли описи ста вісімдесяти трьох підручників, левову частку яких написано саме в Києво-Могилянській академії (О. Когут);
- г) Ще в Есхіла один із героїв відмовився від щита, де було зображено різні страховиська для залякування супротивника: “Хочу бути мужнім, а не вдавати із себе такого” (Д. Клочко).

281. Хто з мовознавців зараховує дієприслівники до прислівників?

- а) В. Виноградов;
- б) В. Русанівський, А. Грищенко;
- в) К. Городенська, І. Вихованець;
- г) О. Пешковський.

282. У традиційній граматиці дієприслівники вважають:

- а) прислівником;
- б) гібридною прислівниково-дієслівною категорією;
- в) формою дієслова;
- г) окремою частиною мови.

283. Яке твердження є правильним?

- а) дієприслівник указує на ознаку предмета за дією;
- б) дієприслівник змінюється за родами, числами та відмінками;
- в) у реченні дієприслівник виступає означенням або іменною частиною присудка;
- г) дієприслівник виражає додаткову дію, що супроводжує основну.

284. Яким членом речення виступає дієприслівник?

- а) обставиною;
- б) означенням;
- в) підметом;
- г) присудком.

285. Яка із названих ознак дієприслівників НЕ є дієслівною?

- а) утворюються від дієслівних основ і мають спільні з твірними лексичні значення;
- б) синтаксична роль;
- в) керують залежними словами;
- г) вид, перехідність / неперехідність, стан дієслів.

286. Яка з названих ознак дієприслівників НЕ є прислівниковою?

- а) відсутність форм словозміни;
- б) у реченні виконують роль обставин різних видів;
- в) завжди зберігають значення виду, стану, перехідності / неперехідності твірного дієслова;
- г) здатність поєднуватися з дієсловом способом прилягання.

287. Яке твердження є правильним?

- а) дієприслівник недоконаного виду означає другорядну дію, яка відбулася чи відбудеться раніше від основної, і відповідає на питання *що зробивши?*;
- б) дієприслівники недоконаного виду утворюються від презенсної основи за допомоги суфіксів *-учи(-ючи), -ачи(-ячи)*;
- в) дієприслівник доконаного виду означає другорядну дію, одночасну з основною, і відповідає на питання *що роблячи?*;

г) дієприслівники доконаного виду утворюються від основи теперішнього часу за допомоги суфіксів **-ши, -вши**.

288. У якому рядку від УСІХ дієслів утворюються дієприслівники із суфіксом -учи (-ючи)?

- а) жадати, читати, слати, муркотіти, нити;
- б) нести, ревіти, бігти, жити, везти;
- в) гнати, корегувати, стелити, переносити, кохатися;
- г) співати, зберігати, колоти, муркотати, вити.

289. У якому рядку від УСІХ дієслів утворюються дієприслівники із суфіксом -ачи (-ячи)?

- а) робити, сидіти, боятися, буркотати, лежати;
- б) доїти, цікавитися, пороти, кривити, стелити;
- в) водити, гноїти, косити, бродити, виносити;
- г) хворіти, молоти, воркотіти, миготіти, котити.

290. Виділяється чи не виділяється одиничний дієприслівник у реченні *Ідуть дівчата в поле жати та, знай, співають ідучи* (Т. Шевченко)?

- а) не виділяється, бо має значення обставини способу дії;
- б) виділяється, бо означає додаткову дію;
- в) може виділятися і не виділятися;
- г) ніколи не виділяється.

291. У реченні *Наслухавшись козацьких мудрих дум, заснуть не можу – мучать давні муки* (В. Крищенко) дієприслівник означає щодо дієслова-присудка:

- а) попередню дію;
- б) одночасну дію;
- в) наступну дію;
- г) давноминулу дію.

292. У якому реченні дієприслівник означає наступну дію щодо дієслова-присудка?

- а) Романко зареготався зразу, почувши бажання Семенове вчитись (*М. Коцюбинський*);

- б) Небо на краєчку обрію ледь порожевіло, за хвилину розчинившись у холодно-синьому відблиску снігу (*із журналу*);
- в) Хмари, допливши до церковної бані, випали теплим літнім дощем;
- г) На порозі я ще трохи пристоюю, наслухаючи, як Соня клацає засовом... (*Г. Тютюнник*).

293. У якому реченні дієприслівник указує на додаткову дію, яка відбувається одночасно з основною?

- а) Кінь, зачувши під ногами знайому дорогу, пішов охотніше... (*Г. Тютюнник*);
- б) І сльози утерши на скорбнім обличчі, “Простіть йому, люди” повторює тричі (*М. Луків*);
- в) Дівчина відкладає набік віночок, який плела, сидячи біля воза... (*М. Олійник*);
- г) Настроївши свою ходу на дум притишене звучання, і ти приходь, і я прийду продовжить реквієм мовчання (*В. Крищенко*).

294. У якому реченні дієприслівник указує на додаткову дію, яка відбувається після основної?

- а) Вилізши на горище дев’ятиповерхівки, ми змогли побачити набережну, річку Бистрицю і кілька навколишніх сіл;
- б) Зробивши три кола над нашою хатою, бузюк упевнено всівся у своє старе гніздо;
- в) Умій дякувати вчителю, а вислухавши слова похвали, дякуй за науку! (*В. Сухомлинський*);
- г) Уважно дитинча вдивляється в обличчя незнайомця з іграшкою, через кілька хвилин уже щиро усміхаючись від задоволення.

295. У якому реченні дієприслівник указує на додаткову дію, яка відбувається перед основною?

- а) Іду з вечерею до батька Себастьяна, прислухаючись, як за тинами підстрибує морозець... (*М. Стельмах*);
- б) Залитий сонцем степ одразу принишк, затаїв подих, мовби чекаючи, що з нього вийде (*О. Гончар*);
- в) <...> похитуючись і важко дихаючи, стежкою йшла двонога істота (*Іван Багряний*);

г) І, схиливши чоло в долоні, <...> Він вдихає вітри солоні...
(М. Луків).

296. У якому реченні НЕ треба виділяти одиничний дієприслівник?

- а) Софійка усміхнувшись опустила очі;
- б) Молода матуся утомившись швидко заснула;
- в) Краще вмерти біжучи аніж жити гниючи;
- г) Юнак упевнено підняв руку і не соромлячись погладив Катрусю по голові.

297. У якому реченні допущено пунктуаційну помилку?

- а) Почіплявшись пазурами за стовбури дерев, строкаті дятли довбали дзьобами кору, дістаючи з-під неї поживу (Є. Гуцало);
- б) Школярі могли декламувати всю баладу Шевченка, і не підглядаючи до книги;
- в) Обидва хлопці щільно припали до землі і лежали затаївши духа (Б. Грінченко);
- г) Білі хмари, вітрами стомлені, зачепившись за гору, сплять (В. Грінчак).

298. Яке речення із дієприслівниковим зворотом побудовано правильно?

- а) Батько купив цього собаку, ще будучи цуценям;
- б) Із головою занурюючись у роботу, не забувайте про відпочинок;
- в) Подорожуючи Європою, мені все надзвичайно сподобалось;
- г) Відпочиваючи на морі, мною було зібрано колекцію мушель.

299. Яке речення потребує редагування?

- а) Починаючи працювати над дослідженням, у мене була впевненість щодо швидкого його завершення;
- б) Жінки похилого віку <...> ідуть скромно, подаючи приклад дітям і внукам (О. Донченко);
- в) І розцвілися буйно клени, цвітінням сплівшись угорі (М. Стельмах);
- г) Ознайомившись із експозицією виставки, глядачі поставили низку запитань.

300. Граматичну помилку допущено в рядку:

- а) Голуби спокійно воркували, ніжачись на весняному сонечку;
- б) Прощаючись зі школою, учні бродили шкільними класами;
- в) Зламавши огорожу, снігом замело все подвір'я;
- г) Поливши квіти, зачинили двері та пішли додому.

НЕЗМІННІ ЧАСТИНИ МОВИ

ПРИСЛІВНИК

301. У якому рядку правильно схарактеризовано прислівник?

- а) незмінна службова частина мови;
- б) незмінна периферійна самостійна частина мови;
- в) змінна самостійна повнозначна частина мови;
- г) незмінна самостійна частка мови.

302. Яка синтаксична роль для прислівника як частини мови є основною?

- а) підмет;
- б) присудок;
- в) означення;
- г) обставина.

303. У якому рядку вказано загальнокатегоріальне значення прислівника?

- а) предметність;
- б) процесуальна ознака;
- в) непроцесуальна ознака;
- г) ознака іншої ознаки.

304. У якому рядку наведено НЕправильне твердження щодо прислівника?

- а) більшість прислівників є морфологічно одноформними;
- б) прислівник подібний до службових частин мови тим, що не змінюється;
- в) ступені порівняння властиві лише всім означальним прислівникам;
- г) за особливостями лексичного значення та синтаксичними функціями прислівник належить до самостійних частин мови.

305. З іншими словами в реченні прислівник поєднується за допомоги синтаксичного зв'язку...

- а) прилягання;
- б) узгодження;

- в) керування;
- г) координації.

306. У якому рядку ВСІ прислівники можуть виступати в реченні або присудком, або обставиною?

- а) зимно, хороше, важко, потрібно, тихо;
- б) темно, необхідно, жаль, добре, сумно;
- в) весело, холодно, гірко, яскраво, самотньо;
- г) широко, вільно, несподівано, зручно, смішно.

307. У якому словосполученні виділений прислівник виступає головним компонентом щодо іншого прислівника?

- а) *абсолютно* неможливо;
- б) *зовсім* близько;
- в) *зелено* кругом;
- г) *надзвичайно* вишукано.

308. Виберіть рядок, у якому ВСІ прислівники можуть виступати в реченні або присудком, або обставиною.

- а) тривожно, насухо, світло, важко, спокійно;
- б) хороше, яскраво, негадано, вільно, широко;
- в) самотньо, шкода, намертво, щиро, просто;
- г) соромно, добре, темно, холодно, сумно.

309. Які прислівники виконують роль головного члена односкладного безособового речення?

- а) означальні;
- б) обставинні;
- в) модальні;
- г) предикативні.

310. Які прислівники не виступають членами речення?

- а) предикативні;
- б) модальні;
- в) обставинні;
- г) означальні.

311. У якому рядку ВСІ прислівники є НЕповнозначними?

- а) тут, ніяк, куди, казна-звідки, по-нашому;
- б) шкода, можливо, невправно, по-людському, завжди;
- в) сюди, як, де, позаду, кудись;
- г) по-своєму, спересердя, коли, тому, казна-куди.

312. У якому рядку ВСІ прислівники є повнозначними?

- а) завтра, отоді, по-батьківськи, завчасу, по-латині;
- б) наввипередки, по-нашому, на-гора, спідлоба, залюбки;
- в) швидше, інакше, там, наперед, соромно;
- г) безвідповідально, дитинно, пішки, повільно, убік.

313. У якому рядку є займенникові прислівники?

- а) вчора, ззамолоду, вперед, знічев'я, навколо;
- б) по-нашому, сьогодні, нашвидкуруч, отоді-то, втридорога;
- в) позаторік, занадто, стрімголов, щомісяця, спросоння;
- г) напам'ять, спідлоба, попідтинню, мимохіть, тимчасово.

314. У якому рядку ВСІ прислівники у словосполученнях вказують на ознаку процесуальної ознаки?

- а) працювати старанно, зробити по-своєму, дуже охайно, кава по-віденськи;
- б) стати близько, любити вірно, відповісти правильно, багато читати;
- в) Україна сьогодні, повзти рачки, сидіти по-турецьки, небо вночі;
- г) вічно молодий, надзвичайно весело, йти вгору, бігати підтюпцем.

315. У якому рядку до складу ВСІХ словосполучень входять прислівники зі значенням ознаки предмета?

- а) розмова віч-на-віч, кохання назавжди, відомо зроду-віку, побачення наспіх;
- б) кохати завжди, розмова пошепки, летіти вгору, стояти пліч-о-пліч;
- в) спів уголос, дуже добре, шеренга один в один, украй важливий;

г) галушки по-полтавськи, стежка праворуч, дорога без кінця-краю, документи з-за кордону.

316. До якого розряду належать прислівники *пішки, по-новому, раптом, верхи*?

- а) якісно-означальні;
- б) обставинні місця;
- в) означальні способу дії;
- г) обставинні часу.

317. У якому рядку НЕ всі модальні слова належать до одного семантичного розряду?

- а) може, здається, можливо, напевно, кажуть;
- б) справді, зрозуміло, без сумніву, природно, звичайно;
- в) на щастя, на жаль, шкода, на диво, як на зло;
- г) навпаки, отже, отож, словом, значить.

318. У якому рядку ВСІ прислівники є порівняльно-уподібнювальними?

- а) дуже, ледве, надзвичайно, вщерть, натроє;
- б) голосно, важко, сумно, босоніж, лагідно;
- в) ластівкою, по-материнськи, дитинно, по-дитячому, стрілою;
- г) тепер, давно, завжди, щодня, повагом.

319. До якого розряду належать прислівники *ненароком, чомусь, спересердя, спросоння*?

- а) обставинні мети;
- б) означальні способу дії;
- в) обставинні причини;
- г) означальні міри і ступеня.

320. У якому реченні вжито предикативний прислівник?

- а) Шкода від таких злочинних дій була величезною;
- б) Шкода було цього маленького звірятка;
- в) Удвох ми завжди працювали злагоджено й швидко;
- г) Учора сестра не змогла відвідати мене.

321. У якому реченні вжито модальний прислівник?

- а) Безперечно, я тебе безтямно кохаю;
- б) Професор завжди поводився звичайно й просто;
- в) Добре писати рано-вранці, коли в хаті панує тиша і спокій;
- г) Гамірно й весело на шкільному подвір'ї.

322. Хто з українських мовознавців вважає слова категорії стану самостійною частиною мови і відповідно до української традиції називає їх “станівником”?

- а) М. А. Жовтобрюх;
- б) В. О. Горпинич;
- в) А. П. Грищенко;
- г) Л. А. Булаховський.

323. У якому рядку правильно утворено ВСІ форми ступенів порівняння прислівників?

- а) вище, близенько, найвище, більш високо, найбільш високо;
- б) веселіше, більш весело, саме ближче, найближче, завзятіше;
- в) даліше, більш тихіше, найзавзятіше, найбільш корисно, ніжніше;
- г) стриманіше, менш вдало, якнайкраще, найбільш тихо, найпереконливіше.

324. У якому рядку ступені порівняння ВСІХ прислівників творяться від інших основ?

- а) вільно, вимогливо, впевнено, тяжко, дорого;
- б) багато, мало, погано, гарно, добре;
- в) косо, голосно, вірно, легко, важко;
- г) дуже, бридко, вузько, весело, далеко.

325. У якому реченні НЕмає прислівників?

- а) Найвище видертися на скелі зуміла дівчина;
- б) Найвище на трибуні сиділа група підтримки;
- в) Найвище дерево в парку – столітній дуб поблизу озерця;
- г) Тут, поряд із огорожею, ми посадимо виноградну лозу.

326. У якому рядку ВСІ прислівники є відприкметниковими?

- а) гаряче, сумненько, далеко-далеко, по-твоєму;

- б) додому, спочатку, щотижня, збоку, одвіку;
- в) звисока, по-українськи, дружньо, неприємно, добре;
- г) прегарно, позавчора, нашвидку, дочиста, по-київському.

327. У якому рядку ВСІ прислівники пишуться окремо?

- а) без/жалю, на/гора, до/ладу, у/стократ, зо/зла;
- б) по/латині, в/цілому, як/слід, на/ходу, з/переляку;
- в) на/око, як/слід, без/сумніву, без/кінця, до/тла;
- г) сам/на/сам, в/ногу, з/усіх/усюд, на/віки/вічні, на/зло.

328. У якому рядку ВСІ прислівники написано правильно?

- а) удвоє, по троє, по-четверте, так-от, спідлоба;
- б) день у день, з давніх давен, тишком-нишком, віч-на-віч, тет-а-тет;
- в) здавна, по-українськи, унічию, на двоє, будь-де;
- г) рано-вранці, запанібрата, нашвидкоруч, десь-інде, деколи.

329. У якому варіанті ВСІ слова написано правильно?

- а) любо-дорого, спросоння, рік у рік, по-шосте, по суті;
- б) навіки-віків, де-не-де, раз-у-раз, по двоє, невчасно;
- в) забагато, від нині, від сьогодні, уперше, куди-небудь;
- г) попідтинню; не весело, а сумно; все ж таки, з роду-віку, абияк.

330. У якому рядку ВСІ прислівники написано правильно?

- а) всього-навсього, десь-то, щодалі, анітрохи, будь-що-будь;
- б) навік-віки, як-не-як, по-вашому, начетверо, з усіх усюд;
- в) загрубо, відтепер, врешті-решт, абикуди, несьогодні-завтра;
- г) невпинно, усе-таки, з діда-прадіда, всеодно, поки що.

331. У якому рядку ВСІ прислівники є відіменниковими?

- а) надвечір, зісподу, гріх, досита, завчасу;
- б) заміж, навстоячки, надвоє, по-військовому, безвісти;
- в) уночі, угору, по-турецьки, збоку, повік;
- г) наприкінці, позаду, восени, знизу, разом.

332. У якому варіанті ВСІ прислівники є відчислівниковими?

- а) по двічі, уп'ятьох, натроє, мало, по-третє;
- б) по двоє, заодно, поодинці, занадто, передусім;

- в) тричі, вперше, начетверо, удруге, водно;
- г) відтепер, наавтра, позаторік, чимдалі, яось.

333. У якому варіанті ВСІ прислівники є віддієслівними?

- а) лежачи, обіруч, по-рідному, задовго, нехотячи;
- б) хвилююче, віддавна, здалеку, сповна, наліво;
- в) вражаюче, нехотя, стоячи, захоплююче, навприсядки;
- г) інтригуюче, затемна, віддавна, заново, навстоячки.

334. У якому варіанті ВСІ прислівники утворено суфіксальним способом?

- а) учетверо, по-старому, здалека, унизу, попереду;
- б) дружньо, самостійно, власноручно, дрібненько, сидьма;
- в) босоніж, мимохідь, праворуч, водночас, врізнобіч;
- г) позаторік, наавжди, відтоді, позавчора, нізвідки.

335. У якому варіанті ВСІ прислівники утворено конфіксальним (префіксально-суфіксальним) способом?

- а) спасибі, споконвіку, пліч-о-пліч, обіруч, одностайно;
- б) зосліпу, начорно, далеко-далеко, по-батьківськи, додому;
- в) насухо, догори, невесело, нікуди, поночі;
- г) по-християнському, нагору, замолоду, надміру, надвоє.

336. У якому варіанті ВСІ прислівники є префіксальними похідними?

- а) донизу, відповідально, беззастережно, безумовно, невпинно;
- б) більш-менш, видимо-невидимо, давним-давно, тишком-нишком, рано-вранці;
- в) дешево, прохолодно, нарізно, попросту, надовго;
- г) ніколи, відтоді, препогано, забагато, позавчора.

337. У якому варіанті ВСІ прислівники утворено морфолого-синтаксичним способом?

- а) гуртом, сидячи, сором, жаль, галопом;
- б) натщесерце, запанібрата, впівголоса, утридорога;
- в) лежма, засвітла, набік, по-нашому, самотужки;
- г) абияк, нікуди, кудись, як-от, бозна-коли.

338. У якому варіанті виділене слово є прислівником?

- а) Усе можуть зробити людські руки, **коли** захочуть;
- б) **Коли** ж і де просвіток я побачу? (П. Грабовський);
- в) Дуже **вже** довірливий цей хлопчина (Ю. Збанацький);
- г) Що **там** журитись, коли все йде на краще (М. Коцюбинський).

339. У якому варіанті виділене слово НЕ є прислівником?

- а) **Там** десь ллються рідні звуки, Боротьба за люд іде (П. Грабовський);
- б) Було увалено йти **назустріч** Хмельницькому (Н. Рибак);
- в) Тільки Боженка в цю хвилину хвилювали свої прикрості, **тому** він не помітив душевного стану свого друга... (О. Довженко);
- г) **Назустріч** здіймалося місто в бронзі і золоті дерев (З. Тулуб).

340. У реченні *Всередині куреня зібралися рядові солдати та генерали* способом конверсії утворено слово:

- а) рядові;
- б) зібралися;
- в) всередині;
- г) куреня.

341. У реченні *Чужі силою забрали мене з рідного краю* способом адвербіалізації утворено слово:

- а) мене;
- б) забрали;
- в) чужі;
- г) силою.

ПРИЙМЕННИК

342. Хто є автором праці “Прийменник: матеріали до лекцій з курсу сучасної української літературної мови” (1960)?

- а) О. К. Безпояско;
- б) І. Р. Вихованець;
- в) А. П. Загнітко;
- г) А. С. Колодяжний.

343. Хто є автором монографії “Прийменникова система української мови” (1980)?

- а) О. К. Безпояско;
- б) І. Р. Вихованець;
- в) А. П. Загнітко;
- г) А. С. Колодюжний.

344. Хто є автором лексикографічної праці “Словник українських прийменників” (2007)?

- а) О. К. Безпояско;
- б) І. Р. Вихованець;
- в) А. П. Загнітко;
- г) А. С. Колодюжний.

345. Який український граматист визначав прийменники як прислівники з узагальненою семантикою?

- а) І. Р. Вихованець;
- б) А. П. Загнітко.
- в) А. С. Колодюжний;
- г) І. К. Кучеренко.

346. Яке твердження є правильним?

- а) вторинний прийменник – прийменник, який у сучасній українській мові співвідноситься з відповідними самостійними і службовими словами, наприклад: *близько хати, кінець столу, незважаючи на дощ*;
- б) прийменник – незмінна службова частина мови, яка вказує на сурядний зв'язок іменника (або його еквівалентів) з іншими словами в реченні або словосполученні;
- в) препозиціоналізація – різновид конверсії, що полягає в переході слів з інших частин мови в прислівник;
- г) прийменник способу дії – прийменник, який разом з іменником у непрямому відмінку виражає значення способу дії, наприклад: *знесилився від клопотів, плакали з горя, переміг завдяки витривалості*.

347. Яке твердження є правильним?

- а) партикуляція – різновид конверсії, що полягає в переході слів з інших частин мови в прийменник;
- б) первинний прийменник – прийменник, який належить до групи найдавніших, у сучасній українській мові не має співвідносних самостійних чи службових слів, наприклад: *назустріч, довкола, кругом, протягом*;
- в) означальний прийменник – це прийменник, який разом з іменником у непрямому відмінку виражає адвербіальне значення, наприклад: *будинок з вікном, дівчина без портфеля*;
- г) допустовий прийменник – прийменник, який разом з іменником у непрямому відмінку виражає допустове значення, наприклад: *всупереч, наперекір, на противагу, незважаючи на*.

348. Яке твердження є правильним?

- а) складний прийменник – прийменник, який складається з двох і більше слів;
- б) просторовий прийменник – це прийменник, який разом з іменником у непрямому відмінку виражає просторове значення, наприклад: *вглиб двору, навколо хати*;
- в) службові слова – самостійні слова, що виражають різні семантико-синтаксичні відношення між словами, реченнями і частинами речень, а також різні відтінки модальності;
- г) непохідний прийменник – те саме, що вторинний прийменник.

349. Яке твердження є правильним?

- а) прийменник виконує роль члена речення лише в поєднанні з відмінковою формою іменника (або його еквівалентів);
- б) простий прийменник – прийменник, який складається з одного кореня; прості прийменники бувають тільки первинними;
- в) прийменник часу – це прийменник, який разом з іменником у непрямому відмінку виражає атрибутивне значення, наприклад: *прийти після десятої, протягом дня, під час занять*;
- г) у словосполученні прийменники завжди перебувають у постпозиції до іменників, займенників і числівників.

350. Яке твердження є НЕправильним?

- а) з місцевим відмінком вживаються первинні прості прийменники *у (в), на, о (об), по, при*;
- б) до групи первинних прийменників належать і такі, які утворилися поєднанням двох або трьох первинних (*задля, з-поміж, посеред*);
- в) не існує прийменників, які можуть вживатися в постпозиції щодо керованого іменника (або його еквівалента);
- г) вторинні прийменники виникли внаслідок втрати первинного категоріального значення відповідних форм прислівників, іменників, дієприслівників.

351. Яке твердження є НЕправильним?

- а) традиційний підхід у визначенні статусу прийменника в сучасному мовознавстві кваліфікує прийменник як службове слово, що є засобом вираження граматичного зв'язку;
- б) групу первинних прийменників утворюють приблизно 80 лексем найдавнішого походження (*без, біля, в (у), від, для, до, на та ін.*);
- в) до прийменників, співвідносних з дієприслівниками, належать *зважаючи на, незважаючи на та ін.*;
- г) граматичне значення прийменника – це прямий відмінок, який прийменники виражають разом із закінченнями.

352. Яке твердження є НЕправильним?

- а) прибічником концепції, за якого прийменник виступає як самостійне слово, для якого характерне не тільки граматичне, а й лексичне значення, є І. К. Кучеренко;
- б) прийменники – це змінні службові слова, які у сполученні з формою непрямого відмінка повнозначного слова виражають залежність його від інших повнозначних слів;
- в) перехід інших частин мови у прийменники називається препозиціоналізацією;
- г) до прийменників, які, утворюючи прийменниково-відмінкову конструкцію, уживаються в українській мові обмежено, належать прийменники *по і при*.

353. Яке твердження є НЕправильним?

- а) в українській мові виділяють такі основні семантичні типи прийменників: просторові, часові, мети, причинові, умови, допустові, єднальні, протиставні, розділові та ін.;
- б) концепцію морфемної природи прийменника теоретично обґрунтував Є. Курилович;
- в) прийменники *з, за, між, у (в)* можуть вживатися із трьома відмінками;
- г) відприслівникові прийменники становлять найбільшу групу вторинних прийменників.

354. У якому реченні виділене слово є прийменником?

- а) 16 серпня 1945 року, коли в Олександра Довженка з'явився задум написати комедію “Молода кров” (незакінчена), він занотував у Щоденнику: “Як би мені хотілося зробити веселу комедію. Адже до кіно, пригадую добре, пішов я 19 літ тому з єдиною *метою* – робити комедійні фільми” (Л. Брюховецька);
- б) Ви подумали – кохання? Та хіба я вам дівчисько! Просто вирвалось зітхання. *Просто* губи надто близько (М. Хоросницька);
- в) *Подібно до* Ізраїлю Україна має сусіда, який заперечує саме наше право на існування (з газети);
- г) Розумні і хитруваті були в цього діда очі, *дарма* що старий-престарий він був (О. Іваненко).

355. У якому реченні виділене слово є прийменником?

- а) [Д. Жуан:] Я ж бо силоміць не посягну *на* вашу *честь*, не бійтесь. Жінкам не тим страшний я (Леся Українка);
- б) Не знав точно, де вона живе, знав тільки *приблизно* прикмети, і жадібно розглядав ієрогліф телевізійних антен над будинками, вишку металеву шукав – по тих ієрогліфах та по вищці він і розшукав Чабанишину хату (О. Гончар);
- в) Хрести горіли червінню, вони мовби кружляли в голубому небі, пливли в повільному золотому ігрищі, вони жили *окремо від* дивного города, від сріблясто-зеленої гори, від Дніпра, від усіх тих, хто метушився коло пристаней (П. Загребельний);
- г) Кузько, *незважаючи на* те що по натурі був чоловік запальний, говорив тепер поволі, мляво (Г. Тютюнник).

356. У якому реченні виділене слово є прийменником?

- а) В цій сліпоті глухій я побачив себе самого: немов хтось **збоку** стояв чужий і чужими очима дивився на мене (*Р. Федорів*);
- б) Пісковий годинник вперше застосували у середні віки, тобто **пізніше** від водяного і сонячного (“*Наука і життя*”);
- в) **Довкола** ні душі, навіть не віриться, що це так далеко звідси гримить війна (*С. Голованівський*);
- г) Забув, котрого року, навесні, **напередодні** паски, повідь була така, якої ніхто, ані дід наш, ні дідова баба не знали (*О. Довженко*).

357. У якому реченні виділене слово є прийменником?

- а) Я тільки твердо вирішила **наперекір** цим багатіям і собі таки бути щасливою (*І. Вільде*);
- б) Василь Карпович розпоряджається, що робити, кому куди йти, а Віталія й Тоню, може, тому, що вони стояли **поруч** в цю мить, він посилає разом (*О. Гончар*);
- в) Владика таки приїде до Зарваниці **на зустріч** із вірянами (*із газети*);
- г) Колона машин саме спускалась в угорські рівнини. **Назустріч** котились широкі, як море, степи (*Олесь Гончар*).

358. У якому рядку НЕ всі слова належать до прийменників?

- а) від, з-над, праворуч від, на предмет, наприкінці;
- б) на, з-поза, врівні з, дарма що, упродовж;
- в) з-перед, поодаль від, для, протягом, з метою;
- г) на честь, під, близько, з-під, вслід за.

359. У якому рядку НЕ всі слова належать до прийменників?

- а) з-позад, по, напередодні, поряд з, починаючи з;
- б) відповідно до, при, навколо, з-поміж, у відповідь;
- в) ради, в напрямку до, попереду, з-поперед, на підставі;
- г) після, про, з-понад, незважаючи на те що, навкруги.

360. У якому рядку НЕ всі слова належать до прийменників?

- а) осторонь від, з-попід, через, довкола, на основі;
- б) заради, у зв'язку з, під час, серед, з-проміж;
- в) задля, з нагоди, через те що, з-посеред, навпроти;

г) попри, у процесі, навпроти, побіля, на честь.

361. У якому рядку НЕ всі слова належать до прийменників?

- а) навздогін за, із-за, у (в), спереду, за умови;
- б) крім, поруч із, супроти, з-поміж, на зустріч;
- в) за допомогою, о (об), поблизу, у напрямку до, з-посеред,
- г) над, з-межи, незалежно від, вглиб, на кшталт.

362. УСІ вторинні прийменники наведено в рядку:

- а) близько, кінець, близько від, в ім'я, задля;
- б) вздовж, край, з-посеред, збоку від, за допомогою;
- в) за посередництвом, поза, віддалік, протягом, на відміну від;
- г) навколо, за винятком, вглиб, відповідно до, під проводом.

363. УСІ вторинні прийменники наведено в рядку:

- а) всередині, обіч, починаючи від, з приводу, під час;
- б) відносно, коло, з-поміж, залежно від, за рахунок;
- в) поверх, вповдовж, понад, з метою, подібно до;
- г) з нагоди, впоперек, навкруг, порівняно з, задля.

364. УСІ вторинні прийменники наведено в рядку:

- а) на знак, всупереч, з-понад, поряд, починаючи з;
- б) довкола, обабіч, стосовно до, на користь, посеред;
- в) услід, на випадок, осторонь, незалежно від, у період;
- г) збоку, проміж, всупереч, на підставі, паралельно з.

365. УСІ вторинні прийменники наведено в рядку:

- а) із-за, зверху, наперекір, у напрямку до, на предмет;
- б) на честь, мимо, навкруг, навздогін за, із-за;
- в) просто, навздогін, помежи, зважаючи на, на чолі;
- г) згідно з, врівні з, ліворуч, на противагу, завдяки.

366. У якому рядку ВСІ прийменники належать до темпоральних?

- а) протягом зими, за десятиліття князювання, упродовж навчання, віяти вповдовж річки;
- б) встати під ранок, прийти проти ночі, чекати близько години, зустрітися на Покрови;

- в) бачитися напередодні свят, потелефонувати перед виїздом, вийти під час пари, рости перед хатою;
- г) заснути перед вечерею, приїхати серед зими, відбулося за цей період, стояти серед хати.

367. У якому рядку ВСІ прийменники належать до причинових?

- а) посивіти з горя, у силу нових обставин, через хворобу, замовкнути від здивування;
- б) внаслідок таких дій, з огляду на ситуацію, заграти на дудку, завдяки допомозі;
- в) зважаючи на прохання, під впливом середовища, на підставі документації, попри всі колізії;
- г) з нагоди свята, любити за добру вдачу, внаслідок обговорення, жити заради дітей.

368. У якому рядку ВСІ виділені прийменники належать до просторових?

- а) *На* мить принишк, готуючись до нового ривка, і коли передні ноги злетіли *на* кригу, то здавалося, він уже вискочить і врятується, але крига знову тріснула *під* вагою великого тіла, і лось ще раз опинився *по* шию у воді. Ревнув, кличучи *на* допомогу (Є. Гуцало);
- б) І вже пливуть *мимо* клуні з жовтою журбою стін, і скособочені шопи, і журавлі з піднятими відрами, і баби *на* порогах із дітьми, і човни заспані *в* лугах, ... і коваль Мільйон, що пораяється *біля* кузні з боронами... (Є. Гуцало);
- в) Коли підсихали стежки, то знаходили *під* штандарами, чи *в* коморі, чи *на* горищі колесо і ключку, забризкані зеленою іржею, і <...> тупотіли босими п'ятами *по* теплій землі... (Є. Гуцало);
- г) Смерком ... ми їли куліш, ... і хоч сиділи *під* яблунями *на* ряднах, чи *в* хаті *на* лаві, чи на тапчані *біля* припічка, але здавалось, що земля все ще крутиться *під* нами, а ми сп'яніло перебираємо ногами, пробуючи вгнатись *за* обручем, який тікає все прудкіш... (Є. Гуцало).

369. У якому рядку наведено прийменник, що НЕ належать до атрибутивних?

- а) Білою піськовою дорогою від Соколівки з'їжджав Валентином-конячкою з двома зчепленими бочками з криничною водою для косарів мій і лисиччин знайомий – Семен Семенович (*М. Вінграновський*);
- б) Чухався він, як і належить чухатись мерові тутешніх лугів з корінцями медових трав, полів з картоплями, лісів з дубняками і прочая, і прочая (*М. Вінграновський*);
- в) Внизу лежить моє озерце з чайними гніздами в рогазі, за озерцем сидить моя копичка, а далі, скільки біліє чайне крило, туманіють деснянські луки, з мишами і жуками, жабами та вужами. (*М. Вінграновський*);
- г) Гусак обгорнув крилами гніздо з гусенятком і, відштовхуючись лапами, вивів гніздо (*М. Вінграновський*).

370. Із формами в родовому відмінку можуть уживатися ВСІ прийменники, наведені в рядку:

- а) вздовж, наприкінці, напереріз, від, біля;
- б) без, коло, під час, у напрямку, поверх;
- в) після, поблизу, з-поміж, позаду, назустріч;
- г) мимо, попереду, протягом, шляхом, навздогін.

371. Із формами в знахідному відмінку можуть уживатися ВСІ прийменники, наведені в рядку:

- а) услід, на, понад, під, з огляду на;
- б) над, крізь, навперейми, через, повз;
- в) при, між, о (об), незважаючи на, поряд;
- г) попри, у (в), перед, поза, у відповідь на.

372. У якому рядку ВСІ прийменники пишуться разом (замість скісної риски)?

- а) нав/проти, по/серед, на/перекір, з/середини, на/зустріч;
- б) за/для, нав/перейми, з/перед, на/прикінці, з/переляку;
- в) з/поміж, по/перед, не/подалік, по/вздовж, під/час;
- г) з/заду, на/підставі, по/нижче, у/напрямі/до, по/середині.

373. У якому рядку допущено помилку в правописі прийменників?

- а) під час, внаслідок, заради, з-перед, вслід за;
- б) не зважаючи на, з-поміж, посеред, з метою, задля;
- в) навздогін, з-посеред, незалежно від, наспроти, збоку;
- г) попід, на користь, з-помежи, праворуч від, всередині.

374. У якому реченні вжито прийменник із такими характеристиками: просторовий, вторинний, складений?

- а) Сріблясто вилискує неподалік у посадках сива маслина (О. Гончар);
- б) Соломія сиділа неподалік від Оксани (І. Цюпа);
- в) Неподалік Горпищенкової кошари, на сув'язі звивистих степових доріг, стоїть чабанський колодязь (О. Гончар);
- г) Хутір, на якому зупинився і Арнульф, лежав неподалік станції (П. Загребельний).

375. У якому реченні вжито прийменник із такими характеристиками: допустовий, вторинний, простий?

- а) А Грицько, як нарочито – не тільки не слухає, а ще і наперекір робить (Панас Мирний);
- б) Хоч нікому Тоня не потурає, .. всякого вміє приструнчити, і все ж, незважаючи на це, малюки чомусь линуть до неї найбільше (О. Гончар);
- в) Попри всі злигодні і турботи переднього краю Хома навіть погладшав, щоки мав, як налиті (О. Гончар);
- г) Всупереч живим фактам, наперекір здоровому розуму ці горе-теоретики твердять про “відмирання народної творчості” (М. Рильський).

376. У якому реченні вжито прийменник із такими характеристиками: атрибутивний, первинний, простий, ужитий з іменником в орудному відмінку?

- а) Сонце гріє, вітер віє З поля на долину (Т. Шевченко);
- б) Він глянув на ставок і не пізнав його. Ні, то не ставок, то друге небо з місяцем, із зорями (М. Коцюбинський);
- в) Я – українець.., з Колиски Я мову взяв, що за селом Шуміла житнім колоском (І. Нехода);

г) І з ледве чутним щебетанням Низенько ластівка летить (*М. Рильський*).

377. У якому реченні вжито прийменник із такими характеристиками: об'єктний, складний, ужитий з іменником у родовому відмінку?

а) Думка про принципову “неперекладність” художніх творів з однієї мови на іншу по деяких країнах існує й досі, особливо щодо віршових перекладів (*М. Рильський*);

б) Про свою невродливість дізналась Катерина відносно пізно (*І. Вільде*);

в) І. Франко вивчав історію не побіжно, стосовно тільки до своїх художніх творів, а спеціально, – і тому його справедливо вважають істориком-професіоналом (*із газети*);

г) Посеред своєї розповіді хорват раптом замовк, зупинивши зачудований погляд на ордені Слави, що висвічував у Козакова на засмальцьованій потом гімнастерці (*О. Гончар*).

378. НЕ потребують редагування сполучення слів із прийменниками в рядку:

а) контрольна робота з літератури, звертатися по мірі потреби;

б) сумувати за коханою, в повній мірі;

в) заходи щодо покращення добробуту, різьба по дереву;

г) гурток для вивчення фольклору, в кінці кінців.

379. НЕ потребують редагування сполучення слів із прийменниками в рядку:

а) за рішенням зборів, не дивлячись на перешкоди;

б) оплатити за проїзд, у напрямку до міста;

в) писати за зразком, читати по складах;

г) всупереч пропозицій, з березня до червня.

380. НЕправильно вжито прийменникову(і) форму(и) в рядку:

а) піти по хліб, за станом здоров'я;

б) називати по імені, заступник з виховної роботи;

в) наказ по армії, згадувати у свята;

г) ім'я по батькові, приємний на смак.

381. НЕправильно вжито прийменникову(і) форму(и) в рядку:

- а) родич по матері, великий за обсягом;
- б) по чайній ложці, ательє для обслуговування;
- в) стояти по одному, піти у службових справах;
- г) заходи по підвищенню ефективності праці, через ожеледицю.

СПОЛУЧНИК

382. Хто є автором праці “Система сполучників в українській мові” (1962)?

- а) К. Г. Городенська;
- б) А. С. Колодяжний;
- в) Л. І. Мацько;
- г) Ф. П. Медведєв.

383. Хто є автором монографії “Сполучники української літературної мови” (2010)?

- а) К. Г. Городенська;
- б) А. С. Колодяжний;
- в) Л. І. Мацько;
- г) Ф. П. Медведєв.

384. Хто є автором праці “Граматичний словник української мови: сполучники” (2007)?

- а) Ф. С. Бацевич;
- б) І. Р. Вихованець;
- в) К. Г. Городенська;
- г) Л. І. Мацько.

385. Сполучник вказує на:

- а) сурядний зв'язок між однорідними членами речення;
- б) сурядний та підрядний зв'язок між частинами речення;
- в) підрядний зв'язок між членами речення;
- г) сурядний зв'язок між однорідними членами речення і сурядний та підрядний зв'язок між частинами речення.

386. І. Р. Вихованець та К. Г. Городенська в “Теоретичній морфології української мови” (2004) зараховують сполучники до:

- а) службових частин мови;
- б) службових слів-морфем, зокрема аналітичних синтаксичних морфем;
- в) самостійних частин мови;
- г) часток мови.

387. Яке твердження є НЕправильним?

- а) згідно із традиційною граматику, сполучник належить до службових частин мови;
- б) характерна ознака сполучників – їх незалежність від кожного з окремо взятих компонентів, які вони поєднують;
- в) сполучники надають додаткових семантичних відтінків окремим членам речення або реченню загалом;
- г) якщо прийменники вказують лише на зв'язки між членами речення, то сполучники обслуговують також одиниці вищого рангу – речення.

388. Яке твердження є НЕправильним?

- а) сполучники, як і прийменники, пов'язані з формами тих слів або словосполучень, що поєднуються за їх допомоги;
- б) сполучники членами речення не виступають, не мають граматичних категорій, не виражають самостійного лексичного значення та не виконують номінативної функції;
- в) у сучасному українському мовознавстві (І. Вихованець) сполучники вважають окремим типом слів-морфем, що виражає синтаксичні зв'язки й семантико-синтаксичні відношення між предикативними частинами складного речення та однорідними членами речення;
- г) у традиційній граматиці сполучник вважають службовою частиною мови, що виконує функцію зв'язку однорідних членів речення, предикативних частин складних речень і речень у тексті.

389. У якому варіанті ВСІ сполучники в реченні є сурядними?

- а) Тут чується той самий поклик жвавий: Хоч згинути, а хоч добути слави (*В. Самійленко*);
- б) Я жив би двічі і помер би двічі, Якби було нам два життя дано, Щоб ворогові глянути у вічі, Не зганьбленим зберігши знамено (*М. Бажан*);
- в) Любов – ...тиха змова Душі, печалі та безсоння, Та ще ласкаве, добре слово, Та ще палка, мов жар, долоня (*Г. Чубач*);
- г) ...нема тобі назад вороття, раз уже перейшла ту кладку і заборонені води, що відділили тебе від попереднього життя... (*О. Гончар*).

390. У якому варіанті ВСІ сполучники в реченні є підрядними?

- а) Хоч життя і найдорожче для людини, Та все одно людина в битві і в труді Віддає його за долю Батьківщини... (*В. Забаштанний*);
- б) Не те що такий лиман, а, здається, море перемайнула б вона (*О. Гончар*);
- в) Соломія боялася, проте зважилася покинути небезпечне місце, незважаючи на те що Остапові трудно було пускатися в далеку дорогу (*за М. Коцюбинським*).
- г) У кожного вітряка своя доля, яка тісно переплелася з долею людською, бо ж люди, неначе ті вітряки, живуть на вітровінні, не знаючи спокою (*за І. Цюпою*).

391. У якому рядку ВСІ сполучники розділові?

- а) та, ні... ні, чим...тим, або... або, чи;
- б) а, не лише... але й, однак, проте, зате;
- в) чи...чи, або, чи, то... то, хоч...хоч;
- г) ані...ані, то... то, ніби, не то... не то, якби.

392. У якому варіанті ВСІ сполучники допустові?

- а) так що, так що й, так що аж;
- б) хоч...але, дарма що, хоч, незважаючи на те що;
- в) як, щойно як, як тільки, після того як, тільки;
- г) однак, та, і... і, ні... ні, ні... ані.

393. У якому варіанті ВСІ сполучники є приєднувальними?

- а) не лише... а й, не лише... але й, не тільки... а навіть, не стільки... скільки;
- б) та й, і навіть, а й, ще й, також і;
- в) тобто, а саме, як-от, або, наприклад;
- г) як, що, ніби, щоб, якщо.

394. У якому рядку ВСІ сполучники належать до одного розряду за значенням?

- а) аби, якщо, коли б, щоб, неначе;
- б) неначе, як, мов, ніби, що аж;
- в) дарма що, щойно, ледве, з того часу як, як тільки;
- г) у зв'язку з тим що, оскільки, тому що, бо.

395. У якому реченні вжито сполучник із такими характеристиками: сурядний, єднальний, вторинний, повторюваний?

- а) Стояла в травах ніч, а трави пахли літом (*М. Вінграновський*);
- б) Він [листок] кружляє на галявині, то вгору підноситься, то хилиться до землі (*Остан Вишня*);
- в) Рослина ця [барвінок] не тільки декоративна, пісенна, а й цілюща (*Н. Зубицька*);
- г) Не убий ні словом, ні ділом (*О. Потапенко*).

396. У якому реченні вжито сполучник із такими характеристиками: підрядний, порівняльний, вторинний, складний, одиничний?

- а) Нема більшого гріха перед Богом, як забути ім'я його... (*Г. Хоткевич*);
- б) Вже сутеніло надворі, як Дашкович вертався до батька (*І. Нечуй-Левицький*);
- в) У сучасній мові слів без кореня не існує, проте є слова, що не мають у своєму складі афіксів... (*Н. Клименко*);
- г) Переді мною, схрестивши руки на великих, буцімто паляниці, грудях, стояла мачуха (*Ю. Мушкетик*).

397. У якому реченні вжито сполучник із такими характеристиками: підрядний, з'ясувальний, вторинний, складний, одиничний?

- а) Уявляєш, якби на такому [мотоциклі] та влетів куди-небудь... (О. Гончар);
- б) Якби жабі хвоста, була б вона непроста (укр. прислів'я);
- в) Добудь нові слова, новії струни або мовчи (Леся Українка);
- г) Для того щоб усе велося й жилося добре, ... треба вибирати для хати щасливе місце (М. Дмитренко).

398. У якому реченні вжито сполучник із такими характеристиками: сурядний, градаційний, вторинний, складений, парний?

- а) І падають зорі в долині, І падає сон у траву (І. Драч);
- б) ...вони [жовті квіти] веселі, дарма що не пахнуть (Г. Тютюнник);
- в) Це людина, яка у свої 80 перебуває у вирі не лишень наукового, а й політичного життя (М. Стріха);
- г) Флексія, або закінчення, – це словозмінний афікс, що виражає граматичні значення... і реляційні... (Н. Клименко).

399. Яке твердження є правильним?

- а) сполучники сурядності виражають залежність однієї одиниці від іншої в межах синтаксичної конструкції;
- б) пояснювально-уточнювальні сполучники всі мовознавці зараховують до сурядних;
- в) складені сполучники є багатослівними, вторинними;
- г) за способом уживання сполучники поділяються на дві групи: одиничні (або одномісні) та повторювані (або багатомісні).

400. Перехід слів з інших частин мови у сполучники називається:

- а) інтер'єктивізація;
- б) кон'юнкціоналізація;
- в) партикуляція;
- г) препозиціоналізація.

401. Якого терміна стосується визначення “повнозначне слово, що приєднує підрядну частину речення до головної й одночасно виконує роль члена речення”?

- а) займенник;
- б) сполучне слово;
- в) сполучник;
- г) прислівник.

402. Яке твердження є НЕправильним?

- а) найчастіше сполучними словами бувають відносні займенники та займенникові прислівники;
- б) парні сполучники складаються з двох частин, які пов’язують або тільки дві предикативні частини складної синтаксичної конструкції, або тільки два однорідні члени в простому реченні;
- в) до первинних належать сполучники, які не мають у сучасній українській мові співвідносних повнозначних слів і не членуються на морфи, а деякі навіть на склади;
- г) сурядні сполучники називаються гіпотактичними.

403. У якому реченні виділене слово є сполучником?

- а) Ми сподівалися, **що** плавати в холодній воді не доведеться;
- б) Я не знав, **що** завтра відбудеться в університеті;
- в) **Що** подарує мені цей день?
- г) Я дуже хотів побачити червону руту, **що** оспівана в пісні.

404. У якому реченні виділене слово НЕ є сполучником?

- а) І **чим** холодніша вода, тим швидше біль відпускає Дарусю (М. Матіос);
- б) Що стражник, **що** становий – всі вони одного поля ягоди, одним миром мазані (Панас Мирний);
- в) Юнак не знав, **чим** зайнятися на канікулах;
- г) Краще в землі гнити, **як** з нелюбом жити (укр. прислів’я).

405. У якому реченні виділене слово є сполучником?

- а) Друзі порадилися, **коли** найкраще починати репетицію;
- б) Тільки увечері князь Володимир... обійшов терем, **де** провів свої юні літа... (С. Склярєнко);

в) Ти не дивись, **що** буде там, Чи забуття, чи зрада (*Олександр Олесь*);

г) **Коли** нема пророка на землі, Нехай злетить він з гір таємних! (*Олександр Олесь*).

406. У якому реченні виділене слово НЕ є сполучником?

а) **Нехай** відомий я поет, але собі я невідомий (*В. Сосюра*);

б) Співай же їм, мій голубе, Про Січ, про могили, **Коли** яку насипали... (*Т. Шевченко*);

в) **Як** гетьман виходив перед військом, над ним несли бунчук (*І. Крип'якевич*);

г) Пусти ж мене, моя мати, На вулицю погуляти..., **Коли** хочеш зятя мати (*з пісні*).

407. У реченні Дурня вчити, що мертвого лічити (народна мудрість) **слово що:**

а) сполучне слово – відносний займенник;

б) підрядний з'ясувальний сполучник;

в) підрядний порівняльний сполучник;

г) сурядний розділовий сполучник.

408. У реченні Батько діда просить, щоб той розказав Про Коліївщину... (*Т. Шевченко*) **слово щоб:**

а) підрядний з'ясувальний сполучник;

б) сполучне слово;

в) підрядний сполучник мети;

г) підрядний сполучник причини.

409. У реченні Невелику групу <...> становлять так звані унікальні морфемі, або уніфікси (*Є. Карпіловська*) **слово або:**

а) пояснювально-уточнювальний сполучник;

б) підрядний з'ясувальний сполучник;

в) сурядний розділовий сполучник;

г) сполучне слово.

410. У реченні Як звечоріє на Дніпрі, Черніг сідає в чорний човен і ставить чорні ятері (*Л. Костенко*) **слово як:**

а) сполучне слово – прислівник;

- б) підрядний порівняльний сполучник;
- в) підрядний часовий сполучник;
- г) підрядний допустовий сполучник.

411. У якому варіанті ВСІ сполучники є складними за будовою?

- а) та, й, але, а, бо;
- б) аби, мовби, тому що, адже, проте;
- в) для того щоб, то...то, не тільки... а й, хоч... хоч, не так... як;
- г) якщо, зате, щоб, якби, ніби.

412. У якому варіанті ВСІ сполучники є простими за будовою?

- а) бо, однак, щоб, й, але;
- б) як, хоч, і, та, а;
- в) що, аби, чи, незважаючи на те що, оскільки;
- г) коли, якщо... то, ні... ні, внаслідок того що, адже.

413. У якому варіанті ВСІ сполучники є складеними за будовою?

- а) так що аж, тому що, і... і, з огляду на те що, проте, не лише... але й;
- б) то...то, як.. так, якщо... то, задля того щоб, дарма що;
- в) якщо, немовби, щоб, або, ніби;
- г) що, та, але, бо, як.

414. У якому варіанті ВСІ сполучники вторинні?

- а) та...та, що, як, коли, незважаючи на те що;
- б) або, зате, але, ніби, як;
- в) тому що, бо, ніж, і, хоч... хоч;
- г) а, проте, хоч... але, що... то, щоб.

415. Яке твердження правильне?

- а) сполучники можуть виступати членом речення, але не самостійно, а з іншими словами;
- б) за будовою сполучники бувають: одномісні, багатомісні, двомісні;

- в) сполучники, як і всі службові слова, виконують номінативну функцію;
- г) сполучники *що... то, не лише... але й* за способом уживання є парними.

416. Яке твердження правильне?

- а) перехід сполучників до інших частин мови називається кон'юнкціоналізацією;
- б) сполучники *ні... ні, хоч... хоч* належать до парних за способом уживання;
- в) за В. В. Виноградовим, сполучники не належать до частин мови, а є різновидом часток мови;
- г) до вторинних належать сполучники, які не мають у сучасній українській мові співвідносних повнозначних слів і не членуються на морфеми.

417. Яке твердження правильне?

- а) за значенням сполучники бувають первинні та вторинні;
- б) сполучники *зате, дарма що* належать до одиничних за способом уживання;
- в) паратактичні сполучники виявляють зв'язки синтаксично нерівноправних елементів мови;
- г) у сполучники переходять лише службові частини мови.

418. Яке твердження НЕправильне?

- а) до сполучників підрядності належать сполучники мети, причини, часу, умови, місця, допустові, порівняльні, з'ясувальні, міри і ступеня, наслідкові;
- б) градаційні та єднальні сполучники належать до сурядних;
- в) сполучні слова є різновидом сполучників як службових слів;
- г) сполучники *або... або, ні... ні* належать до багатомісних за способом уживання.

419. У якому реченні виділений сполучник НЕ відповідає духові української мови, оскільки є калькою з російської мови?

- а) Вони не отримали кредиту, *тому що* вчасно не оформили документів;

- б) *Не дивлячись на те що* їх попереджали, вони знову порушили закон;
- в) Виплату будуть здійснювати *відповідно до того, як* надходитимуть кошти;
- г) *Не так* страшні протести, *як* провокації.

420. У якому реченні виділений сполучник НЕ відповідає духові української мови, оскільки є калькою з російської мови?

- а) Студенти запізналися на потяг, *так як* заспали;
- б) *Незважаючи на те що* йшов дощ, світило сонце;
- в) *Що* вищий сукупний дохід, *то* вищий рівень життя народу;
- г) *Чи то* він працював, *чи* удавав, що працює.

421. У якому реченні виділений сполучник відповідає духові української мови, оскільки НЕ є калькою з російської мови?

- а) *У силу того що* всім морозива не вистачило, діти засумували;
- б) Українська сторона подасть решту документів, *з тим щоб* можна було завершити інвентаризацію;
- в) Відшукували уцілілі пам'ятки, *аби* не обірвалася нитка народної пам'яті;
- г) Цікавими були *не стільки* вистави, *скільки* їх обговорення.

422. У якому реченні виділений сполучник відповідає духові української мови, оскільки НЕ є калькою з російської мови?

- а) З математикою допомагає мати, *у той час як* батько більше знає історію;
- б) *Чим* більше знав, *тим* більше ставав сумним;
- в) Проблеми будемо вирішувати *по мірі того, як* вони з'являтимуться;
- г) Морфема оформляє слова, вказуючи на відношення між предметами і явищами, *тоді як* слово позначає предмети і явища.

ЧАСТКА

423. Хто є автором класифікації, згідно з якою до часток мови належать власне частки, зв'язки, прийменники і сполучники?

- а) В. В. Виноградов;
- б) І. Р. Вихованець;
- в) І. К. Кучеренко;
- г) В. О. Горпинич.

424. Хто є автором монографії “Частки української мови як дискурсивні слова” (2014)?

- а) Ф. С. Бацевич;
- б) О. К. Безпояско;
- в) І. Р. Вихованець;
- г) А. П. Загнітко.

425. У якому рядку названо авторів лексикографічної праці “Словник часток: матеріали і статті” (2012)?

- а) О. К. Безпояско, В. М. Русанівський;
- б) І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська;
- в) А. П. Загнітко, А. С. Каратаєва;
- г) А. С. Колодяжний, М. І. Конюшкевич.

426. Який український граматист визначав частки як аналітичні синтаксичні морфеми?

- а) І. Р. Вихованець;
- б) І. К. Кучеренко;
- в) А. С. Колодяжний;
- г) А. П. Грищенко.

427. Яке твердження щодо функцій часток є НЕправильним?

- а) надають реченням або членам речення додаткових значенневих відтінків;
- б) передають лише емоції та почуття мовця, які стосуються ситуацій позамовного світу, а не є безпосереднім відображенням таких ситуацій;
- в) беруть участь у творенні окремих морфологічних форм слова;

г) слугують засобами виділення теми та реми в актуальному членуванні речення.

428. У якому рядку наведено визначення частки як частини мови?

а) службова частина мови, яка поєднує однорідні члени речення, частини складного речення й окремі речення;

б) це самостійні слова, які надають словам, словосполученням і реченням додаткових семантичних відтінків або слугують для творення слів або їх форм;

в) група службових невідмінюваних слів, які служать для семантичного поєднання в реченні різнорідних його членів, утворення деяких морфологічних форм, надання висловлюванням і його частинам додаткових смислових, модальних і емоційно-експресивних відтінків;

г) група змінних службових слів, які надають реченням або членам речення додаткових значеннєвих відтінків, а також беруть участь у творенні окремих морфологічних форм слова.

429. Яке твердження є правильним?

а) суб'єктивна модальність виражає відношення (віднесеність) дії, стану або цілого повідомлення до дійсності за ознакою реальності – нереальності (ірреальності);

б) складні частки – це аналітичні лексичні композити, які утворюються із двох або трьох слів;

в) лексичні значення часток мають узагальнений характер;

г) частки *також*, *однак*, *проте*, *ніби* належать до відприслівникових.

430. Яке твердження є правильним?

а) об'єктивна модальність виражає ставлення мовця до повідомлюваної ним інформації як в аспекті логічної кваліфікації, так і за різноманітними емоційними оцінками;

б) лексичний корпус часток одноманітний за структурою і походженням;

в) частки *ось*, *де*, *куди*, *прямо*, *зовсім*, *просто* належать до відзайменникових;

г) частки не виконують самотійно функції членів речення, але разом зі словом, якого стосуються, формують один член речення (одну синтаксему).

431. Яке твердження є НЕправильним?

- а) частки не мають системи словозміни;
- б) частки не вступають між собою в синонімічні відношення;
- в) частка як службова частина мови сформувалася на базі інших частин мови;
- г) окремі частки є засобом творення морфологічних форм наказового та умовного способів дієслова.

432. Яке твердження є НЕправильним?

- а) перехід часток в інші частини мови називається партикуляцією;
- б) частки не бувають самотійними членами речення, але вони входять до складу членів речення разом із самотійними словами;
- в) частки є одним із засобів актуального членування речень, тобто засобом виділення в реченні теми і реми;
- г) як і інші значеннєві одиниці, частки мають синоніми.

433. Яке твердження є НЕправильним?

- а) модальність – універсальна мовна категорія, яка виражає різні види відношення висловлювання до дійсності, а також різні види суб'єктивної кваліфікації повідомлюваного;
- б) частка – це несамостійна незмінна частина мови, до якої належать слова функціонально-семантичної категорії “модальність”;
- в) частки *воно, що, це, собі, ото* належать до відзайменникових;
- г) до семантико-функціональних розрядів часток належать: заперечні, стверджувальні, питальні, вказівні, присвійні, обмежувальні, неозначені.

434. Яке твердження є НЕправильним?

- а) модальні відношення формують категорійну семантику частки, на підставі якої в один семантико-граматичний клас узагальнюються різноманітні за лексичними значеннями та функціями частки;

- б) за походженням частки поділяються на прості і складені;
- в) вторинні частки – це похідні слова, які зберігають структурно-семантичний зв'язок зі словами інших частин мови;
- г) частки *знай, дай, давай, мов, мовляв* належать до віддієслівних.

435. У якому рядку в кожній синтаксичній конструкції вжито частки?

- а) лиш ділянка; ось стою біля рідного двору; то з одного, то з другого боку;
- б) куди тобі до нього; ні в тин ні у ворота; знай же про це; росте біля вікна;
- в) ви таки знайомі; дід буцімто сердиться; хоч сяк хоч так; співає, наче у садочку;
- г) оце так влип, чи ж неповторне можна повторити; є в поета лиш єдина хата.

436. У ВСІХ словосполученнях використано частки в рядку:

- а) ходить прямо; якраз у неділю; ось ти кажеш; вже майже весна;
- б) стоїть прямо перед тобою; зроби так; навряд чи погодиться; все таки варто;
- в) мовби щось снилося; ледве не розсміявся; говорить прямо з дверей; не може наслухатись;
- г) затоплені чи не по верхівки, чи пан чи пропав; зосталась тільки любов, дуже вдалих.

437. У якому реченні немає частки?

- а) Ген по згірку причаївся темно-зелений гайок, а самий верх згірка вільний од дерев, там, либонь, щось було засіяно, а тепер скошено (*Є. Гуцало*);
- б) Гаразд, добре! Усього навезу! – сміється гірко Пилип (*Панас Мирний*);
- в) Аж ген за північ, коли пожежа стихла і зарево згасло, змогла тільки трохи заспокоїтись Христя і лягла спати (*Панас Мирний*);
- г) Яке ще там у біса горе, Коли серця у нас живі? (*М. Рильський*).

438. У якому реченні вжито частку?

- а) Ліс ще дримає в передранішній тиші... (*М. Коцюбинський*);
- б) – Син у мене Дмитро тоді ще парубком був (*Г. Хоткевич*);

- в) Приходить весна, але ще сіра, ще каламутна, і б'є об землю крилом, наче великий кажан (*М. Коцюбинський*);
г) – Торочиш таке, а ще вчителька! (*О. Довженко*).

439. Частки за походженням НЕ бувають (за кількома винятками)...

- а) відприкметникові;
б) відсполучникові;
в) відзайменникові;
г) віддієслівні.

440. За будовою частки поділяються на:

- а) прості і складні;
б) прості і складені;
в) прості, складні і складені;
г) первинні і вторинні.

441. До модальних часток традиційно зараховують:

- а) вказівні, означальні, кількісні, обмежувальні;
б) видільні, вірогідні, обмежувальні, переповідні;
в) емоційні, експресивні, підсилювальні, окличні;
г) стверджувальні, заперечні, питальні, спонукальні.

442. Перехід інших частин мови в частки називається...

- а) адвербіалізацією;
б) партикуляцією;
в) препозиціоналізацією;
г) прономіналізацією.

443. У якому рядку ВСІ частки є стверджувальними?

- а) ато, ага, нехай, точно, годі;
б) невже, еге, атож, ну-ну, справді;
в) так, звичайно, гаразд, авжеж, угу;
г) га, аякже, добре, звичайно, прямо.

444. У якому рядку ВСІ частки є вказівними?

- а) тут, ондечки, якраз, от, ген;
б) отсе, осьде, там, саме, прямо;

- в) ото, он, ось, це, онде;
г) майже, отто, отут, онде, он-он.

445. У якому рядку ВСІ частки є питальними?

- а) якраз, чи не, та й що, хоч би, та й;
б) майже, та хіба, що ж його, а то ж як;
в) що ж воно, як же, та чи ж, навряд чи;
г) га, та чи ж, а хіба ж, невже, що за.

446. У якому рядку ВСІ частки є кількісними?

- а) чи не, майже, мало не, так, приблизно;
б) вельми, ледве не, дуже, повністю, звичайно;
в) винятково, заледве не, цілком, близько;
г) чисто, трохи не, абсолютно, ледве.

447. У якому реченні частку ТАК ужито як підсилювальну?

- а) Дві сили, що одна росте дедалі, За найдорожчі борються скрижалі, І кожне ні – вогненне чує так... (*М. Рильський*);
б) Так будьмо ж єдині! Ми – квіти життя (*В. Сосюра*);
в) Так! я буду крізь сльози сміятись, Серед лиха співати пісні, Без надії таки сподіватись, Буду жити! – Геть думи сумні! (*Леся Українка*);
г) Проїхали так з кілометр до наступного повороту, і тут Козаков, нарешті, дав команду зупинитись (*О. Гончар*).

448. У якому реченні частку ЧИ вжито як підсилювальну?

- а) – Ти кажеш мені це чи не в сотий раз (*О. Довженко*);
б) – За генералів їх думаєш давати, чи що? – Там кому бог приведе, той і візьме (*Панас Мирний*);
в) – Мамо, чи кожна пташина В вирій на зиму літає? – В мамі спитала дитина (*Леся Українка*);
г) – Як то ти за Пріську журишся, чи ба! як до роботи, то й за Пріську згадала! (*Леся Українка*).

449. У якому реченні вжито відзайменникову частку?

- а) Років йому було сто чи, може, трохи й менше, але приємно чомусь думати, що сто, бо це було давно й красиво (*О. Довженко*);

- б) Пронести це наше почуття, це розуміння життя через все, все, що б там не було... (О. Довженко);
- в) Біжить [пастух] з прокльонами і сміхом. Лахміття й трав сумне рядно, – оце і вся його утіха, оце і все його майно (В. Сосюра);
- г) – Якби не оце створіння, я далєбі заснув би під кущем, бо сьогодні парно яось у повітрі (М. Коцюбинський).

450. У якому реченні вжито віддієслівну частку?

- а) Ти диви який мужній борець із журналістами!
- б) Читай, давай людям другий шанс, вибачай і вір, що всі мають можливість стати кращими (В. Лис);
- в) Та не сопіть так, мов ковальський міх (М. Коцюбинський);
- г) Кострубаті й присадкуваті верби.. чіплялися оголеним корінням за землю, немов хижий птах загнав пазури у здобич (М. Коцюбинський).

451. У якому реченні виділене слово НЕ є часткою?

- а) Стало так **просто** й хороше з цією людиною (О. Донченко);
- б) Дома там у нього **просто** чудеса: цієї весни він сконструював у себе якусь особливу телевізійну антену, таку, що ловила що йому заманеться (О. Гончар);
- в) Ставлять [жінки] сметану, сир, вареники й товченики і мед **прямо** мисками (О. Довженко);
- г) Тепер я у Вижниці над Черемошом..., се вже в горах, **приблизно** на такій високості, як Кімполунг, де я жила (Леся Українка).

452. У якому реченні виділене слово НЕ є часткою?

- а) Сонце вже **геть** було нахилилося до заходу (Іван Франко);
- б) Що ти все крутишся! Я ж загадала роботу? Чого ж ти... їсти їси, а гарбуз **онде** викотить – кланятись треба? (Павло Тичина);
- в) Та як його й не спочити, не полежати у такій розкоші, як **онде**! Здоровенний дуб розлягся [розлігся], розширився своїм кострубатим гіллям, так що аж темно під ним (М. Коцюбинський);
- г) Ще **ген-ген** до світа, а вже будять її доїти корову та до череди гнати (М. Коцюбинський).

453. У якому реченні виділене слово НЕ є часткою?

- а) *Коли б же* хоч попроситись прийшов – коли б же хоч ще раз його побачити! (Марко Вовчок);
- б) *Десь* острів є, що осіяв Шекспір, Де Діккенс усміхався крізь тумани (М. Рильський);
- в) Стара пані була не що, сумирна собі, – може, тому, що вже благоденська була, ледве ноги волочила, а заговорить – тільки шам-шам, одразу й не розбереш; так *куди вже* бійка! не на умі (Марко Вовчок);
- г) – А чи добре знаєш усі лази там до замку?– спитав один. – *Де вже не* добре! як свою кишеню (Д. Мордовець).

454. У якому реченні виділене слово НЕ є часткою?

- а) – Дурна баба, – сердився Магазаник. – Хоч перед богом плач, а й він знає, що сльози – вода. Кажу, *краще* заспівай... (М. Стельмах);
- б) Та *добре*, розкажу про них, хоч то вони й не дуже варті (Леся Українка);
- в) То був газда достатний, незалежний, любив і правду сказати в очі, <...> тому цілком *зрозуміло*, що вїт ненавидів старого Марусяка (Г. Хоткевич);
- г) Нехай би хто *завгодно* приїхав і подивився – таку красу не можна не похвалити (Ю. Яновський).

455. У якому реченні вжито складену частку?

- а) Пейзажі Левітана чи Васильківського, хай на них і не видно людських постатей, все-таки – про людей, про одно з найблагородніших людських почуттів – любов до батьківщини (М. Рильський);
- б) Почав Кирило Тур збирати зброю да, щоб заспокоїти паніматку, що мовбило в його на думці нема нічого смутного, <...> завів козацьку пісню (П. Куліш);
- в) Яка вона пишна – його країна, коли цвіте виноград! (М. Коцюбинський);
- г) – Ну, добре, – каже Петро, – ходім лишень до річки, чи не піймався часом заєць у ятір або у вершу! – Тю на тебе, чоловіче! Чи ти не здурів? – каже Хвеська. – Де ж таки видано, щоб зайці у верші ловились? (із казки).

456. У якому варіанті ВСІ частки належать до непохідних?

- а) ну, не, ні, же (ж), би;
- б) мов, аж, це, і, та, але;
- в) ось, хай, навіть, лиш, ба;
- г) бо, ну, ой, от, як, ні.

457. У якому рядку наведено правильну характеристику виділеної частки: *Ну, й попомучивсь я! Мічуріну писав... Заледве не дійшло до сварки з Магометом...* (М. Рильський)?

- а) означальна, вторинна (відприкметникова), складена;
- б) кількісна, вторинна (відприслівникова), складена;
- в) кількісна, первинна, складна;
- г) вірогідна, вторинна (відприслівникова), складна.

458. Якого виділеного слова стосується наведена характеристика: частка, обмежувально-видільна, похідна, проста?

- а) Ану *лиш* швидше убирайся, З Дидоною не женихайся, Зевес поход тобі сказав (*І. Котляревський*);
- б) Перебуваючи в Петербурзі, Шевченко цікавився не *лише* образотворчим мистецтвом, а й розвитком науки (*Життя і творчість Т. Г. Шевченка*);
- в) Нехай хоч гірше, *лиш* би інше! (*Іван Франко*);
- г) *Лише* мох вкриває собою оте віковічне, ніким не займане каміння (*А. Шиян*).

459. Частка *не* пишеться разом з УСІМА словами в рядку:

- а) не/допечений, не/покоїтися (не бути похованим); не/сестрин;вчасно не/написаний;
- б) не/наче, не/дорого, а дешево, не/добачати; не/навидіти; не/моя; не/вартий уваги;
- в) не/дарма, не/дорого; не/зчутися; не/покоїтися (хвилюватися); не/завершений;
- г) не/славити (не прославляти); не/мічний; не/абиякий; досі не/прочитаний; не/мовби.

460. Частка *не* пишеться окремо з УСІМА словами в рядку:

- а) не/вміти; не/можна; не/здужати (хворіти); не/дошитий; вправа не/виконана;
- б) не/вгавати; не/треба; не/здужати (не могли); він не/має таланту; правило не/вивчене;
- в) не/до/ладу; вчасно не/посаджений; не/зважаючи на дощ; надворі нікого не/має;
- г) не/далеко, а поряд; не/до/речі; не/впізнаний; не/має хисту; не/прибрана аудиторія.

461. УСІ слова пишуться окремо в рядку:

- а) усе/ж/таки, аби/в/кого, поки/що, не/наче/б, будь/як;
- б) що/ж, хіба/що, ні/від/кого, як/би/то, не/аби/який;
- в) ні/за/ким, коли/б/то, та/й, дарма/що, навряд/чи;
- г) не/мов/би/то, тільки/що, все/таки, будь/з/ким, так/що.

462. У якому рядку виділене слово є часткою і пишеться окремо?

- а) *То/ж* сіль землі, *то/ж* сила молода. Ішла на смерть, на згубу неминучу (*Леся Українка*);
- б) Ластівки завжди дивують його своїм інженерним умінням, – *то/ж* треба зуміти так зробити, щоб гніздо не відліпилось від жмуття проводів, не впало (*О. Гончар*);
- в) *То/ж* він дуже зрадив, коли матушка Прохіра прийшла до нього на пораду, ще й чоловіка свого <...> привела з собою (*М. Коцюбинський*);
- г) Вийшовши на вал городища, Ант довго дивився й прислухався. Усе віщувало добру днину. *То/ж* Ант вирішив, що йому не слід ждати, й одразу повернувся до хижі (*С. Скляренко*).

ВИГУК

463. Автори “Теоретичної морфології української мови” (2004) І. Р. Вихованець та К. Г. Городенська вважають вигуки:

- а) службовою частиною мови;
- б) самостійною частиною мови;

- в) нечленованими словами-реченнями;
- г) окремим і особливим розрядом слів, що виражає різні емоції та волевиявлення.

464. Які частини мови належать до незмінних службових частин мови?

- а) прислівник, прийменник, сполучник, частка;
- б) прийменник, сполучник, частка;
- в) прислівник, сполучник, частка;
- г) прийменник, сполучник, частка, вигук.

465. У якому рядку названо іншомовний відповідник терміна вигук?

- а) ад'єктив;
- б) кон'юнктив;
- в) вербатив;
- г) інтер'єктив.

466. Хто є автором навчального посібника “Інтер'єктиви в українській мові” (1981)?

- а) Ф. С. Бацевич;
- б) І. М. Гуменюк;
- в) Л. І. Мацько;
- г) В. В. Німчук.

467. Яке твердження є НЕправильним?

- а) прагнути якнайточніше в художніх творах передати звукове розмаїття навколишнього світу, автори створюють графічно різні звуконаслідування для позначення спільної ситуації;
- б) вторинні, або похідні, вигуки утворюються від іменників, дієслів, займенників, сполучень слів;
- в) вигуки є назвами емоцій, настроїв, вольових спонукань;
- г) повнозначне слово інтер'єктивується, коли втрачає функцію називання і набуває функції вираження емоційної або вольової реакції мовців.

468. Яке твердження є НЕправильним?

- а) вигуки не мають граматичних ознак, які властиві самостійним частинам мови;
- б) вигуки виконують номінативну функцію;
- в) вигуки не виконують будь-яких синтаксичних функцій;
- г) вигуки можуть переходити в іменники та дієслова.

469. Яке твердження є НЕправильним?

- а) у мовленні інтонаційне оформлення вигуків не є важливим;
- б) від вигуків утворюються інші частини мови, зокрема дієслова;
- в) вигук – це частина мови, що охоплює слова, які не виконують номінативної функції, а безпосередньо виражають емоції та волевиявлення;
- г) вигук як мовна одиниця не виражає значення, воно створюється контекстом, конкретною ситуацією мовлення, що свідчить про їх мовленнєву природу.

470. Яке твердження є НЕправильним?

- а) вигук не належить ні до самостійних, ні до службових частин мови;
- б) вигуки не виступають членами речення;
- в) вигуки виконують важливу комунікативну роль: беруть участь у створенні таких оцінно-модальних планів висловлення, як позитивна або негативна реакція мовця на певну ситуацію або категорично вираженого спонукання;
- г) Л. І. Мацько вважає вигуки еквівалентами синтаксично нечленованих речень.

471. У якому рядку ВСІ вигуки є емоційними?

- а) слава, ой-ой-ой, ех, гей, бр-р;
- б) гов, тьху, амба, ах-ах, фе;
- в) страх, ой, о Боже, лишенько, ай;
- г) гм, цить, капут, світе мій, ой леле.

472. У якому рядку ВСІ вигуки є наказовими?

- а) ану! нумо! нуте! ну! гайда!
- б) ей! агов! алло! гов! агей!
- в) стоп! годі! геть! чш! буде!

г) но! тпру! гулі-гулі! тю-тю! цоб!

473. У якому рядку ВСІ вигуки є етикетними?

- а) браво! здорові були! до побачення! бувай здоров! дякую!
- б) спасибі! будь ласка! добривечір! смачного! прощавай!
- в) ой! ура! ех! фу! ого-го!
- г) на добраніч! ой матінко! тьфу! здрастуйте! перепрошую!

474. У якому варіанті ВСІ вигуки належать до одного розряду за значенням?

- а) ух! пхи! боронь Боже! ага! хвала!
- б) цсс! марш! цить! гайда! геть!
- в) цабе! ціп-ціп-ціп! на-на! ей! гиля!
- г) о Боже! от горе! біда та й годі! годі! брр!

475. Вимогу припинити якусь дію виражають вигуки:

- а) емоційні;
- б) наказові;
- в) спонукальні;
- г) вокативні.

476. Увагу людей привертають за допомоги вигуків:

- а) вокативних;
- б) етикетних;
- в) спонукальних;
- г) апелятивних.

477. Для прикликання або відгону тварин використовують вигуки:

- а) наказові;
- б) спонукальні;
- в) вокативні;
- г) емоційні.

478. У якому варіанті названо розряди вигуків за значенням?

- а) емоційні, розділові, наказові, вокативні;
- б) підсилювальні, наказово-спонукальні, апелятивно-вокативні, етикетні;

- в) емоційні, спонукальні, етикетні, апелятивні;
- г) звуконаслідувальні, стверджувальні, емоційні, етикетні, наказові.

479. У якому варіанті названо мову, з якої запозичено вигук *полундра!*?

- а) італійська;
- б) англійська;
- в) німецька;
- г) турецька.

480. У якому рядку правильно вказано співвідношення вигука та мови, з якої його запозичено?

- а) браво! – італійська;
- б) алло! – турецька;
- в) караул! – німецька;
- г) капут! – англійська.

481. У якому рядку НЕправильно вказано співвідношення вигука та мови, з якої його запозичено?

- а) хальт! – німецька;
- б) баста! – італійська;
- в) на біс! – французька;
- г) осанна! – старослов'янська.

482. У якому рядку НЕправильно вказано співвідношення вигука та мови, з якої його запозичено?

- а) алло! – англійська;
- б) марш! – французька;
- в) стоп! – німецька;
- г) віват! – латинська.

483. У якому реченні вигук субстантивувався і виступає в ролі підмета?

- а) Його постійні “ой” виводили старого з рівноваги (*І. Цюпа*);
- б) Ой, світе мій, це ж буря! (*П. Тичина*);
- в) Матінко моя! Що ти наробив (*Леся Українка*);

г) Денис гукнув, як гукають у лісі: – Гов-гов, Мар'яно!
(*М. Стельмах*).

484. У якому реченні вигук (звуконаслідувальне слово) вербалізувався і виступає в ролі присудка?

- а) Здрастуйте! – Як живете? – Нічого собі! (*В. Козаченко*);
- б) Трісь! Щось тріснуло в санях, і Василько дав сторчака в сніг (*М. Коцюбинський*);
- в) Зацвірінькав горобець: цвірінь! цвірінь! (*М. Коцюбинський*);
- г) Заридала Катерина та бух йому в ноги (*Т. Шевченко*).

485. У якому реченні вигук субстантивувався і виступає в ролі додатка?

- а) Но! – гукнув знову Яким, смикнувши сердито за віжки (*Панас Мирний*);
- б) Дзвонить, дзвонить в усі кінці! Ну хоч “алло” почути сонне (*Л. Талалай*);
- в) Прощайте, – сказав, уже тримаючись за клямку (*Григор Тютюнник*);
- г) Боже ж ти мій! Лихо моє! Де мені сховатись? (*Т. Шевченко*).

486. У якому реченні вигук (звуконаслідувальне слово) вербалізувався і виступає в ролі присудка?

- а) Прости! Я, може, досадив (*І. Котляревський*);
- б) Цить! Скажи мені, Соломіє, чи є у тебе у серцеві Бог? (*М. Кропивницький*);
- в) А пташки із гнізда додолу якомсь ляп – Лисичка зараз хап та хап: прехорошенько всіх поїла (*Л. Глібов*);
- г) І тоді Сергійко збунтувався: – Досить!.. Не піду (*Л. Письменна*).

487. У якому рядку ВСІ вигуки є вторинними?

- а) матінко! жах! тьфу! ех! ой!
- б) о-о! ну-ну! ай-ай! геть! фу!
- в) подумаєш! Божечку! матінко Божа! добривечір! рятуйте!
- г) тю! йой! привіт! спасибі! браво!

488. У якому варіанті ВСІ вигуки є первинними?

- а) е! ет! гоп! агусь! овва!
- б) фе! ого! нате! ой леле! гм!
- в) ігі! гай-гай! ич! нене! ба!
- г) отаке! слава! вибачайте! лихо! гвалт!

489. У якому варіанті ВСІ вигуки походять від слів однієї частини мови?

- а) бувай! стривай! постій! вибачте! лиха година!
- б) хвала! лишенько! марш! Боже! жах!
- в) слава! біда! овва! Господи! отаке!
- г) алю! у! ух! ат! га!

490. У якому варіанті ВСІ вигуки походять від кількох повнозначних частин мови?

- а) от тобі й маєш! боронь Боже! о леле! ох лихо моє тяжкее! о Боже милий!
- б) стоп! ой Господи! ура! годі! геть!
- в) ненечко моя! кат його бери! Боже збав! горенько мені! Боже мій милий!
- г) ох-хо-хо! а-а-а! ій! люлі! нате!

491. У якому реченні виділене(і) слово(а) є вигуком?

- а) *Боже мій*, нащо мене Ти покинув? (*Г. Гаврилець*);
- б) *О Матінко Божя*, о Ніжна Ліліє, будь завжди у наших серцях! (*із пісні*);
- в) *Брате мій милий*, чого так сумуєш ..? (*із пісні*);
- г) *Брат ти мій*, яка холоднеча! (*Панас Мирний*).

492. У якому реченні виділене(і) слово(а) є вигуком (вигуками)?

- а) “Азов” проводить *марш* біля Верховної Ради (*з газети*);
- б) *Ой, лишечко*, – каже лисичка, – санки тріщать (*із казки*);
- в) Наша дума, наша пісня не вмре, не загине.. От де, люде, наша *слава*, Слава України! (*Т. Шевченко*);
- г) Не страшно мені, хоч по весь вік *горечко*, бідонька, ..мені усе байдуже (*Г. Квітка-Основ'яненко*).

493. У якому реченні виділене(і) слово(а) НЕ є вигуком (вигуками)?

- а) Співробітники заплескали в долоні, зняли гамір: – **Браво!** (О. Іваненко);
- б) – **Прощай!** – сказав Осел (Л. Глібов);
- в) А ви один до одного будьте ласкаві, милостиві, **прощайте** одне одному, як і Бог через Христа вам простив! (із Біблії);
- г) **Агов!** Мій хлопчику русявий, В саду веснянім зупинись! (Г. Чубач).

494. У якому реченні виділене(і) слово(а) НЕ є вигуком (вигуками)?

- а) Цей **добрий день** запам'ятався їй на все життя;
- б) – **Марш!** – скомандував він, рушаючи (О. Гончар);
- в) – **Гвалт!** – крикнула Настя в сінях;
- г) – **Добрий день!** – вирвалося у Грака (О. Черногуз).

495. У якому реченні НЕ вжито звуконаслідувального слова?

- а) – Кхм... кхм... – прокашлявся дід Улян і сів ближче (Л. Письменна);
- б) Хоробрий мисливець націлюється: “Бах, бабах!!!” (Л. Письменна);
- в) Кричать гуси: “Гел! Гел!” (Л. Боровиковський);
- г) А хлопчик на Свиню: – Чу-чу, чу-чу! – кричить (Л. Глібов).

496. У якому реченні вжито звуконаслідувальне слово, яке стосується звукових ознак фізіологічних процесів, відтворюваних мовними органами людини?

- а) Пугач не втерпів, витріщив свої банькати очі: – Пугу! Пу-гу-у! (Ю. Ярмиш);
- б) Раптом – фуurr!.. Перепелиця пурхнула перед самою Харитею... (М. Коцюбинський);
- в) – Ф-ф-ф! – подув Антосьо, наче страх видував... (А. Свидницький);
- г) – Ня-я-у! – заквилив Хвостатий, звиваючись у богатирських Стасикових руках (Л. Письменна).

497. У якому реченні є звуконаслідувальне слово, яке стосується звукових ознак предметів і явищ дійсності?

- а) Дятел біжить по стовбуру, неначе по драбинці, і дзьобом по ньому вистукує: тук-тук, тук-тук! (*Г. Скребицький*);
- б) Брязь! Шибка розбилася, а Максимко аж присів од страху! (*Л. Письменна*);
- в) Прилетів у гай, коли бачить, сидить зозуля на калині та все: “Ку-ку! ку-ку!” (*Леся Українка*);
- г) – Ха-ха-ха! – засміялась Галя (*А. Свидницький*).

498. Яке твердження НЕправильне?

- а) вигуки, що повторюються або вимовляються протяжно, пишуться через дефіс;
- б) субстантивуючись, звуконаслідування, як і вигуки, можуть виконувати роль підмета;
- в) усі звуконаслідувальні слова є одиницями мови;
- г) в українському мовознавстві звуконаслідувальні слова кваліфікують здебільшого як окрему групу вигуків, за допомоги якої передаються, відтворюються різні звуки природи, тварин, птахів, машин тощо.

499. Яке твердження НЕправильне?

- а) звуконаслідувальні слова, як і вигуки, виражають почуття і волевиявлення мовця, його суб’єктивне ставлення до об’єктивного світу;
- б) із синтаксичного погляду звуконаслідувальні слова можуть функціонувати як нечленовані слова-речення;
- в) звуконаслідувальні слова, на відміну від вигуків, у мовленні можуть бути разовими і не ставати одиницями мови;
- г) від звуконаслідувальних слів утворюються іменники та дієслова.

500. Яке твердження є НЕправильним?

- а) звучання коси на сінокосі письменники відтворюють завжди однаковими звуконаслідуваннями;
- б) *о, ой*, що стоять перед звертаннями й тісно з ними пов’язані інтонаційно, виступають у ролі часток і комою не виділяються;

в) звуконаслідувальні слова можуть передавати звукові вияви звірів і птахів, звукові ознаки предметів і явищ дійсності, дій та рухів, фізіологічних процесів, відтворюваних мовними органами людини;

г) у лінгвістичній традиції звуконаслідувальні слова мають здебільшого статус слова.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

Безпояско О. К. Граматика української мови. Морфологія / О. К. Безпояско, К. Г. Городенська, В. М. Русанівський. – К. : Либідь, 1993. – 336 с.

Вихованець І. Р. Граматика української мови / І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська, А. П. Грищенко. – К. : Рад. школа, 1982. – 208 с.

Вихованець І. Р. Теоретична морфологія української мови : академічна граматика української мови / Іван Вихованець, Катерина Городенська. – К. : Пульсари, 2004. – 400 с.

Вихованець І. Р. Частина мови в семантико-граматичному аспекті / І. Р. Вихованець. – К. : Наук. думка, 1988. – 256 с.

Волох О. Т. Сучасна українська літературна мова: Морфологія. Синтаксис / О. Т. Волох, М. Т. Чемерисов, Є. І. Чернов. – 2-е вид., доопрац. і доп. – К. : Вища шк., 1989. – 333 с.

Горпинич В. О. Морфологія української мови : підручник для студентів вищих навчальних закладів / О. В. Горпинич. – К. : ВЦ “Академія”, 2004. – 336 с.

Жовтобрюх М. А. Курс сучасної української літературної мови / М. А. Жовтобрюх, Б. М. Кулик. – Вид. 4-е. – К. : Вища школа, 1972. – Ч. I. – 402 с.

Загнітко А. П. Теоретична граматика української мови. Морфологія / А. П. Загнітко. – Донецьк : ДонДУ, 1996. – 435 с.

Курс сучасної української літературної мови / за ред. Л. А. Булаховського – К. : Рад. школа, 1951. – Т. I. – 519 с.

Кучеренко І. К. Теоретичні питання граматики української мови: Морфологія / І. К. Кучеренко. – Вінниця : Поділля, 2003. – 464 с.

Леонова М. В. Сучасна українська літературна мова: Морфологія / М. В. Леонова. – К. : Вища школа, 1983. – 262 с.

Плющ М. Я. Граматика української мови : у 2 ч. Морфеміка. Словотвір. Морфологія : підручник. – К. : Вища школа, 2005. – Ч. I. – 286 с.

Сучасна українська літературна мова / за ред. *М. Я. Плющ*. – 2-е вид., перероб. і доп. – К. : Вища школа, 2000. – 430 с.

Сучасна українська літературна мова: Морфологія / за заг. ред. *І. К. Білодіда*. – К. : Наук. думка, 1969. – 583 с.

Сучасна українська літературна мова : підручник / за ред. *А. П. Грищенка*. – 2-е вид., перероб. і доп. – К. : Вища школа, 1997. – 493 с.

Сучасна українська мова: Морфологія : підручник / *Л. А. Алексієнко, О. М. Зубань, І. В. Козленко* ; за ред. *А. К. Мойсієнка* ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К. : Знання, 2013. – 524 с.

Сучасна українська мова : підручник / за ред. *О. Д. Пономарева*. – 3-тє вид., перероб. – К. : Либідь, 2005. – 399 с.

Шкуратяна Н. Г. Сучасна українська літературна мова : модульний курс / Шкуратяна Н. Г., Шевчук С. В. – К. : Вища школа, 2007. – 823 с.

Ющук І. П. Українська мова / І. П. Ющук. – К. : Либідь, 2003. – 640 с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

Азарова Л. Є. Дієприслівники в українській мові: статус, функціонування : монографія / Л. Є. Азарова, Е. С. Сосинович. – Вінниця : Універсум-Вінниця, 2005. – 124 с.

Арполенко Г. П. Числівник української мови / Г. П. Арполенко, К. Г. Городенська, Г. Х. Щербатюк. – К. : Наук. думка, 1980. – 242 с.

Барчук В. М. Граматична темпоральність: Інтервал. Час. Таксис : монографія / Володимир Барчук ; Держ. вищ. навч. закл. “Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника”. – Івано-Франківськ : Сімик, 2011. – 415 с.

Бацевич Ф. С. Части української мови як дискурсивні слова : монографія / Флорій Бацевич. – Львів : ПАІС, 2014. – 288 с.

Безпояско О. К. Іменні граматичні категорії / О. К. Безпояско. – К. : Наук. думка, 1991. – 171 с.

Винницький В. М. Наголос у сучасній українській мові / В. М. Винницький. – К. : Рад. школа, 1984. – 159 с.

Вихованець І. Р. Прийменникова система української мови / І. Р. Вихованець. – К. : Наук. думка, 1980. – 285 с.

Гнатюк Г. М. Дієприкметник у сучасній українській мові / Г. М. Гнатюк. – К. : Наук. думка, 1982. – 248 с.

Городенська К. Г. Сполучники української літературної мови : монографія / Катерина Городенська . – К. : Вид. дім Дмитра Бураго, 2010. – 208 с.

Загнітко А. П. Система і структура граматичних категорій дієслова / Анатолій Загнітко. – К. : НМК ВО, 1990. – 51 с.

Івченко М. П. Числівники української мови / М. П. Івченко. – К. : Вид-во Київ. держ. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка, 1955. – 143 с.

Історична граматики української мови : підручник / М. А. Жовтобрюх, О. Т. Волох, С. П. Самійленко, І. І. Слинько. – К. : Вища школа, 1980. – 320 с.

Колодяжний А. С. Прийменник : матеріали до лекцій з курсу сучасної української літературної мови / А. С. Колодяжний. – Харків : Вид-во Харків. ун-ту, 1960. – 165 с.

Культура української мови : довідник / *С. Я. Єрмоленко, Н. Я. Дзюбишина-Мельник, К. В. Ленець* та ін. ; за ред. В. М. Русанівського. – К. : Либідь, 1990. – 304 с.

Лукінова Т. Б. Числівники в слов'янських мовах (порівняльно-історичний нарис) / Т. Б. Лукінова. – К. : Наук. думка, 2000. – 370 с.

Матвіяс І. Г. Іменник в українській мові / І. Г. Матвіяс. – К. : Рад. школа, 1974. – 184 с.

Мацько Л. І. Інтер'єктиви в українській мові : навч. посібник / Л. І. Мацько. – К. : КДПІ, 1981. – 130 с.

Медведєв Ф. П. Система сполучників в українській мові / Ф. П. Медведєв. – [Б.м.] : Вид-во ХДУ ім. О. М. Горького, 1962. – 91 с.

Ожоган В. М. Займенникові слова у граматичній структурі сучасної української мови / В. М. Ожоган. – К. : Вид-во Інституту укр. мови, 1997. – 230 с.

Русанівський В. М. Дієслово – рух, дія, образ / В. М. Русанівський. – К. : Рад. школа, 1977. – 112 с.

Русанівський В. М. Структура українського дієслова / В. М. Русанівський. – К. : Наук. думка, 1971. – 315 с.

Самійленко С. П. Нариси з історичної морфології української мови / С. П. Самійленко. – К. : Рад. школа, 1964. – Ч. 1. – 234 с.

Сасинович Є. С. Дієприслівники в сучасній українській мові / Є. С. Сасинович. – К. : Рад. школа, 1963. – 107 с.

Словотвір сучасної української літературної мови / за ред. М. А. Жовтобрюха. – К. : Наук. думка, 1979. – 406 с.

Чапля І. К. Прислівники в українській мові / І. К. Чапля. – Х. : Вид-во ХДУ, 1960. – 124 с.

ДОВІДКОВА ЛІТЕРАТУРА

Алексієнко Л. А. Граматичний словник українських дієслів : у 2 т. / Л. А. Алексієнко, І. В. Козленко. – К. : Київський ун-т, 1998.

Великий зведений орфографічний словник сучасної української лексики / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К. ; Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2004. – 896 с.

Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К. ; Ірпінь : ВТФ “Перун”, 2003. – 1440 с.

Ганич Д. Словник лінгвістичних термінів / Д. Ганич, І. Олійник. – К. : Вища школа, 1985. – 360 с.

Глібчук Н. Словник міжчастиномовних омонімів сучасної української мови / Наталія Глібчук, Уляна Добосевич. – Львів : Апріорі, 2016. – 640 с.

Городенська К. Граматичний словник української мови: сполучники / Катерина Городенська. – Херсон : Видавництво ХДУ, 2007. – 340 с.

Граматичний словник української літературної мови. Словозміна : близько 140 000 слів / В. І. Критська, Т. І. Недозим, Л. В. Орлова, Т. К. Пуздирєва, Ю. В. Романюк ; відп. ред. Н. Ф. Клименко. – К. : Вид. дім Дмитра Бураго, 2011. – 760 с.

Гуцульські говірки : короткий словник / відпов. ред. Я Закревська. – Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича, 1997. — 232 с.

Демська О. М. Словник омонімів української мови / О. М. Демська, І. М. Кульчицький. – Львів, 1996. – 224 с.

Загнітко А. П. Словник часток : матеріали і статті : науково-навчальне видання / Анатолій Загнітко, Анна Каратаєва. – Донецьк : ДонДУ, 2012. – 382 с.

Лозова Н. Є. Дзвона чи дзвону? або -а (-я) чи -у (-ю) в родовому відмінку : словник-довідник / Н. Є. Лозова, В. Б. Фридрак. – К. : Наук. думка, 2007. – 168 с.

Лукаш Г. П. Словник конотативних власних назв / Г. Лукаш ; Донец. нац. ун-т. – Вінниця : Нілан, 2015. – 391 с.

Морфологія. Термінологічний словник-довідник / *Ніна Захлюпана, Ірина Кузьма, Галина Кутня, Олена Труш.* – Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2014. – 225 с.

Погрібний М. І. Орфоепічний словник української мови / М. І. Погрібний. – К. : Рад. школа, 1984. – 629 с.

Полюга Л. М. Словник антонімів української мови / Л. М. Полюга ; за ред. С. Л. Паламарчука. – 2-е вид., доп. і випр. – К. : Довіра, 2001. – 275 с.

Полюга Л. М. Словник українських морфем / Л. М. Полюга. – Львів : Світ, 2001. – 448 с.

Словник синонімів української мови : у 2 т. / *А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук* та ін. – К. : Наук. думка, 2001. – Т. 1. – 1040 с. – Т. 2. – 960 с.

Словник українських прийменників / *А. П. Загнітко, І. Г. Данилюк, Г. В. Ситар, І. А. Щукіна.* – Донецьк, 2007. – 416 с.

Словник української мови : в 11 тт. – К. : Наук. думка, 1970–1980.

Українська літературна вимова і наголос : словник-довідник. – К. : Наук. думка, 1973. – 724 с.

Українська мова. Енциклопедія / редкол.: *Русанівський В. М., Тараненко О. О.* (співголови), *Зяблюк М. П.* та ін. – 3-є вид., зі змінами і доп. – К. : Укр. енцикл., 2007. – 856 с.

Український правопис / Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, Ін-т укр. мови НАН України. – К. : Наук. думка, 2008. – 288 с.

Фразеологічний словник української мови / уклад. : *В. М. Білоноженко* та ін. – К. : Наук. думка, 1999. – 984 с.

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

Навчальне видання

Ірина ДЖОЧКА
Оксана ЦИПЕРДЮК

Сучасна українська літературна мова
Морфологія

ДІЄСЛОВО. НЕЗМІННІ ЧАСТИНИ МОВИ

Збірник тестів

Друк: підприємець Голіней О.М.
м. Івано-Франківськ, вул. Галицька, 128
тел. (0342) 58 04 32, +38 050 540 30 64
папір офсетний, друк цифровий
формат 60x84 /16, ум. друк. 7,67 арк.
Зам. № 345 від 26.12.2016, наклад 100 прим.